

Adriaan Brouwer – De bittere drank

Inhoud

- Erasmus in het Nederlands – Samenspraken
- Pauwel Heindericx – Anno 1638 – Nieuwe vaart van Duinkerke
- Januari 1638 – De Gervelgatmolen
- 4 januari 1638 – Tlam drinkt gebranden wyn
- 4 januari 1638 - De afrekeningen van de bouw van het klooster van de Recollecten
- 11 januari 1638 - Slachhuus op de Iperdamcouter - slachthuis?
- 11 januari 1638 – Gervelgatmolen
- 16 januari 1638 – Christiaen Verscheure, brouwer
- 21 januari 1638 – De impost des koning op

de wijnen

- 21 januari 1637 – Huwelijks voorwaarden Jaspar Venoot en Jossynke Verbrugghe
- 26 januari 1638 – Ghlein vande Walle heeft schulden bij Andries Goudenaere
- 26 januari 1638 – Petronelle Merlebecq gaat binnen in het Norbertinessenklooster
- 27 januari 1638 – Eén en een halve ommestellinge
- 30 januari 1638 – Keure van de brand
- 8 februari 1638 – Verkoop van de Wildeman
- 8 februari 1638 – Leenemolen
- 10 februari 1638 – De escopette
- 15 februari 1638 – Watermolen te Coppernolle ? – Resoluties SAP 469 + bestuur 50d – 1638
- 17 februari 1638 – Cheys levert hommelpersen aan Ghlein vande Walle – ververij
- 23 februari 1638 – Herberg Duinkerke
- 8 maart 1638 – Brouwer Liebaert neemt een rente op
- 8 maart 1638 – Peter Deworm verkoopt aan Jan van Hille een hommelfhof
- 13 maart 1638 – Passchier de Braedts moet weer uit de stad vertrekken
- 17 maart 1638 – Watermolen – Vaart - Kiecken veroordeeld
- 18 maart 1638 – Jasper Bleus belooft den baljuw Joris Queval te betalen

- 19 maart 1638 – Hommelhof op de Couter verkocht
- 19 maart 1638 Gillis Verburgh neemt een lening op bij de Sint Janskerk
- 26 maart 1638 - De aanstelling van de officieren subalterne
- 27 maart 1638 – Christyne heeft ongewarrandeerde hop verkocht
- 12 april 1638 – Beestenmarkt, paardemarkt Keukenmarktstraat
- 19 april 1638 – Iperdamcouter – De Halve Maene
- 24 april 1638 – Kiecken heeft gemalen op Palmszondag
- 26 april 1638 – Vander Leeuwe verkoopt een hommelhof aan Jacob De Puudt
- 26 april 1638 – Christine van Damme staat haar recht af
- 28 april 1638 – Jacob Verschoote verkoopt een obligatie aan Jacques Proventier
- 29 april 1638 – De pacht van de dobbelen impost op de bieren en de brouwershulden
- 1 mei 1638 - De waarden en waardinnen
- 4 mei 1638 – Christiaen Dewulf neem teen lening op bij Frans Scherrier – d'eerdebrughe
- 4 mei 1638 Lodewyck van Renynghe neemt een lening op bij Maillaert vande Goesteene – huis op de Oude Markt
- 5 mei 1638 – caeyken geschoten gedurende de goddelijke dienst
- 5 mei 1638 – Anthonette Cousein geeft haar koebeeste in borg
- 14 mei 1639 – Monsterring
- 15 mei 1638 – Pieter Gheeraert pacht de Abele windmolen
- 21 mei 1638 – Jacques Proventier stelt zich borg over de gevangen Pieter de Focquenbergh
- Mei – De internationale Politiek – Nicolaus Despars
- 30 mei 1638 – Monsterringhe
- 20 juni 1637 - De Vaart is navigabel
- 21 juni 1638 – Ommestelling
- 21 juny 1638 – Een nieuwe kapitein en een nieuwe 'alpheris'
- 22 juni 1638 – Pieter Focquenbergh koopt een roowaerde merrie
- 29 juni 1638 – Het volksleger
- 8 juli 1638 - Testament van heer Clement Lefebvre, onderpastoor van de O.L. Vrouwekerk
- 19 juli 1638 – Marsilles borg over de jacht van de proost
- 9 augustus 1638 – Ommestellinghe
- 1 oktober 1638 – Jan vande Goesteene koopt land van Pieter Depuudt
- 7 oktober 1638 – Jan en Jacob van Eede hebben schulden bij Christopfle de Keerle
- 8 oktober 1638 – Charles van Heede is gearresteerd –
- 8 oktober 1638 – De broers De Berch hadden een gemeene beurse
- 8 oktober 1638 – Clays de Ram mag nooit meer gebranden wijn drinken !
- 9 oktober 1638 – Boeten
- 11 oktober 1638 – Meers gekocht door de abdijs
- 14 oktober 1634 – Instructie voor de pachter vande Hoppe
- 18 oktober 1638 - Sint Lucasdag - Vernieuwing van de wet
- 23 oktober 1638 – Vuilnis op 't kerkhof van St. Bertins
- 26 oktober 1638 – Verpachtingen
- 8 november 1638 – Gervelgatmolen
- 10 november 1638 – Jaques Melis verhuurt zijn brouwerij
- 12 november 1638 – De abt verhuurt zijn land in de Eduwaerthoek
- 15 november 1638 – Folcque wil niet betalen
- 23 november 1638 – Ommestellinghe

- 1 december 1638 – Andries de Meire en Cathelyne Clinckemaille nemen een lening op bij Jaxquemyne Lefebure
- 3 december 1638 - Verbod op verkoop ter dooder hand
- 5 december 1638 – Opgave van de gronden in gebruik

https://books.google.be/books?id=uTFBAAAACAAJ&pg=RA1-PA111&dq=vaart+1634&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=vaart%201634&f=false

De 'diversoria' van Erasmus, werd voor het eerst gedrukt in het jaar 1523. De Nederlandse versie werd geschreven door Dirck Pietersz in het jaar 1634.

De XVI. T'samen-spreckinghe.
Diversoria,
Of
De Herbergen/
Daer in seer geneuchelijck te sien is, wat manieren
de Duytschen ende Françoysen ghebruycken om
hare Gasten te onthalen.
Bertulphus, Guilielmus.

Bertulphus.

A Waerom mogen eenighe twee of drie daghen te Lyons blijven wachten? Als ick eens op de reys ben/so en rust ick niet/voort en al eer ick ghecomen ben/daer ick voort ghenomen hadde / wilde wesen. Guil.
B Maer ik verwonder my noch meer hoe yemandt met geweld van daer kan gestrocken worden. Bert. Waerom doch? Guil. Overmits daer de plaets is waer van daen oock de mede-gesellen Ulysses niet souden geraken/daer zijn de Spreken of Meerminnen/ ja niemant wort in zijn beter gedient / als daer inde herberge. Bert. Hoe komt dat? Guil. Men de Casel staet altydt een vrouwe/die het gastmael vermaecht met lieflycke boerticheit en vrygheden / want daer zijn vrygheden schoone vrouwen. Voort-eerst quam de Moeder van den huse / de welke ons vrygheden groetende / bad dat wy vrygheden wilden zijn / ende dochter te vreden wesen met 't geene de kelder en keucken mede-vrygheden. Hier nae de dochter / een persoon met sonderlycke schoonheid begaef/en daer boven so bevalligh van manieren/ en gheneughelijck van spreken/dat sy den fluren ende suppenden Catonem wel verheughen soude/noch sy en prate met ons niet als met

Waerom mogen eenighe twee of drie daghen te Lyons blijven wachten?

Als ick eens op de reys ben, so en rust ick niet voor en al eer ick ghecomen ben, daer ick voor ghenomen hadde, wilde wesen. Maer ik verwonder my noch meer hoe yemandt met ghewelt van daer kan gestrocken worden.

Waerom doch?

Overmits daer de plaets is waer van daer oock de medegesellen niet souden geraken, daer zijn de spreken of Meerminnen, ja niemant wort in zijn beter gedient, als daer inde herberge.

- A met onbekende/maer of wy over langh hebben sal ich verhalen. In 't aenkomen
 behenden geweest waren. Bert. De be- heet u niemant willekom / op datse
 lecftheit van de Francopfen is my seer niet fouden schijnen nae de gasten te
 wel bekend. Guil. Maer vermits dese verlangen / want dat achten sy (voor
 dochter niet altyd by ons konde blijven de Duytsche ernstachtigheyt) heel ver-
 (want sy most het hups- werck besor- smadelijck. Als ghy langh ghenoech
 gen/ en de andere komende gasten wil- sult gheroepen hebben / soo komt ten
 lckom heeten) so stont altyd by de tafel laetsten eener door een venster vande
 een mepshen / die in alle boerticheit en stobe / syn hooft uytsteeken / even als
 dzolligheyt bedreven was/en so op alles de Schilt-pad uyt syn schelp (want sy
 B geslepen/ datse door een gat niet en was blijven daer by na tot S. Jan inden
 te vangen / dese onderhiel den klap soo G
 lange / tot dat de dochter weder quam/ Domer,) Dien moet ghy dan noch
 want de moeder was heel oudt. Bert. eerst vraghen / of men daer wel mach
 Wel hoe woeder doch opgeschast? want logeren / soo hy 't hooft niet schud / soo
 met praetjens en kan men den bupch meent hy ja : vragende voozt na den
 niet vullen. Guil. Doorwaer seer heer- stal / wijst hy die metter handt : daer
 lijck/ soo dat ich my verwonderde/ hoe- mooght ghy dan u peert na u wijse voe-
 men om sulcken kleynen prijs de gasten deren / geen knecht slater een handt
 kan tracteeren. De maeltijt nu ghe- aen. So 't nu een vermaerde herbergh
 C daen zijnde / vermaeckense de gasten is/soo wijst de stal-knecht u den stal/en
 weder met een lieflijck praetsen/ op dat de plaats door 't Peerdt/ doch gantsch H
 hun den tijdt niet te langh valle / soo niet bequaem / want de beste plaetse
 dat ich by my dochte by hups / en niet woedt insonderheyt voor de toekomende
 van hups te wesen. Bert. Wel hoe ist Edel-lupden bewaert : ende soo ghy
 mette kamer gestelt? Guil. Over al zijn daer pets tegen pzentelt/ terstont moet
 eenighe dochters lachende / weeldigh ghy hoozen / Wans dich nit ghefalt, such
 spelende/ vragende daer en boven of wy ein ander herbergh. 't Hop krijght men
 geen vuple klederen of linnen hadden/ qualijck / of seer spaetsaem / en verkoo-
 om te wasschen : en gewasschen zijnde/ pen 't by na soo dier als den haber. Als
 D gaven sy ons die weder. Wat wil ich ghy nu u paerdt besoght hebt van
 veel seggen? wy en hebben daer niet alles/soo gaet ghy t'eenmael besijcht/ I
 ghesien / dan mepshens ende vrouwen/ beslopt / geleerst / ghespoozt / met sack
 behalven in den stal/hoewel sy dickwils en pack / in de stobe / dan die is voor
 met ghewelt daer in quamen / ende den allen gemeen. Guil. By den Fran-
 repfenden omhelsende / betoonden so- sopfen wijstmen u een kamer / waer in
 danighe liefde / oft haer broeders / of ghy u verkleedt / beeght / warmt /
 bloedt-vrienden geweest waren. Bert. of rust / soo 't u ghelieft. Bert. Ten
 Die manieren staen moghelijck den is hier de manier niet : in de stobe
 Francopfen wel / nochtans gebalt my trecht ghy u leersien uyt / trecht schoe-
 E beter de wijse ende aert der Duytschen/ nen aen / ende (soo ghy wilt) oock een
 die mannelijcker is. Guil. Ten heeft schoon hemdb / de natte klederen K
 my noyt mogen ghebeuren Duyts-land hanghtmen om de kacchel / daer moet
 te besien / daerom bid ich dat ghy 't u ghy selve toefien dat sy vzoogen : daer
 niet laet verdzieten / te vertellen op is oock water / soo ghy u handen wilt
 wat wijse sy hare gasten ontfanghen. wasschen / maer ghemeenlijck soo
 Bert. Oft over al sulcken maniere is klaer / dat ghy wel ander mooght soec-
 weet ich niet/ maer wat ich ghesien hien / om 't voozgaende af te spoelen.
 Guil. Ich prijs de mannen / die soo
 verweent

- A** verweent en teer niet verwijft zijn. Bert. So ghy's na middaeghs te viere
aen komt/soo en sult ghy nochtans niet
dooz negen eten/ja al te niet niet dooz
thienen. Guil. Waerom dat? Bert. Sp
bereyden niet / dooz dat sp al de gasten
sien/ op dat het niet eē moeyte doozgae.
Guil. Sp soecken de minste moeyte ende
kosten. Bert. 't Is so : aldus komender
dichtwils in de selve stobe 80 of 90 voet-
B gangers/ ende daer en boven noch rup-
ters/hoop-lieden/schippers/voerlupde/
boeren/ kinderen / vrouwen/kranken
ende gesonden. Guil. Wat moet dooz-
waer wel eē Gast-huyjs of een Wapert
wesen. Bert. Daer hemt d'ene 't hooft/
d'ander wijft het /weet af / d'ander
maecht zijn schoenen schoon/d'ander de
leersen/ d'ander ruspt het loock ten heel
gat upt:wat sal ich veel seggen/daer is
C geen minder verwerringe van spzaech
ende personen/ als eertijts inde timme-
ringh van den toozen van Babel : of
sien sp een vzeemdeling treflijck in klee-
dinge / die een man van aensien schijnt
te wesen / daer zijn alle oogen op ge-
keert/hem besienende/offert een nieu mon-
ster upt Africa gekomen was/ ja alse nu
al geseten zijn/hebben sp 't hooft althit
over den schouder/ hem beschouwende/
D so dat sp selve den mont schier open ver-
geten. Guil. Te komen/te Parijs/of te
Venetien daer is 't volck so nieu-plich-
tigh niet. Bert.'t Is schande so ghy on-
dertusschen pet epscht. Alst nu laet in-
den avont is / ende geen hope datter
meer gasten komen sullen / soo komt de
oude Haus-knecht met zynen grijsen
baert/ ende geschoozen kop/ stuurs van
wesen en opsicht/slozdigh gekleet. Guil.
E Sulke schenckers behoorden de Room-
sche Cardinalen te hebben. Bert. Die
staet zijn oogen rontom en telt also stil-
wijgende / hoe veel gasten in de stobe
zijn : hoe daer meer zijn / des te heeter
slaechtmen de stobe(of schoon de Sonne
dooz zijn hitte verdzietigh sp) dan dit
heet by haer wel getracteert/alst sweet
by de haken meer loopt. Soo pemand de
hitte niet verdzagen kan / en om niet te
swijmen / een splete van een vepnster
opent/terkont hoozt hy horst du, thu zu,
antwoozdt ghy dan weder/ick en kan't
niet verdzagen / soo seyt hy such dich ein
ander herbergh. Guil. Wy dunct niet
datter yet gebaertlijcker is/ als soo veel
dampige vuple locht in te stoken / te
meer 't lichaem dooz 't sweeten open
zijnde / men hier sal eten / en dan noch
lang verblijven: Ich wil swijgen van't
ruspen / van den loock / van 't vijsten/
van de stinckende aessenien : maer dan
zijn vele noch niet verbozghen siekten
gequelt/ende alle kranckheyt heeft zijn
besmettinge. Doozwaer sommige heb-
ben de Spaensche/en de andere heeten-
se Fransche pocken/die by allen gemeen
is. Met dese te verkeerren meen ich geen
minder perijckel te wesen / als die met
Lazarie besmet zijn : raedt ghy nu wat
onderscheydt daer is tusschen die loose
ramp ende de pest. Bert. Het is seer
sterck volck/ om dusdanige dingen lach-
chense en passen daer niet op. Guil.
Maer onder-tusschen zijn sp hart ge-
wozden / dooz veeler ondergangh of
doodt. Bert. Wat salmen doen? sp zijn't
so gewent/en sp blijven by haer voozne-
men als de dief by den bast. Guil. Noch
I tang dooz 25 Jaren was by den Vla-
banders niet aenghenamers als de
openbare badt-stoven / maer die woz-
den nu niet gebuyckt/want de nieuwe
leympten hebben wel gheleert ons daer
van te onthouden. Bert. Maer hoozt de
rest. Daer nae komt de gebaerde Haus-
knecht wederom en decht de tafels / tot
dat het hem ghenoech dunct te zijn:
maer by den houten S. Pieter ! hoe K
sachtjens ende sijntjens ist tafel-laken
geweven / ghy soud seggen dattet van
eē grof seyl/afgescheurt was. Wy heeft
ten minsten aen peder tafel acht ga-
sten geozdineert. En die nu de maniere
van 't laudt bekendt is / die gaet sitten
daer 't hem gelieft / want daer wozt
C 2 gantsch

- A gantsch geen onderschept ghemaecht / tusschen arm en rijk / tusschen heer of knecht. Guil. Dit is de oude opzichtigheyt / dewelcke nu de Coningen wegh genomen hebben / ende ick achte dat Christus also met sijn discipulen geleest heeft. Bert. Een wepnigh daer nae / als sp alle geseten zijn / soo komt die stuppe Ganymedes of Hauf-knecht, en telt wederom de gasten / ende siet sijn gheselschap over : en terstont wederom keerende / lept peder een houten back vooz ende daer by lepels van 't selve silber gegoten / daer nae een glas / een wepnigh daer nae bzoot : soo sit een peder (vooz tijt verdijf) sijn back wasschende ende supberende / terwyl de bzp of soppe gehoocht wozt : also sitmen gemeenlijck een ure aen de tafel te proucken. Guil. En eyscht niemant van de gasten onbertusschen de kost ? Bert. Niemand die de maniere van 't landt bekennt is : ten laetsten wozt daer de wijn opgheset / help Godt / hoe schael : de Sophistische reden-habelaers behoozden anders geen wijn te dzincken / soo subtyl ende streng is sp. Of soo hem pemand vande gasten (heymelijck gelt inde hand stoppende) vzaeght / of sp ergens van daen geen ander wijn souben konnen krijgen / eerst sullen sp haer wat bedencken al oft zijt niet hoozen. Maer sullen u soo vziendlijck aensien / dat de seuen een doot-slagh zijn : soo ghy voozt daerom aenhout / antwozden sp / hie sind zu herbergh gelegen Graffen und Herren, und keiner hat uber den wein gheklacht, und wans dir nit gefelt such dir ein ander herbergh, oder laß dich unser weise wol ghefallen : want sp acht den Adel van hare natie alleen vooz menschen / ende hare wapenen toonen sp een pegelijck. Nu krijgen sp vooz eerst een grof-stuck dat sp inde graeghe en hongerige mage stecken : terstont daer na komen sp seer prachtigh met de schotelen aen / eerst hebben sp bzoot / in vlees-sop gewepcht / of so 't visch-dagh is / met sop van erten of hoonen / daer na ander sucht : daer na weder wat opgewarmde huspot / of verwarmde soute pan-visch / dan weder wat bzp / dan wederom wat vaster spijse / waer mede den schalck wat gebult hebbende / wozter gebzaden vleesch / of gesoden visch opgeset dat gheensins te verachten is / maer hier in sijn sp heel spaersaem / ende dzaghen 't haestlijck weder van den visch. Op dese wijse beschicken sp het geheele Gast-mael / eben als de Comedianten plegen de Choozen of Musijck in hare Comedien te vermengen / alsoo schockeren en mengen sp de bzp en soppe : maer dzagen vooz al sozge / dat het laetste gericht het beste zy. Guil. Soo doen oock de goede Poeten. Bert. 't Is oock een schande so pemand sept / neemt desen schotel wegh / niemant eet daer upt : so moetmen die laten staen / tot haren gesetten tijdt / die sp op een minute weten af te meten : epndelijck soo komt de gebaerde Hauf-knecht, of de Waert selve / die van wegen sijn kleedinge van den knecht qualijck te onderkennen is / ons vzagende / hoe 't met ons al is : ende dan salder terstont beter wijn gebzacht werden / sp houden veel van die een goeden rausch suppen / daer doch die veel dzinckt niet meer betaelt als die wepnigh. Guil. 't Is een sonderlingh verstant met dat volck. Bert. Hoewel daer zijn die tweemaal so veel in de wijn verteeren / als sp vooz de maeltijdt betalen. Maer eer-ick van dit Gast-mael op honde te spzeken / 't is wonder / wat een getier en geraes datter is van roepen en rasen nae dat de wijn in 't hooft begint te stijgen. Wat sal ick seggen ? 't is al doofen sonder gehooz : daer komen al te met sulcke gemaachte satten onder : (hoewel datter geen soorte van menschen verachtlijck behoozt te zijn) doch men sou niet gelooven / hoe sich de Duptschen daer mee kommen verniaechen : sp singen / spzingen / rasen / suppen / bulderen / tieren / dat de stove schijnt in te

A te vallen / en d'een ander niet kan
hoozen spreken. Ondertusschen dunct
hem dat sy genoeghlyck leven / ende
daer moet ghy sitten ghy wilt of en
wilt niet / tot laet in der nacht. Guil.
Schepter doch eens upt van 't Gast-
mael te verhalen / want de tijdt ver-
dziet my. Bert. Ick sal 't doen : als nu
ten laetsten de haes opgeboght is (die
haer nauwlijchs genoeght / ten sy die
B verrot en van maeyen by nae wegh
kruipt) soo komt den langh-gebaerde
Haut-knecht, met hem bringende een
houten telsoo / op 't welck hy met lichte
heeft geschildert eenige circulen of ha-
ne-pooten : dat leyt hy op den disch al
stils wghghende ende supz siende / ghy
soud meenen dat het een helsche Charon
of Veerman was. Die nu de uyle-mal-
lerp hemmen / leggen haer gelt daer op /
C soo doet d'een ende d'ander / tot de tel-
soo vol is. Daer nae geteckent heb-
bende / wie betaelt heeft / rekent hy stil
by hem selven / ende soo daer niet ghe-
breecht/wencht hy metten hoofde. Guil.
Nu soo daer wat over is? Bert. Hy sou-
det moghlyck weder geven / ende dat
doen sy wel. Guil. Klaeght niemandt
over 't veel rekenen? Bert. Niemandt
die wijs is : want hy soud terstond
D moeten hoozen / wals bistu vor ein keerl,
du besalt nit mehr weder ein ander. Guil.
Ghy vertelt een vrye aert van men-
schen. Bert. Soopemand van 't reysen
moede zijnde / eynde nae 't Abontmael
een bed : hem wordt geboden te wach-
ten / tot de andere gaen slapen. Guil.
My dunct dat ick een Platonische

Stad sie (daer alle dingh gemeen is.) **E**
Bert. Dan wozt een pedet zijn nest of
bedde ghetoont en voozwaer niet an-
ders als de kamer. Dan daer zijn al-
leen bedden / ende daer boven niet dat
ghy mooght genieten of ghebzycken.
Guil. Daer ist supper ende schoon? Bert.
Ja so schoon alst linnen inde maeltyd /
dat mogelyck is ses maenden niet eens
gewasschen is. Guil. Wel hoe gaet het
midler tyd met de paerden toe? Bert. **F**
Sy worden op de selve wyse geboedert
als de menschen. Guil. Waer woztmen
over al / alleens getracteert. Bert. Op
d'eene plaetse ist wat beleefder / op d'an-
der wat harder / als ick vertelt heb /
maer over al ist meestendeel also. Guil.
Wat soud ghy seggen / so ick u vertelde
hoe de gasten in Lombardien onthaelt
worden / ende wederom in Hispanien /
in Engeland ende Walsch-Engeland / **G**
want de Engelschen onderhouden half
de Duytsche ende half de Fransche ma-
niere / dewijle sy upt beyde dese volcke-
ren zijn vermenght. De Walsch-En-
gelschen roemen sich ingeboozen En-
gelschen te wesen / maer de Engelsche
souden upt de Saren en Francoisen ge-
spzoten zyn. Bert. Ick bid u wilt het
vertellen / dan 't heeft my noyt mogen
ghebeuren deselve te besien. Guil. **H**
ghenwoordigh heb ick den tijdt niet.
Want de Schipper heeft my belast / dat
ick te dzien by der hand zyn moeste / ten
ware ick hier wilde blyven : hy heeft
oock mijn packen : op een ander tijdt /
ons ghelegghen zijnde / sullen wy den
buck vol klappen.

Den coophandel, in dese landen beginnende te floreren, hebben de magistraten van Brugge, Veurne ende Duynkercke geradich gevonden, tot gerief vanden coophandel ende van het reysende volck, eene nieuwe vaert te doen delven.

Die vaert, vander stede van **Duynkercke** beginnende, soude recht naer **Veurne** loopen, ende van daer langst **Nieupoort tot Plassendale**, alwaer en van oude tijden eene grote vaert bestond die tot Brugge leydde.

Tot volcommen van het voorseyde werck, hebben de magistraten vande drie voornoemde steden, opden **13de februari 1634**, wederzijdichlick verdragh ghemaect.

Daerby wiert vastgesteld, dat Brugge in alle de oncosten die uut 't aen te vangen werck soudenspruyten, de vijf achtste delen soude betalen, ende Veurne met Duynkercke gesaemdelick van het overige elck den helft, ofte ider een ende half deel.

Anno 1638. Dese vaert costte boven de twaelf hondert duysent guldens. De quote die de Stadt ende Casselrie van Veurne er in moesten betalen, beliep tot twee hondert vijf-en-twyntigh duysent guldens. Het magistraet nam het geldt daer toe benoodicht rentewijs op : soo dat den aflos vande voorgemelde prochien ende het delven van den nieuwen vaert oorsaecke zijn dat de Casselrie van Veurne soo veel renten is geldende (1).

De Leden van Vlaenderen be-
geeren den ey-
gendom vanden
nieuwen vaert te
becommen.

Als dat werck ten vollen gemaect was boden de Leden van Vlaenderen van 't selve ten laste vande provincie te nemen, ende alle de oncosten die de drie verbondene magistraten daer over deden, te betalen : maer, alsoo in d'eerste jaren vanden doorvaert de rechten dier op geheven wierden soo hooch verpacht waren dat ze bynae soo veel opbrochten als dat de intresten vande opgenomene penningen bedroegen, hebben de voorseyde magistraten het opperbesteur over

den selven vaert willen behouden. Corts daer naer A
 begon den oorlogh ende verwoestingen die daer op
 gevolcht zijn. In 1646, de steden van Veurne ende
 Duynkercke, door de Franschen ingenomen zijnde,
 conderder noch schepen noch bargien, soo lange als
 datter in dit geweste oorloge was, van Brugge meer
 over noch weder varen; soo dat desen vaert, eenen
 langen tijdt, seer weynich bate opbrochte.

Uit de thesis – masterproef – van **Jan Rozek** – halen we de volgende fragmenten:

'Wie kan de vinding van de trekschuit ooit waarden?
 Men reisde als zat men thuis: geen schokken, draaien, keren.
 Ontrust het lichaam, 't zij men vaart bij dag of nacht,
 Men vindt al slapende zich op zijn plaats gebracht'.
 - *anoniem (18e eeuw)*

4.3.6. Het Nieuw Gedelf. De verbinding tussen Brugge en Duinkerke: een proces van lange adem Het plan voor de aanleg van een waterweg die de steden Brugge en Duinkerke met elkaar zou verbinden was vrij ambitieus, maar het werd dan ook gestuwd door economische belangen. Duinkerke beschikte immers inzake handelsmogelijkheden over veel betere papieren dan Oostende⁵⁴ en het economisch belang van de nieuwe vaart was voor de Zuidelijke Nederlanden dan ook groot. Het nieuwe traject of Nieuw Gedelf tussen Plassendale en Duinkerke, zou in totaal 67 km lang worden, uit vier delen bestaan en 'ten dienste ende geriefve van coopman en reysende lieden' staan.⁵⁵ Voor het eerste deel van de nieuwe verbinding zou men het kanaal tussen Brugge en Plassendale gebruiken, dat reeds in 1618 – 1619 werd aangelegd als deel van de verbinding tussen Brugge en Oostende. Strikt gezien was dit dus geen 'nieuw gedelf'. Verder moest vanuit Plassendale, langs de loop van de Ieperlee een nieuw stuk gegraven worden tot in Nieuwpoort. Vandaar zou de vaart worden doorgetrokken tot in Veurne en vanuit Veurne moest dan nog een laatste verbinding tot in Duinkerke worden gedolven. Dit laatste gedeelte verscheen voor de eerste maal op een plan in 1624. Hierbij ging het echter enkel om een projectstudie, die uitgevoerd werd door M.F. Van Langren, in dienst van de Spaanse koning en van landvoogdes Isabella. De Spaanse of Zuidelijke Nederlanden hadden toen door de Hollandse blokkade geen mogelijkheid tot vrije vaart langs de Schelde en zoals we reeds eerder zagen was de toegang tot de zee dan ook een probleem. De uitweg naar Oostende vanuit Plassendale bleek door de getijdenwerking bovendien niet erg geschikt te zijn. Een verbinding met de zeehaven van Duinkerke moest een bijkomende uitweg bieden.⁵⁶ In 1624 gaf aartshertogin Isabella, vermoedelijk de nieuwe vaarroute reeds indachtig, de opdracht om de Ieperlee tussen Plassendale en Snaaskerke te verdiepen.⁵⁷ De Staten van Vlaanderen lieten de werken uitvoeren, maar veel van het werk werd teniet gedaan door een overstroming in de maand maart van het jaar 1625.⁵⁸ 54 Birnie W., Charles L., Decavele J., Keckhaert N. en Parmentier J., Een trekschuit voor koningen. De barge Vervolgens zou het tot 1633 duren vooraleer de plannen voor de verbinding tussen

Plassendale en Duinkerke weer onder de loep werden genomen. Tussen 1625 en 1633 kwamen overigens de meeste plannen voor uitbreiding en de verbetering van het waterwegennetwerk min of meer stil te liggen. Dit had alles te maken met de hoop op een akkoord tussen de Spaanse tussen Gent en Brugge. Gent, Stad Gent, 1993, p. 20. 55 Ibidem, p. 39. 56 Goris J.M., *Le canal de Dunkerque à Furnes : Trois siècles d'activités et un destin manqué*. In : *Revue historique de Dunkerque et du littoral*, Dunkerque, Société Dunkerquoise d'histoire et d'archéologie, 33, 1999, pp.53-66. 57 RAB, Oud Archief van de stad Nieuwpoort, nr. 291, vaart Duinkerke, stukken van diverse aard. 58 RAG, Oud Archief, Fonds van de Staten van Vlaanderen, nr. 3557, rekeningen van de commies van het gedelf van het kanaal van Brugge naar Plassendale en Oostende. 29 Nederlanden en de Verenigde Provinciën omtrent de heropening van de Schelde. De onderhandelingen liepen echter vast en met het Hollands ultimatum van 1 april 1633 werd dan ook alle hoop op een vrije doorvaart langs de Schelde opgegeven. Het was de magistraat van Brugge die kort daarna de bal weer aan het rollen bracht door de plannen voor het kanaal naar Duinkerke opnieuw naar voren te schuiven. Er werden onderhandelingen aangeknoopt met Veurne en Duinkerke en tijdens de zomermaanden gingen afgevaardigden van de drie steden de verbinding op het terrein zelf bestuderen.⁵⁹ Uiteindelijk werd op 27 januari 1634, door de steden Duinkerke, Veurne en Nieuwpoort een octrooi aangevraagd tot het delven van de nieuwe waterweg⁶⁰ en wat later, op 13 februari, sloten de steden Brugge, Veurne en Duinkerke een geheim akkoord om het project ten uitvoer te brengen.⁶¹ 59 Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Het feit dat Nieuwpoort en niet Brugge de aanvraag voor het octrooi indiende had alles te maken met een gewiekste politieke diplomatie. Brugge had immers een belangrijke vertegenwoordiging in de Staten van Vlaanderen en de magistraat van de stad wist dat aanvragen tot octrooien vaak aan de Staten werden voorgelegd. Indien dit zou gebeuren kon Brugge dus, uiteraard in haar eigen belang, een positief advies aanbevelen en zou de goedkeuring van de aanvraag van het octrooi een aanzienlijk duwtje in de goede richting krijgen. Dit scenario werd op 1 april 1634 werkelijkheid toen de Raad van State, het raadgevend orgaan van de vorst, het verzoek van de drie steden voor advies naar de Staten van Vlaanderen stuurde. De Staten zonden een aantal afgevaardigden en twee ingenieurs om de voorgestelde nieuwe vaarroute op het terrein te bekijken. Onder hen bevonden zich een Brugse en een Ieperse pensionaris, de tweede schepenen van Gent, de burgemeester van het Brugse Vrije en de abt van Ter Duinen. Het geplande traject liep vanuit Brugge tot in Plassendale langs de reeds in 1619 voltooide vaart, vervolgens vanuit Plassendale, langs de Ieperlee en voorbij Nieuwendamme tot in de haven van Nieuwpoort, vandaaruit liep het traject verder langs het Langelis, de Zepe en de Venepe tot in Veurne en vanuit Veurne ging het via de Aartsleet, het Velderledeke, de Moerdijk, de Meulegracht, de Zeegracht en de Moerspeien tot in Duinkerke. Lang duurde het echter niet vooraleer er een nieuwe en vooral kortere route werd uitgestippeld en voorgesteld. In dit tweede project opperde men om vanuit Nieuwpoort, van aan de Riolebrug, het Langelis te volgen en vervolgens een nieuwe vaart te delven tot in Veurne. Vanuit Veurne zou men dan, zoals tevoren gepland, de Aartsleet en het Velderledeke volgen tot in Zuydcoote, om vandaar dan een nieuw stuk te graven tot in Duinkerke. Voor het traject tussen Brugge, Plassendale en Overdruk uit: *Bachten de kupe*, 5, 1963, pp. 2-5. 60 RAB, Oud Archief van de stad Nieuwpoort, nr. 291, vaart Duinkerke, stukken van diverse aard. 61 SAV, Fonds Nieuw Gedelf, algemeenheden en bestuur, nr. 1 (1634). 30 Nieuwpoort hield men vast aan het oorspronkelijke plan.⁶² De aangereikte voorstellen werden echter verworpen door Oostende en St.-Winoksbergen en ook de magistraten van Gent, Ieper en het Brugse Vrije gaven op de volgende vergadering van de Staten een ongunstig advies.⁶³ Op deze vergadering van de Staten was Brugge niet vertegenwoordigd, nadat de sluwe tactiek van de stad na protest van de magistraat van St.-Winoksbergen omver was gehaald. De redenen voor het ongunstig

advies waren uiteenlopend. Het kwam er op neer dat de partijen hun belangen op de een of andere manier geschaad zagen. Zo was Ieper gekant tegen het project omdat men voor de verbinding tussen Plassendale en Nieuwpoort gebruik wou maken van de Ieperlee, een rivier die de Ieperlingen sinds jaar en dag als hun eigendom beschouwden. In 1618, bij de aanleg van het kanaal Brugge-Oostende had Ieper zich ook reeds verzet omwille van dezelfde reden. De stad St.-Winoksbergen vreesde dan weer dat vele handelsactiviteiten door een rechtstreekse verbinding met Duinkerke naar daar zouden worden afgeleid. De magistraat van St.-Winoksbergen stelde dan ook voor om de bestaande vaarten te gebruiken en het traject naar Duinkerke via St.-Winoksbergen te laten lopen. De tegenkanting van Oostende had dan weer te maken met de vrees dat er door het nieuwe kanaal te veel water naar Nieuwpoort zou worden afgeleid, waardoor de diepgang van de vaart tussen Plassendale en Oostende sterk zou verminderen, wat uiteindelijk ook de verzanding van de Oostendse haven tot gevolg zou hebben.⁶⁴ Om dit laatste argument te weerleggen stelde Brugge een ingenieur aan die moest onderzoeken of er effectief verminderde diepgang en verzanding dreigde. Deze kon de Oostendenaars er uiteindelijk van overtuigen dat hiervoor geen gevaar bestond. Daarnaast wees de ingenieur er in zijn verslag ook nog op dat wanneer men, zoals Ieper vroeg, de vaart langs Schoorbakke wilde leiden, er op de IJzer twee sassen zouden moeten worden gebouwd, wat niet enkel het handelsverkeer zou vertragen, maar ook nog eens voor een tekort aan water in de IJzer zou zorgen.⁶⁵

⁶² Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Hierdoor afgeschrikt zag ook Ieper, na Oostende, af van zijn verzet tegen het door Brugge, Veurne en Duinkerke voorgestelde traject. Door deze ontwikkelingen gesterkt, vroegen op 23 februari 1635 de drie laatstgenoemde steden samen met Nieuwpoort een toelating aan om de werken aan de vaart tussen Plassendale en Veurne te mogen aanvangen. Een paar maand later, op 16 mei, werd de toelating verkregen. Door de politieke strubbelingen van het moment werd het licht evenwel Overdruk uit: Bachten de kupe, 5, 1963, pp. 6-7.

⁶³ Goris J.M., Le canal de Dunkerque à Furnes : Trois siècles d'activités et un destin manqué. In : Revue historique de Dunkerque et du littoral, Dunkerque, Société Dunkerquoise d'histoire et d'archéologie, 33, 1999, p.60.

⁶⁴ Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Overdruk uit: Bachten de kupe, 5, 1963, pp. 6-8.

⁶⁵ SAB, Oud Archief, nr. 291, vaart Duinkerke, stukken van diverse aard. 31 nog niet op groen gezet. Rond dezelfde tijd hadden de Fransen en de Verenigde Provinciën immers een defensief en offensief verbond gesloten tegen Spanje. Op 19 mei volgde een Franse oorlogsverklaring. Don Ferdinand, de bevelhebber van de Spaanse troepen in de Zuidelijke Nederlanden wist echter met de hulp van de Prins van Savoye de dubbele dreiging, die zowel uit het noorden en nu dus ook vanuit het zuiden kwam, af te wenden en de vijand terug te dringen.⁶⁶

Na deze toch wel gunstige evolutie voor de Zuidelijke Nederlanden vroegen Brugge, Duinkerke, Veurne en Nieuwpoort nogmaals een octrooi aan om de werken eindelijk te mogen aanvangen.⁶⁷ Tevergeefs, want aan de aanvraag werd geen gevolg gegeven. Het project stond opnieuw op de helling en het werd duidelijk dat de ondernemende steden uit een ander vaatje zouden moeten tappen. Brugge, Veurne en Duinkerke beslisten zich rechtstreeks tot de Spaanse vorst te richten en gebruik te maken van diens door de oorlog met Frankrijk en Holland sterk verzwakte financiële positie. Er werden in het geheim onderhandelingen aangeknoopt met Filips IV en in februari 1638 boden de afgevaardigden van Duinkerke, Veurne en Nieuwpoort hem een bedrag van honderdduizend gulden aan in ruil voor het felbegeerde octrooi. Het Spaanse Hof liet weten dat het octrooi zou worden toegekend indien men vijftigduizend gulden meer zou neertellen. De drie steden gingen hier niet op in en probeerden een compromis te bereiken. Ze stelden voor om de door hen voorgestelde som in één keer te betalen en niet in twee schijven, zoals oorspronkelijk was voorgesteld. Er werd echter niet onmiddellijk op gereageerd.⁶⁸

Intussen waren de geheime onderhandelingen ook nog eens uitgelekt en probeerden de

tegenstanders van het project en vooral dan de stad St.-Winoksbergen, roet in het eten te gooien. Ze stuurden afgevaardigden naar Veurne, het Brugse Vrije en Brussel om er verwarring te gaan stichten en de zaak af te remmen. De operatie had blijkbaar effect, want het Brugse Vrije realiseerde zich plots dat het nieuwe kanaal over hun grondgebied zou lopen en vroeg een 'precieze en neutrale' schouwing van de toekomstige vaart aan. De Staten van Vlaanderen drongen er op hun beurt bij Filips IV op aan om het octrooi niet toe te kennen zolang de tegenpartijen niet gehoord waren. Bovendien probeerden de Staten om het octrooi zelf binnen te halen.⁶⁹ 66 Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Bij het vernemen van dit nieuws stelden Brugge, Veurne en Duinkerke Overdruk uit: Bachten de kupe, 5, 1963, p. 9. 67 SAB, Oud Archief, nr. 291, vaart Duinkerke. 68 Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Overdruk uit: Bachten de kupe, 5, 1963, pp. 9-10. 69 RAG, Oud Archief, Fonds Staten van Vlaanderen, nr. 3580, rekeningen van de commies van het gedelf van het kanaal van Brugge naar Plassendale en Oostende. 32 onmiddellijk voor om de koopprijs van het octrooi met dertigduizend gulden te verhogen en tonen ze zich bereid om honderddertigduizend gulden neer te tellen. De Staten Generaal trachten tussenbeide te komen en doen nog een ultiem bod van honderdduizend gulden. De poging mislukt echter en na jarenlang onderhandelen, veel disputen en getouwtrek, krijgen Duinkerke, Brugge en Veurne op 13 augustus 1638 het zo fel bevochten octrooi toegekend.⁷⁰ Zowel de Spaanse vorst Filips IV als de Raad van State schaarden zich achter de drie ondernemende steden.⁷¹ Door de steeds zwaarder wegende financiële lasten van de oorlog met Frankrijk en de Verenigde Provinciën moest de Spaanse vorst wel bezwijken voor de door Brugge, Duinkerke en Veurne geboden honderddertigduizend gulden. Dit is dan wellicht ook de doorslaggevende factor geweest in de toekenning van het octrooi. Een bijkomende factor om eindelijk wat vaart te zetten achter het project was dat de Fransen en Hollanders toen de Duinkerke haven blokkeerden met als gevolg een dreigende hongersnood. De nieuwe waterweg kon hiervoor een uitweg bieden.⁷² De steden Duinkerke, Veurne en Brugge richtten gezamenlijk de 'Sociëteit van het Nieuw Gedelf' op en de kosten voor de onderneming werden onder elkaar verdeeld.⁷³ Brugge nam 5/8 van de onkosten voor haar rekening en de twee andere steden zouden elk 3/16 bekostigen.⁷⁴ Het startkapitaal werd met leningen en de verkoop van lijfrenten bijeengesprokkeld. Daarna zou er nog jaren moeten afbetaald worden.⁷⁵ In 1688 bijvoorbeeld werden er aan meer dan zestig mensen bedragen tussen 54 en 1750 pond Tournois terugbetaald. In totaal bedroeg de terugbetaling dat jaar 201756 pond Tournois.⁷⁶ Nadat men zicht had op voldoende kapitaal werd eind 1638 en begin 1639 de werken tussen Duinkerke en Zuydcoote en tussen Zuydcoote en Veurne in aanbesteding gegeven.⁷⁷ De werken liepen blijkbaar zeer vlot, want uit een overeenkomst tussen schippers en de magistraat van Duinkerke, gesloten op 29 december 1639, beek dat de werken toen reeds voltooid waren: 'ende int regardt vande voyage van Duynkercke op Veurne alwaer het nieu canael in zijn perfectie ende volmaect is...' De werken werden dus blijkbaar een jaar eerder afgerond dan op een figuur in het artikel van W. Pauwels.⁷⁸ 70 RAB, Oud Archief van de stad Nieuwpoort, nr. 3120, Octrooien voor het delven van vaarten (1638-1650). beweerd wordt. Daarop staat 71 Dalle, Het ontstaan van het waterwegennet Plassendale, Nieuwpoort, Veurne, Duinkerke (1633-1641), Overdruk uit: Bachten de kupe, 5, 1963, p. 12. 72 Delaine G., Les watringues du nord de la France, Dunkerque, Imprimerie Landais, 1969, p. 148 73 Ibidem, p. 151. 74 SAB, Oud Archief, nr. 290, vaart Plassendale, jaarlijkse rekeningen van de middelen van het kanaal: generale rekening van de bekostiging (1641-50). 75 SAB, Oud Archief, nr. 67, vaart Plassendale, jaarlijkse rekeningen van de renten bezet op het kanaal (1667). 76 ADND, Série Ancienne, nr. 319, relevé des rentes hypothéquées sur le canal de Furnes (1688). 77 ADND, Série Ancienne, nr. 400, canal de Dunkerque à Plassendaele : construction (1638-1639). 78 Pauwels W., "Het openbaar vervoer

in Vlaanderen 1640-1840 met als centraal gegeven het Nieuw Gedelf.”, 33 aangegeven dat de vaart tussen Veurne en Duinkerke pas in 1641 voltooid zou zijn geweest. Een bijkomende aanwijzing om dit te weerleggen is dat er in februari 1640 reeds een verpachting van een marktschip tussen Veurne en Duinkerke plaatsvond.⁷⁹ De werken aan het kanaal tussen Nieuwpoort en Veurne zouden in 1639 ook in aanbesteding worden gegeven, maar er doken opnieuw problemen op. Ditmaal wou de magistraat van Veurne het traject aanpassen en de nieuwe vaart niet langs Nieuwpoort laten passeren. Brugge vreesde dat het project hierdoor alweer vertraging zou oplopen en besliste om niet op de uitkomst van het geschil te wachten. Uiteindelijk zou de eis wel worden afgewezen, maar intussen had Brugge, zonder Duinkerke en Veurne te raadplegen, de werken aan de vaart tussen Plassendale en Leffinge alvast in aanbesteding gegeven. Slechts kort na de start van de werken in mei 1640 dook er echter een nieuw probleem op. Oostende vernam dan, waarschijnlijk voor het eerst, dat de overdracht in Snaaskerke, dit was een soort dam in het water waar de schepen overheen moesten worden getrokken, zou verdwijnen. Als gevolg hiervan vreesde Oostende opnieuw voor een watertekort en voor de verzanding van haar haven. De werken werden met geweld tegengehouden en geboycot. De drie ondernemende steden van de Sociëteit probeerden de gemoederen te bedaren en na bijna twee maanden onderhandelen konden de werken opnieuw aanvatten. Vervolgens, op 17 juli 1640, werd ook de aanleg van het stuk kanaal tussen Leffinge en Nieuwpoort in aanbesteding gegeven en bij de aanvang van het nieuwe jaar was de verbinding tussen Brugge, Plassendale en Nieuwpoort een feit. Wat later, in februari 1641, werd begonnen met de aanleg van het laatste stuk van de hele verbinding, de vaart tussen Veurne en Nieuwpoort. Hier bleken de werken vlot te lopen, want nog voor de maand oktober van hetzelfde jaar moesten de werken afgerond geweest zijn. Begin oktober werd immers op het traject de eerste barge ingelegd. De rechtstreekse waterweg tussen Brugge en Duinkerke was eindelijk voltooid. Het kanaal had uiteindelijk op de bodem een breedte van 25 voet, aan de oppervlakte was het 40 voet breed en bij laagwaterstand had het een diepte van 5 voet.⁸⁰ In: Biekorf 92 / 2, 1992, p. 59. Op de ene oever van de vaart werd een weg voorzien die breed genoeg was om twee karren te laten kruisen en zowel 's zomers als 's winters gebruikt kon worden. Aan de overkant van het kanaal werd een voetpad, het zogenaamde jaagpad, aangelegd (zie figuur 3). ⁷⁹ SAB, Oud Archief, nr. 291, vaart Duinkerke, jaarlijkse rekeningen (1640). ⁸⁰ SAB, Oud Archief, nr. 291, vaart Duinkerke, stukken van diverse aard (1680-1792). ³⁴ Wanneer een dergelijk kanaal gebouwd werd maakte men gebruik van specifieke technieken en had men een massa arbeiders en allerhande gereedschap nodig. Op de lijst met benodigdheden stonden onder meer zagen, beitels, hamers, schoppen, peilijzers om de kwaliteit van de ondergrond te onderzoeken, houwelen, stampers, kabels, kettingen, katrollen en kaapstanders. Er werden ook steeds tekeningen en plannen opgemaakt, maar of deze bedoeld waren voor de arbeiders of voor de ingenieurs of architecten is niet altijd even duidelijk. Een aantal van deze plannen zijn bewaard gebleven in de archieven. ⁸¹ Bij de eigenlijke bouw ging men als volgt te werk. Eerst verstevigde men de basis van de oevers met grind en met takkenbossen van vers wilgenhout, ook wel rijshout genoemd. Het geheel werd vervolgens bij elkaar gehouden en verstevigd met verticaal geplaatste puntpalen. Met een tapijt van takken bedekte men nadien de oevers om erosie tegen te gaan. Men gebruikte overwegend wilgen- en eikenhout. Om de dijken te verstevigen was heel het kanaal afgeboord met samengevlochten rijshout.⁸² Zodra de nieuwe vaart tussen Brugge en Duinkerke voltooid was, voeren er al gauw marktschepen en werd er ook een bargediens georganiseerd. Verder in dit werk gaan we hier uiteraard dieper op in, maar eerst gaan we nog een stukje verder met de korte bespreking van een paar andere waterwegen en trekvaartlijnen. ⁸¹ Hilaire-Pérez L., Massounie D. en Serna V., *Archives, Objets et images des constructions de l'eau du Moyen Âge à l'ère industrielle*, 2002, Lyon, Société française d'histoire, des sciences et des

techniques, p. 98. 82 Pauwels W., “Bedrijvigheid rond de trekschuit van het Nieuw Gedelf 17de – 18de eeuw.” In: Biekorf, 93 / 1, 1993, p. 61.

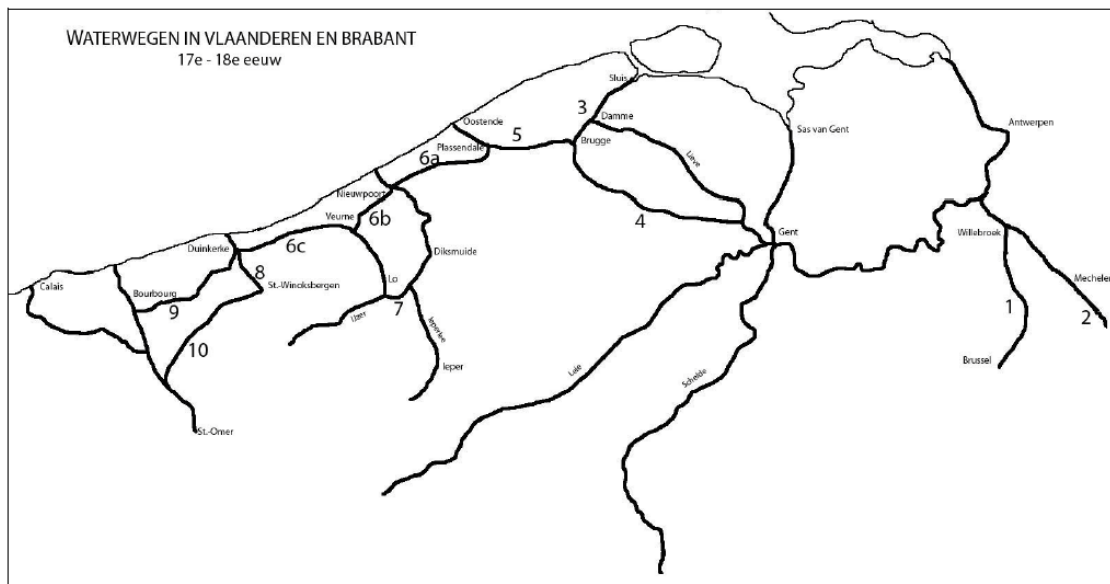
http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/242/670/RUG01-001242670_2010_0001_AC.pdf

4.3.7. Het kanaal Veurne - Lo - Ieper

Deze waterweg die meer dan 30 km lang is, maakt gebruik van de Lo-vaart, een stuk van de rivier de IJzer en een stuk van de Ieperlee. De Lo-vaart, zo genoemd naar het stadje Lo dat langs de oever ligt, werd reeds in de 12de eeuw uitgegraven en was toen vooral bedoeld als afwateringskanaal voor het overtollige IJzerwater. In het begin van de 17de eeuw werd de vaart verder uitgediept en nam ook het scheepvaartverkeer toe. In de maanden mei, juni, juli, augustus en september van het jaar 1607 werden langs deze vaart 342 schepen geteld. Waar de Lo-vaart en de IJzer samenkwamen bevond zich de zogenaamde ‘overdracht van de Fintele’. Dit was een soort modderdam, ook wel ‘sleek’ genoemd, waarover een schip, van de ene vaart naar de andere werd gesleept om zo een verschil in waterpeil te overbruggen. Met behulp van paarden en een ketting, aangedreven door twee acht meter hoge houten raderen, werd het schip over de dam gesleurd. Op elke oever was een dergelijk rad opgesteld. Ze werden beide aangedreven door mensen, vaak vrouwen en weduwen, die er dan vanbinnen inliepen.⁸⁴

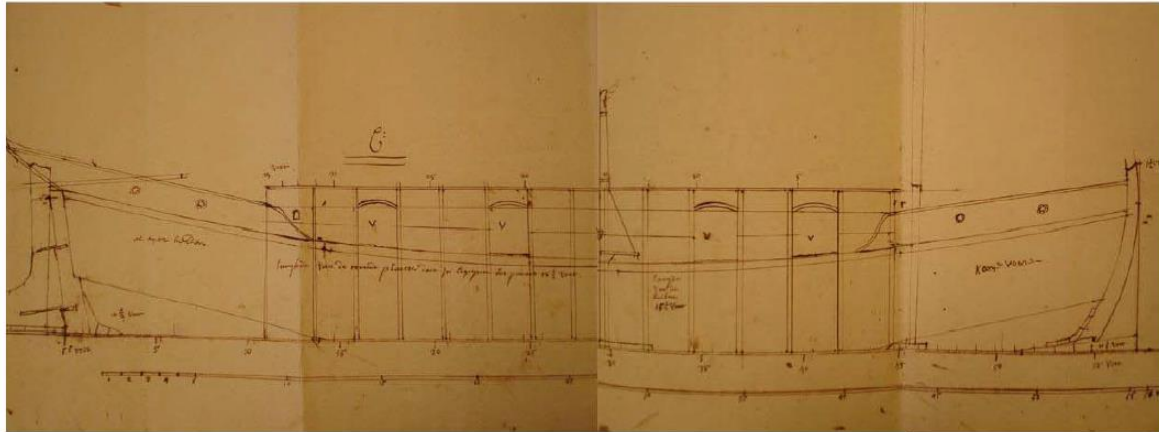
Parallel aan de Sociëteit van het Nieuwe Gedelf, sloot de stad Veurne in 1653 ook een akkoord met Ieper. Er werd beslist om ook tussen deze twee steden dagelijks een barge in te leggen en zo voeren er bijna tweehonderd jaar lang trekschuiten vanuit Veurne langs de Lo-vaart, de IJzer en de Ieperlee tot in de stad Ieper en vice versa.

Figuur 4:

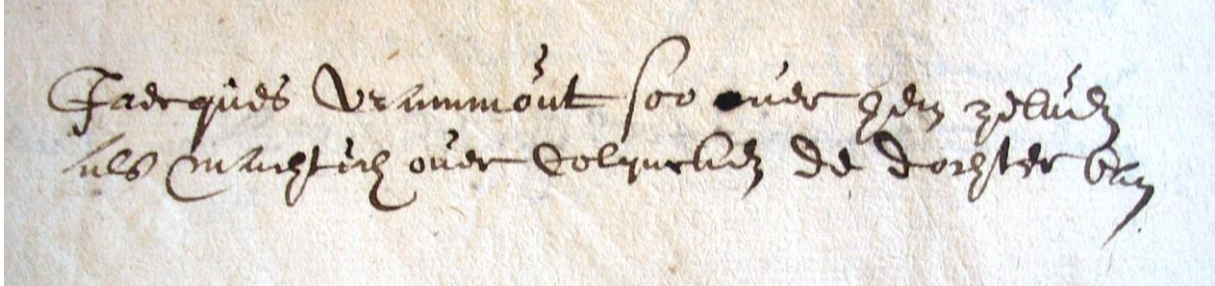

1. Willebroekkanaal 2. Kanaal Mechelen-Leuven 3. Verse Vaart 4. Brugse Vaart 5. Kanaal Brugge-Oostende 6. Nieuw Gedelf : 6a. Kanaal Plassendale-Nieuwpoort 6b. Kanaal Veurne-Nieuwpoort 6c. Kanaal Veurne-Duinkerke 7. Kanaal Veurne-Lo (Lovaart) - Ieper 8. Kanaal van St.-Winoksbergen 9. Kanaal van Bourbourg 10. Kanaal van St.-Omer

Figuur 5: Bouwplan van hoe de barges van de Sociëteit van het Nieuw Gedelf er moeten hebben uitgezien.¹⁰⁷

Jacques Vrammout, soo over hem zelve als machtich over Colyncken de dochter van

Domyn Vermeulen, zijne huusvrauwe by procuratie ghepasseert voor Bailiu ende schepenen der prochie ende heeren van **Berten**, den laetsten december 1637,
Onderteecken J. Cabbynck, alhier ghesien ende ghelesen
Ontर्फde hem ende zijne voorseyde huusvrauwe
Ende erfde jan DeRoode, filius Gilles,
Alhier present ende accepteerende in't vijfve deel van **de Ghervelgatmeulen**
Hem ghesuccedeert byden overlijden van de voorseyde Domyn ende zijn huusvrauwe
Metgaders ghelyck deel inden meulenwal ende erfve daeronder ghaende groot ... (*niet ingevuld*) ofte daerontrent
Emmers de plecke zoo dye ghelegghen es,
voorts oock ghelyck deel in de huussinghen, scheure ende stallynghen der neffens ende
opstaende, gheldende de voorseyde meulen, over t'vercochte paert, met zyne toebehoorten,
zoo voorseyd es, zes ponden grooten by jaere,
dye den vercooper aende cooper ghoedt doen moet,
Ghedeurende de heure van de jeghenwoordighen pachter
Aboutteerende de gheheele partye van oosten de ghervelghat straete,
van zuuden, westen ende noorden, daeldynghen van Christiaen Moejaert
ende omme de godspenninc vijf schele parisis
Lijfcoop ix pond
Ende van principaelen coope twee en zestich ponden neghentien schellynghen, vier grooten
vlaems
Te betaelen deen helft ghereet ende dander helft over de volle betaelinghe te baemisse
daernaer 1638
De losrenten daerinne te ghoet bevonden zal zijn ghelast te zijne, zullen de cooper valideren
in betaelynghe vande coopsomme
Mette verlopen van dyen
Tot daete deses, vooren de voorseyde ghehelen meulen es belast met iiij pond tjaers aende
heere deses stede
Over de recognoissance vande wynt
Actum ut supra

Nicolaïs Tlam verweerder contra den bailliu – causa officij – omme de boete van lx pond
parisis ter cause van ghedroncken t'hebben ghebranden wyn binnen den huuse van Jaques

Steven opden 27° 9bris 1637 – voor d'eerste reyse metghaders omme de boete van jc xx pond parisis ter cause van t'hebbene ghedroncken de zelve ghebranden wyn opden iiijde January 1638 - de tijde reyse - binnen den voornoemde huuse – contra t'placcaet met costen

4 januari 1638 - De afrekeningen van de bouw van het klooster van de Recollecten – Renten – SAP 398 – Folio 136

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe
Doen te weten dat voor ons commen ende ghecompareert is
in persooene **Jan Folcque filius Jans**
inde qualiteyt van **syndycx vande eerw. Paters Recollecten** deser voornoemde xstede,
verkennde ende belydende
wel ende deuchdelick schuldich te zijne aen d'heer ende meester **Joos Derycke**,
bailliu general vande abdije van Ste. Bertins,
present ende accepteren de somme van hondert vier een veertich ponden grooten vlaemsch
van goeden ghetelden ghelde,
by den zelve Rycke ghedebourseert an diversche crediteuren van de voornoemde paters
zoo van leveringhe van brycken, boomen als handtwerck ghedaen
aen t'ghebauwsel van haerlieden clooster ende ande edificien volghens dafrekeninghe
ghedaen den 27ste december 1636, 18 mey 1637
beede onderteeckent zoo byden voornoemde Folcque als sr. Thomas Pours, guardiaen ende
frater Jooris, couupius vicarius
ende de gonne vanden 7de xbre 1637 onderteeckent by den zelve guardiaen
ende syndycq
belovende de voorseyde somme metten intrest
naer adventante van den penninck xvjde
te betaelen ende furnieren anden voornoemde Derycke,
ofte die zijn actie houden moghen hebben altijtss alst hemlieden goet dyncken zal
ten waer dat dezelve betaelt waere by meester Jooris Queval
vut crachte van d'assignatie den voornoemde Rycke ghegeven den 27ste xbre 1637
ende oock dese rentewijs te verkennen ende hypothequieren binnen drie jaeren
ten redelicke contentemente vanden zelve Derycke
ofte by faulte van dien te rembourseren de voorseyde capitaale penninghen van ic xliij pond
grotten, metten verlopen , croisen naer raet van tyde in goeden ende ghepermitteerden ghelde,
verbyndende niet min tot versekertheyt in handen vanden voornoemde Derycke thuus met alle
zyn toebehoorten ende d'ervfe
daer den zelve Rycke woonachtich is,
staende ende ligghende inde noordtstraete deser stede
abbouterende metter oostzijde t'huus ende ervfe van Jacques Floor de jonghe
van zuuden op de straete
de westzyde thuus Mahieu Costenoble,
staende op d'ervfe vande voornoemde Paters,
van noroden d'erve vande selve, omme by ghebreke van betaelinghe de zelve somme te
verhaelen ende revouvreren volghens de costume deser stede
in ghelde gheuseert
Op heerelicke ende parate executie
Midts den voornoemde syndycq dese ten laste vanden voornoemde goede heeft laeten wijsen
wettelick executoire naer dat hij ghedooght ahdde volontaire condemnarie
Zoo hij doet by desen
Dat alles nietjeghenstaende verjaerthede, styl ofte costume ter contrarie

Danof den zelven syndycq gherenunchiert heeft
Zoo hij doet bij desen
In kennisse etca. Actum present tcollegie vanden weth
In camer
Den vierden january 1638

11 januari 1638 - Slachhuus op de Iperdamcouter - slachthuis? – Halmen – SAP 370 – Folio 63

A photograph of a handwritten document in Dutch. The text is written in a cursive script on aged, slightly stained paper. It reads: "Ten halmdaeghe xi. en Januarij 1638". The ink is dark brown or black.

Dheer Andries Marsilles ende jo. Marie van Perreboome zynne huusvrauwe,
onterfden hemleiden ende erfden **Jan de Volder**,
alhier present ende accepterende in
een huus ende erfve met **het slachhuus** daermede gaende,
gheleghen opden **Iperdamcouter** deser stede,
daer den cooper presentelick woont,
streckende van vooren de voornoemde Iperdam couter,
van achter dhoirs wylent Boudewyn Beuten,
van oosten de voorseide aeldynghen van de zelve Beuten,
ende van westen Robert de Rycke,
handtslach terstont ende de loopende jaerschaere scoopers proffycyte
omme te godspenning xij schele,
lyfcoop viij pond,
thoofcleed een albertyn in spetie
ende van principelen coope, de somme van tzestich ponden grooten vlaems
wannof de vercoopere hemlieden kennen voldaan –
passerende mits desen absolute quyctantie,
voorts zuuwer ende onbelast ghoedt, ghereserveert dordinarie sheeren grondtrente onder
thoofmanschip vande Couttere voornoemt, als van ouden tyde,
dachterstellynghen van dier byden cooper te zuuweren tot daete deser sonder myncken t'recht
van erven ende onterfven scooper laste
Actum eodem

11 januari 1638 – Gervelgatmolen – Halmen – SAP 370

A photograph of a handwritten document in Dutch, identical to the one above. The text is written in a cursive script on aged, slightly stained paper. It reads: "Ten halmdaeghe xi. en Januarij 1638". The ink is dark brown or black.

Jacques Vrammout, soo over hem zelven als machtich over **Colyncken**, de dochter van
Domyn Vermeulen, zynne huusvrauwe,

by procuratie ghepasseert voor bailly ende schepenen der prochie ende heerelichede van **Berten**, de laetsten december 1637 onderteekend Slabbynck, alhier ghesien ende ghelesen, Ontferde hem ende zyne voorseide huusvrauwe ende erfde **Jan de Roode filius Gillis**, alhier present ende accepteerende int vyfsste deel van de **Ghervelghatmeulen**, hem ghesuccedeert byden overlyden vande voornoemde Domyn ende zyn huusvrauwe, metgaders ghelyck deel anden meulenwal ende erfve daermede ghaende – groot – *niet ingevuld* – ofte daerontrent, emmers de plecke zoo dye ghelegghen es, voorts oock ghelyck deel inde huussynghe, scheure ende stallynghen, daer neffens ende opstaende, gheldende de voorseide meulen, over tvercochte part, met zyne toebehoorten, soo voorseit es, zes ponden grooten by jaere, dye de vercooper aende cooper ghoedt doen moet gheduerende de heure vande jeghenwoordighen pacht, Aboutterende de gheheele paertye van oosten de Ghervelgatstraete, van zuuden, westen ende noorden, daeldynghen van Christiaen Moenaert ende omme te godspenninck vj pond, lyfcoop ix pond, ende van principaelen coope twee entzestich ponden neghenthien schellynghen vier grooten vlaems te betaelen den helft ghereet ende dander helft over de volle betaelynghe te baemesse daernaer 1638 – de losrenten daerinne tvercochte ghoet bevonden zal zijn ghelast te zijne, zullen den cooper valideren in betaelynghe vande coopsomme, mette verlopen van dyer, tot daete deses, voorts den voorseide gheheelen meulen es belast met iiij pond tsjaers aende heere deser stede, over de recognoissance vande wynt
Actum ut supra

16 januari 1638 – Christiaen Verscheure, brouwer – Boeten – SAP 251 –

Christiaen Verscheure verweerder contra den zelve heescher – *de baljuw* – omme de boete van xlvij pond parisis ter cause van in faulte gheest thebben te bryngghen billiet in handen vanden thresorieir vande bieren by hem ghebrawuen voor t'breken van zyn ghyl metghaders reinseing billiet vand uutleverynghe van dier in de maenden van 9bris ende xbris 1637 – met costen

Lambert Bocquet verweerder contra den voorschreven heescher omme de boete van xxiiij podn parisis ter cause van by zyn reinseing billiet niet thebben ghespecifieert den dagh ende by wyen zyne bieren uutghebrocht zyn gheweest inde maendt van xbris 1637 – ende anderssins tselve onbehoorelick ghedaen thebbene toedien omme de boete van vj pond parisis ter cause van thebben laeten lichten vuyt zyne brauwerie den xij january 1638 – een vatken biers byde huusvrauwe ende dochter van Frans van Beveren zonder tzelve te doen uutwercken byde ordinaire bierwerckers - met costen

Frans van Damme int Doorneken - verweerder contra den bailliu – *causa officij* – heescher omme de boete van lx pond parisis ter cause den verweerder ghequest heeft **Jacob Lucas** opden xj january 1638 inde nacht tot opene wonde ende loopende bloede – metghaders omme tanhooren alsulcken voorderen heesch als den bailliu zal willen maecken ter cause daeruytte resulterende – met costen

21 januari 1638 – De impost des koning op de wijnen - Renten – SAP 398 – Folio 137
--

Compareerde d'heer **Andries Marsilles**,
bourghmeester van de weth deser stede
den welcke verclaersde hem te constitueren zeker ende borghe
over meester **Jooris Queval**, **bailliu** der selve stede,
omme by hem Queval,
te ghenieten vanden staet van executie,
hem verleent op requeste by burghmeesters ende schepenen der stede van Brugghe
op den xij ste deser maendt
jeghens d'ontgonnen executie ghedaen doen by de voornoemde Devos,
als pachter hebbende gheweest van sconynckx impost opde wijnen,
vanden saisoene gheexpireert den laetsten october 1327
binnen t'district van Poperinghe
verclaerende ende certiffierende den voornoemde Marsilles
voor deselve borchtocht te wesen goet ende suffisant
Actum present meester Joos Cheys d'jonghe ende Clays Jacobssoone schepenen
Den xxi januari 1638

21 januari 1637 – Huwelijks voorwaarden Jaspar Venoot en Jossynke Verbrugghe - SAP 398 - Folio 137

Alsoo apparentie is van een huwelick te gheschieden indien onse Moeder den heilige
catholycke ende roomsche kercke tselve is toelaetende -
tusschen **Jasp Venoot d'oude ter eenen ende Joossyncken Verbrugghe** gheadsisteert by
Jan de Roode ter ander zyde -
zoo zyn de voorseide apparente conjointen voor eenighe sommitatie van huwelick ende by
vorme van contract antenuptial -
vereenst ende veraccordeert inden manieren naervolghende -
inden eersten zullen de voorseide contractanten t'samen in huwelick brynghen alle heurlieden
ghereede pennynghen metghaders alle heurlieden huuscatheil -
t'welcke naer de doot vanden eersten vande selve contractanten ghedeelt worden in cas van
gheen kyndt ofte kynderen van heurlieden beede lichaeme ghegenereert -
volghens de costume deser stede van Poperynghe tussen de langstlevenden ende de hoirs
vande selve overleden -
voorts zullen de hoirs vnden voornoemde Venoot indien hy quaeme eerst dese weerelt
t'overlyden - haelen wutten sterfhuuse alle d'erfve mette groene ende drooghe cathelen -
daerop staende by hem ten huuwelick ghebrocht -
van welcke erfve t'voorschreven Joossyncken in zulcke ghevalle zal proffytteren deen heft in
byleven haer leven ghedeurende -
ende indien tvoorseeide Joossycken eerst quame t'overlyden -
zullen zyne hoirs haelen vutten sterfhuuse het huus daer zy jegehenwoordelcik woont
metghaders een duust acht hondert hommelperssen by haer alsnu ten huwelick ghebrocht -
bequame tot hommelen winnen -
daer int regard van conquesten indien er eenighe vallen te deelen ten sterfhuuse van de jste
overleden -
zullen den blyfver mette hoirs vanden overleden hemlieden reguleren naer de costume der
voorseeide stede
Actum den xxjste januari 1638 -
present Clays Jacobssone ende Pieter Melis – schepenen

22 januari 1638 - SAP 398 - Folio 137 verso

26 januari 1638 – Ghelein vande Walle heeft schulden bij Andries Goudenaere - SAP 398 - Folio 138 verso

26 januari 1638 – Petronelle Merlebecq gaat binnen in het Norbertinessenklooster¹ - SAP 398
- Folio 154

A circular gold coin (aureus) featuring a standing figure of a saint or emperor, likely Constantine, holding a cross and a globe. The inscription around the border reads "DEUS VINCIT OMNES".

*Zegelstempel van de
Norbertinessen uit 1619²*

de somme van vyf hondert ponden
grooten vlaemsch - boven de
cleederen - linnen ende wollen
thaer behouven in t'proefjaer -
ende tot versekertheyt van tselve te
verbynden haer goederen -

[view/](#)

omme te welcke te voldoene naer ons voorgaende consent ende octroy ghegeven ten daeghe van heden -
 blyckende by apposille op requeste alhier ghesien ende ghelesen -
 heeft verbonden ende gheoppignoreert - zoo zy doet by desen - tot versekerthede van mevrouwe ende religieusen voorseit ende tot becommen vande voornoemde dote –
 alle de goederen - soo erfve als catheyl deselve Petronelle toecommende ende ghesuccedeert byden overlyden van haeren vaeder - moeder ende grootvaeder maternel -
 ligghende alsnoch ghemeene ende onverdeelt met haere zustes ende ander verscheyden partyen - te weten
 haer part in vyf ghemeten een lynne xxix roeden $\frac{1}{2}$ over tseste van een behuude hofstede - groot tsamen xxxij ghemeten een lynne lxxvij roeden – ligghende inde prochie van Vlaesloo - ghebruuckt by Jan de Deckere -
 Item haer derde in een lynne xxxij roden $\frac{1}{3}$ ende haer part in een lyn landts - beede ligghende inde prochie van Eessen -
 voorts haer part in thuus ende erfve daer den voornoemde Wenis woont - staende ende ligghende opde Nieuwe marct deser stede -
 Voorts t' derde van acht ghemeten een lynne x roeden en half ghemeene met haer oudste zusters - wesende de helft van een behuude hofstede - ligghende in de prochie van Stavele - jegehnwoordelick ghebruuckt by Jaques Deprez -
 Voorts haer ijde in een ghemet zaylandt ghebruyckt by Loys L'hermyte ende tiende van vier ghemeten preter een vierendeel in twee partijen ghebruyckt by Frans Haezebaert ligghende in de Pezelhouck deser jurisdictie - belast met xxiiij pond parisis sjaers rente ten proffyte van Ghelein Diedeman d'oude - ende met d'helft in byleven ten proffyte van Andries Masselis filius Jans -
 Noch t' derde van een lyne lxvij roeden elstlandt in een partye van zeven vierendeel xxxv oreden ligghende inden Hipshouck deser jurisdictiebyden **doomanne**
 Item 't derde van vyf vierendeel elst in vier ghemeten l roeden ghe-naemt **den Kersgieter** in de Hellehouck -
 Noch tvyfste van een half ghemet xxx roeden zaylandt eertydts hommelhoff meerder partye ligghende inde Eeckhouck - ghebruuckt byden voornoemde Wenis danof de gheheele partye groot zynde ij ghemeten een lynne xx roeden - belast is met lxxxiiij pond x schele sjaers in verscheiden renten
 Item t' derde van drie ghemeten iiijxx x roeden $\frac{3}{5}$ over deel van zeker behuude hofstede ende landen ligghende inde Lyssenthouck deser voornoemde jurisdictie - ghebruuckt by Christiaen Visaige ende t'vyfste in tviende van thuus daer Jan Dupont woont opde Nieuwe Marct deser stede - emmers alsulck part ende deel als de voornoemde Petroenlle by lot ende cavel jehens haer voornoemde zusters zal toevallen ende ghebueren in haerlieden voornoemde ghemeene goedynghen - dies speratie zal gheschieden - t'voornoemde profes ghedaen zynde - breeder deselve partyen van goede ghespecifieert zynde - met lysten - canten ende abboutten byde respectyve deelloten van drie kynderen vande voornoemde Merlebexq - t'eene in daten 7 september 1624 - onderteekent J. Ley - 't ijde in daten 16 april 1632 ende 't derde vande xij octobris 1633 onderteekent A. Rebaut - ende G. Wenis - alhier ter greffie gheregistreert
 omme by ghebreke van betaelynghe van de voornoemd somme van vyf hondert ponden grooten desele naer t'voornoemde profes daeroppe ende anderssins niet - te verhaelen ende recouvreren t'sy by vercoopynghe vande voorschreven goedynghen vande voornoemde Petronelle ofte anderssins volghens de costume in ghelycke gheuseert
 Actum present Marsilles burghmeester - ende Baert voorschepene den xxvj janaury 1638

Actum ter vergaderinghe van de proost vut den name vande heerre, bailliu, wetten, raeden ende notable der stede van Poperinghe den xxvij january 1638

Is goet ghevonden, geraempt ende gheresolveert te doene ten laste vande ghemeene upsetenen ende insetenen deser stede ene jurisidictie metghaders de bedryfvers vande landen daeronder gheleghen
eene ommestellynghe ende halve,
omme daarmede te betaelen ende furnieren de praemende ende urgente schulden de stede incomberende
sonderlinghe de tachterheyt gheroert ende behelst byden utsent van boven,
die bedraecht neghen hondert vichtich ponden grooten ofte bedt,
de selve ommestellinghe ende tauxatie te doene upden immediaten voorgaende voet,
by 't college vander wet.

30 januari 1638 – Keure van de brand – SAP 469

Ceure, statuyt ende ordonnantie politique opt faict van den brandmeesters en alle inzetenen deser stede hemlieden sullen reguleren van nieuws geraempt ende voorgaendelick gheampliert bij de heere wetten ende raeden deser stede van Poperinghe op den xxx january 1638

1 - Men is van oude tyden in costuyme jaerlyckx te verkiezen neghen brantmeesters, dewelcke vermoghen altijds, als zij 't zelve noodigh sullen vynden, naer een voorgaende Hallegebodt, te visiteeren in alle huysen ronthomme de stede, offer eenighe gebreken syn raeckende den brant ofte 't gonne daertoe dienende.

2 - Ende soo verre wie openynghe weygerde van huysen, caemers ofte kelders, ofte de voormelde brantmeesters quaelyck toespraecken ofte injurieerde, sal danof gecorrigeert syn ter discretie van de wet, boven de boete van dry ponden parisis ten profyte van de selve brantmeesters, die sullen in cas van refuys, openynghe doen doen by inbraecke, dunckt het hemlieden goet, behoudens de presentie ende assistentie van de officier principael.

3 - Vermoghende voorts de voormelde brantmeesters te visiteren alle brickovens, warandeerende voorts de brycken, ende deselve niet goet vyndende,

Folio 101

nochte leverbaer bevonden synde ten tyde vande leveryinghe, te stellen op mindere prys, ofte 't ordonneren te verbackente syn, ofte andersints naer 't behooren; daerover sy trecken over haerlicden recht van de gonne deselve
bryckovens toebehoorende, 't elcker warf iiij pond parisis, en soo wie de brycken vercoopt ofte den oven breeckt sonder gewarrandeert te syn, sal bovendien verbeuren dubbel boete, te weten acht pond parisis.

4 - Elck huys sal moeten voorsien syn van sulck getal van brantseulen ende leeren als de brantmeesters sullen ordonneren, te weten: elck huys van twee stadien ofte van gequalifieert ofte gegoet persoon, ten minten twee suffisante lederen brantseulen en eene leere, lanck ten minsten van vier sperten boven de opperste stadien van den huysen, en de gonne van eene stadien sullen moeten hebben eene brantseule, mitsgaders eene leere, lanck thien sperten, boven haerlieden osie, immers al ter discretie van de brantmeesters, welcke brantmeesters oock sullen ordonnneren in 't regard van huysen gedekt met stroy synde twee stadien hooge, hemlieden te doen voorsien, boven 't gonne voorschreven, van oock een brantleerken lanck 8 ofte 10 sperten, met eenen ijseren haeck, soo oock aen de brauwers, backers ende verwers op boete van 40 schele parisis.

5 - Soo wie in gebreke blyft van ter voorseide ordonnantie te voldoen, sal boeten ter cause van geen leere

Folio 102

t'hebben gehad, veertig schele parisis en in 't regard die meerder getal van seulen moeten hebben, de boeten van veertig schele parisis van elcke seule die d'er te cort soude moghen bevonden worden.

6 - De voorseide brantmeesters ommegaende, vyndende eenighe leeren insuffisant, sullen deselve moghen breken en ordonneren dat den huysman eene sufficient leere t hebben binnen genachte, op boete als vooren, en sal deselve huysman niet min boeten over de insuffisanthede van voorseide gebroken leeren, twyntigh schele parisis en van insuffisanthede van seule, gleycke twyntigh schele parisis.

7- Ingevalle den pachter ofte huysman niet gegoet en is van hondert pond parisis, sal den proprietaris de voorseide seulen ende leeren aldaer moeten leveren ende selve onderworpen syn in boete als voren.

8 - Iegelyck is gehouden syn cafkoeen ofte vierstede in tyden te doen vaeghen ende suyveren van roesgale, op de boete van 20 schele parisis.

9 - En alsoo periculeus is, in cas van brande, te hebben groote quantiteyt van vercken vleesch in viersteden ende cafkoeenen, wort iegelyck verboden mee hammen ofte vercken vleesch te rooken in syn vierstede als twee sticken in 't regard van huysen van een stadie, ofte de gonne gedeckt met stroy, ende vier sticken in 't regard

Folio 103

van huysen van harde dake en van hoogher stadie, op boete van 10 schele parisis voor elck stuck.

10 - Niemandt en vermag te legghen eenigh stroy, hout, hommel, vlasch ende andere materie subject den brandt, op onder half voet naer de vierstede, oven ofte fourneelen, op boete van 20 schele parisis.

11 - Daer bevonden werden eenighe coolen ofte asschen op berden solders, 't sy in manden, standen ofte houtterwerck, sullen boeten 20 schele parisis van elcken hoop ofte partie.

12 - Maer soo sulcks bevonden wierde in 't regard van brauwers, backers ofte varwers, het sal wesen op boete van drye pond parisis en sulen bovendien deselve brauwers, backers ende varwers moeten doen maecken steenen parcken, ofte andere, daerinne geen peryckel en is van brande, ter ordonnantie van de brantmeester, op dobbel boete.

13- Waert saecke datter eenighe brant quaeme uyt cafkoeenen ofte andersints door negligentie ofte onachtsaemheyt van de huysman, en daerom de clocke quame te cloppen ofte alarm geroepen sal denselven huysman bij daeghe boeten 6 schele parisis en by nachte dobbel.

14 - Indien den brant alsoo voortsquaeme

Folio 104

te gaen door negligentie van iemandt, en een ander daerdoor quaeme te beschaedighen, sal de Wet daerinne handelen ende ordonneren ten begeerte van den beschaedighen, alsulcke beteryngen daertoe dienen sal, ende soo den persoon, daer 't vier eerst uytquaeme, niet sufficient en waere tot prestatie van deselve beterynghe, sal gestraft worden by bannissement ofte andersins ter discretie van Wet alsvooren.

15 - Of 't gebeurde datter ergens brant wierde ende alarm geroepen ofte geclopt synde, sullen hemlieden aldaer vynden: den Bailhu ofte Amman neffens s Heeren Dienaeren, die van de Wet en hunne supposten, ende brantmeesters neffens hun cnaepe, omme alle goede orde te stellen in 't fakt van het beschudden van desen brant. en elck wert gehouden d'ordonnantie hemlieden bevolen, daedelyck te volcommen, op peine van gestraft te wesen van ongehoorsaemheyt ende te vallen in boete van 3 schele parisis.

16 - De voormeIde officieren sullen moghen in uysterste noode van brande te ordonneren de naeste huysinghen ofte edifitien afgebroken te worden, omme meerder grief te beletten, sonder datter iemant ter dier cause schaede sal moghen pretenderen.

17 - Een iegelyck sal hem moeten vynden in noodt van brande en met 't eerste alarm ter plaetse daer dan brant is, met syn brantseule soo haest als hij kan,

Folio 105

omme 't vier te helpen blusschen ende die meer seulen ofte leeren hebben als één, sullen deselve gereet houden voor haerlieden huys ofte beschicken ten sulcken plaetse als men ordonneren sal, omme daertoe acces te hebben naer de gelegentheyt vande saecke.

18 - Wort niet min verboden alle vrouwen en kynderen ten brande te commen tensy sy kunnen helpen waeter draghen ofte andersints assisteren, op boete van 20 schele parisis. ten laste van elcke vrouwe en kyndt, te verhaelen op vaeders, meesters ofte vooghden daer deselve kynders woonachtig syn.

19 - In sonderheyt sullen hemlieden eerst ten brande vynden alle de hoppesackers, bierwerckers ende sackedraeghers, op boete van 3 schele parisis voor degonne hemlieden niet vertoont hebbende voor de voorseide officieren ende bovendien gesuspendeert te syn van hemlieden officie,.

20 - Sullen oock moeten ten brande commen alle timmerlieden, metsers, schailiedeckers en stroeydeckers met hemlieden cnaepe, omme den brant te helpen blusschen, dies degonne het meeste devoir gedaen hebbende sullen geloont syn ten laste van gonne daer 't vier eerst uytgecommen wert ofte van stadtsweghe ter discrerie van Wet

21

Zynde eeniegelyck gehouden te

Folio 106

laeten volghen syne leeren, cuypen ofte andere vaeten ofte saeken noodigh tot stremmen ende blusschen van den viere, met het eerste vermaen ende van wegghen de voorseide officier sonder 't selve te moghen weygeren, op peine van gestraft te wesen als ongehoorsaern ende te vallen in boete van 6 schele parisis.

22 - Niemand en vermogh vier te steken in nieuwe ovens ofte fornelen tensy deselve alvoreen gevisiteert sy by de brantmeesters ten minsten in getalle van vyve, die heffen sullen voor haerlieden loon van visitatie van elcken oven 16 schele parisis – boven 4 schele parisis voor de cnaepe; ende van de fornelen van brauwers, verwers en diergelycke 4 ponden parisis ende 4 schele parisis voor den cnaepe op boete van 6 ponden parisis.

23 – Soo oock van nu voortaan geene brauwers, backers nochte andere en sullen vermoghen te maeken eenige nieuwe ovens ofte founelen dan in plaetsen daer geen peryckel en is van brande, en daer men kan rontomme gaen van achter, tensy deselve ingevrocht sy in steenen ghevels, onder half steen dicke, op gelycke boete van 6 ponden parisis ende deselve ingebroken te syne, dunck het de brantmeesters goet.

24 – Is oock verboden vier te haelen

Folio 107

op ijseren schuppen, schefsticken, vlacke platte schotelen, ofte diergelycke materien, op boete van 10 schele parisis ten laste van elcken de contrarie doende, daer af elck brandmeester en den cnaepe de calaigne sal moghen doen.

25 – Alle degonne wonende aen eenighe waeteren syn gehouden ten tyde van de groote vorst, te maeken bytten ofte loemen, ten minsten 4 voet lanck ende drye breedt, ende daeghelycks het ys te breken en deselve bytten ofte loemen open t'houden op boete van 10 schele parisis ten laste van elck persoon, daerinne oock belast werden de naeste gebeurs vande vyvers, Hontsgracht ende gelycke groote waeteren.

26 – Iegelyck ten tyde van groote drooghte is oock gehouden naer het eerste vermaen, ofte hallegebodt, te stellen eene cuype met waeter voor synen huysse op boete van 10 schele parisis.

27 – Niemant en vermagh in stede te brenghen eenighe loverysen (*droog loof*) op boete van 30 schele parisis ende bedwongen te syn die uyt de stede te doen voeren binnen derden daeghe, op dobbelboete ende gedaen te wesen tot hemlieden coste.

28 – Als wanneer de brantmeesters bevynden eenighe fournelen ofte viersteden daer peryckel van brant is,

Folio 108

ofte wel uytcommen mochte, soo syn sy in costuyme 't ordonneeren deselve te vermaecken ofte beteren binnen genagte, ende 't selve niet gedaen synde, vermoghen deselve ovens, fournelen ofte viersteden te doen breken ende sal den defaillant bovendien verbeuren de boete van 3 ponden parisis.

29 – Ende eeniegelyck moet syne brantseulen doen teekenen met syn marcq of wapen, insulcker voeghen, dat men die tusschen kan kennen ende wie bevonden wert eenighe brantseulen daer 't marcq ofte wapen uytgedaen ofte uitgesneden is, sal verbeuren de selve seule ende niet min boeten 20 schele parisis ende sal den gonnen sulcke teekens uytgesneden hebbende, bovendien arbitrairlyk gestraft worden.

30 – Boven alle 't gonne voorschreven, als 't gebeurt datter brant geschiet by nachte, is iegelyck gehouden tecommen ende hebben voor syn huys eene lanterne met brandende keerse, fackel ofte andere licht, op boete van elck 10 schele parisis.

31 – Indien iemant desordre commiteert ofte questie maeckte in 't beschudden van den brant, oftewel iemant belet dede, met smytten van seulen ofte anderints, sal boeten 3 schele parisis boven arbitraire correctie als vooren.

32 – Ten tyde van brand wort

Folio 109

iegelyck verboden eenighe brantseulen naer huys te draeghen op boete van 3 ponden parisis.

33 – Nemaer sullen de brantmeesters deselve seulen doen vergaderen ende by een houden tot 's anderdaeghs, omme elck de syne te beschicken naer behooren.

34 – Ende op dat de stede tebedt voorsien sy van brantseulen ten tyde van noodt, is goet gevonden ende gheresolveert dat men van stadsweghe sal leveren 24 brantseuelen, 8 sufficante leren, omtrent de 40 voeten lanck ende 10 branthaecken.

35 – De kercke van Ste Bertinus 6 suffisante brantseulen en 2 groote leeren, lacnk ten misnten 40 sporten

36 – De kercke van O.L. Vrouwe 12 brantseulen en 2 leeren, lanck 40 voeten ten minsten.

37 – De kercke van St. Jan 8 brantseulen en 2 leren, lanck 40 voeten ten minsten.

38 – Het gasthuys 6 brantseulen en 2 leeren ten alnghde als vooren.

39 – Het sustershuys 4 brantseulen en 2 leeren ten langhde als vooren.

40 – 't Ambacht van Brauwers sal

Folio 110

gesaemdelyck vynden boven de leeren en brantseulen hemlieden particulieren bevolen, 12 lederen brantseulen.

41 – De backers 6 lederen brantseulen

42 – de verwers 3

43 – De smeden 3

44 – D'herbergiers 6

45 – Alle welcke seulen sullen moeten gehteeckend syn met het marcq ofte wapen van gonne deselve toebehooren ende voorts beschickt en onderhouden

worden ter sulcke plaetse als de wet designeerren sal, d'een helft binnen 6 weken en d'andere helft binnen 3 maanden daernaer, op boete van 40 schelle parisis van elcke seule, ten laste van gonne die infaute sullen blyven.

46 – Synde mitsdien geautoriseert de tgorssmeesters van elck van voorseyde ambachten om odner haerlieden ambacht daedelyck te repartisseren d'oncostendie der behoeven sullen tot de voorseyde brantseulen, welcke taxatie sal ligghen in parate executie.

47 – En in 't regard van particuliere persoonen, sullen moeten hemlieden voorsien van sulcke leeren en branseulen als de brantmeesters ordonneren sullen, binnen 6 weken nae eerste vermaen, dat hemlieden gedaen werd bij de

Folio 111

brantmeesters ofte haerlieden cnaepe, naer de derde publicatie van dese.

48 – Is oock gheordonneert in 't regard van huysen gedeckt met stroy, dat sy deselve sullen doen decken jeghens het dact met bert ofte placken met eerde, d'hooghte van 5 voeten, op boete van 20 schele parisis ende binnen 14 daeghen niet volcommende, dobbel.

49 – Ordonnerende brantmeesters hemlieden hier naer punctuelyck te regleren en alle de voorseyde ordonnantiën te volcommen ende naementlyck de leverynghe van voorseyde leeren en seulen.

50 - Alle de voorseyde boeten en verbeurten ten profytte van voorseyde brantmeesters, die sy sullen innen naer costuyme.

Aldus goet gevonden, gestatueert ende gheresolveert by mijn heere den Proost, uytter naeme van den heere, bailliu, wetten ende raeden.

't Haerlieden vergaderynghe **den 30 januari 1638** met reserve van dese statuyten ende politique ordonnantie te minderen of te meederen, t'allen tyde als sy tot welvaert van 't gemeente sullen vynden te behooren ende gepubliceert den 17 february 1638.

8 februari 1638 – Verkoop van de Wildeman - Halmen
--

Ten halmdaeghe viij february 1638

Christynken Cartoens, weduwe van Nicolais Heyerman,

zittende in baeten ende commeren tzijnen sterfhuuse naer vercoopynghen ter haulce,

onterfde haer ende erfde **Cornelis Devos,**

ter acceptatie van meester **Charles Dejonghe,**

alhier present, in een huus ghenaempt

den nieuwen wildeman metter erfve daeronder, achter ende neffens ligghende

de zelve weduwe naer vercoopynghen ter haulce onterfde haer,

ende erfde dheer **Jacques Wyts**

alhier present ende accepterende

in tderde van thuus ende erfve ghenaempt **den ouden wildeman,**

mette stallynghen ende toebehoorten

Ligghende ende dependerende (ghereserveert de coutsen ende fournelen, metgaeders het derde van 't oude peerdstal, zonder erfve, staende op de erfve van de nieuwen wildeman)

Aboutterende metten oosteynde inde schipvaert,

De zuutzyde ende westeynde doude maerct ende van noorden thuus ende erfve ghenaeemt de nieuwen wildeman voornoemt,

Handtslach te baemisse eerstcommende

Ofte eer duncket den cooper ghoedt

Omme de godspenninck xx schele parisis

Hooftcleed xvij pond parisis

Te lijfcoop gelycke xvij pond parisis

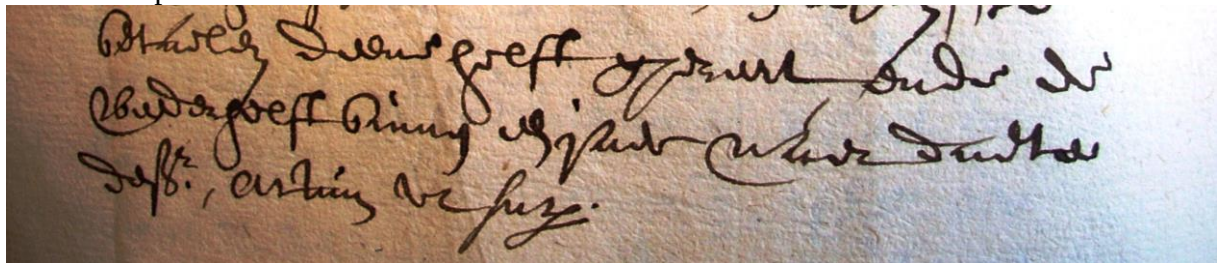
Boven de dacheuren van de cleck, rouper ende schryfver,

Metgaders trecht van erfven ende onterfven ende dierghelycke ende van principaele coope de somme van twee entneghentich ponden thien schellynghen viij prnninghen grooten vlaems

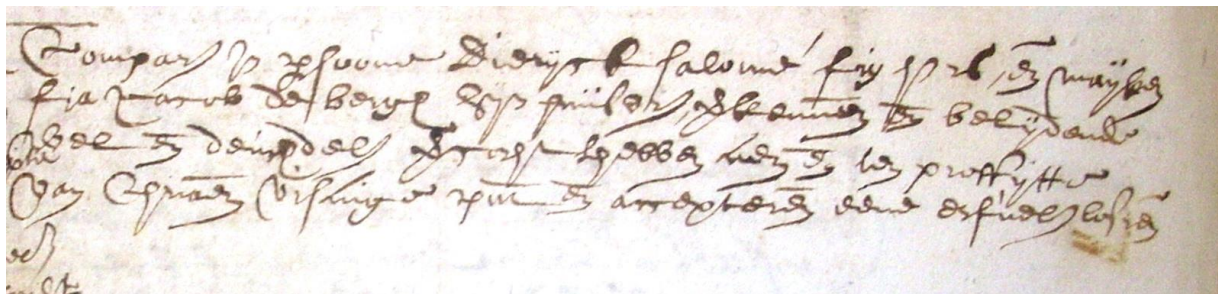
Dit alles in conformiteyte van de quaerte van vercoopynghe ter haulce danof zijnde ende opde conditien van verhooghynghe daerinne begrepen, te betaelen deene helft ghereet

ende de weder helft binnen een jaer naer daete deses

actum ut supra

A photograph of a handwritten Dutch document in cursive script. The text is written on aged, slightly discolored paper. It appears to be a continuation of the legal text from the previous block, mentioning 'actum ut supra' and detailing a transaction or agreement.

8 februari 1638 – Leenemolen – SAP 398 – Renten - Folio 138 veso

A photograph of a handwritten Dutch document in cursive script, identified as Folio 139. The text is written on aged paper and describes a legal proceeding or agreement involving Dieryck Salomé and Mayken filia Jacob de Bergh. It mentions a sum of money and a lease agreement.

Compareerde in persoone Dieryck Salomé filius Pieter ende Mayken filia Jacob de Bergh, zyn huysvrauwe

Verkennde ende belydende wel ende deughdelick vercocht thebben aen ende ten proffytte van Christiaen Visaige –present ende accepterende eene erfvelicke losrente

Folio 139

Van xxiiij pond parisis by jaere den penninck zesthiene – voor de somme van xxxij pond grooten vlaemsch byde vercdooers thaerlieden contentemente ontfaen – innegaende heden date deser, dannof teerste jaer vallen ende verschynen zal den viij de february 1639 ende alsoo voorts etc. – verbyndende daerinne de drye elfste deelen inde helft van vier lynnen behuysde hofstede daer de leenemeulen op staet, met ghelycke deel inde huse ende **escot** metghaders inde zelve **Leenemeulen** ende groene catheilen daeropstaende –

Aboutterende van oosten de weduwe ende aeldynghen Pieter Sailliere, t'zuutende jonker Charles Clays – heer vander Hulst etc ende andere – van westen t'naervolghende – met

consorten ende t'noorende Andries Lebbe ende de weduwe ende aeldynghen vanden voornoemde Sailliere

Item d'helft van twee ghemeten een vierendeel twee roeden gherslandt gheseyt de Meulenbilck, ghemeene met den cooper – abboutterende mette oostzyde de vorogaende partye, tzuuteinde de selve weduwe ende aeldynghen vande voornoemde Sailliere – west Pieter Hallynck ende van noorden via Jan de Bergh – den voornoemde heer vander Hulst ende de voornoemde Lebbe

Item noch een xxiiij deel inde voornoemde Leenemeulen – huus, ascot ende groene catheilen ende oock in de voornoemde vier lynnyn daerop tselve ghestaen is, welcke vier lynnyn daerop tselve ghestaen is, welcke vier lynnyn heeft twee utdreven, deene lopende noordtwaert totte Brhunestraete ende dander oostwaert totte westoutrestraete – Voor desen zuuver ende onbelast dan in s'heeren rente als van ouden tyden met inninghe naer costume

Actum present Baert, Gheys ende Vermaerle ende Melis ende Roseré, schepenen – den viijde februari 1638

10 februari 1638 – De escopette - SAP 398 - Folio 139

Comparrerende in persooene **Christyne Cartoens wedewe van Nicolais Heyerman** gheadsisteert met Pieter Blocquet -
in desen haer bystaenden man - verkennende ende belydende wel ende deuchdelick schuldich te zye aen **Nicolays Cambray** -
present ende accepterende de somme van hondert xxij pond parisis van leverynghe van wynckelwaere par rekenynghe daeruppe payment
over **den coope van een escopette** xij pond te betaelen ter gheliefte vanden voornoemde Cambray -
ofte die die zyne actie zoude moghen hebben –
laetende haer daerinne volontairelick ende wettelick condemneren -
zoo zy doet by desen - ende dese tharen laste wysen wettelick executoir –
zonder breeder wettelick te moeten oirbooren -
nietjeghenstaende styl ofte costume contrarie
Actum present Baert ende Jacobssone schepenen

den xde februari 1638

Escopette - van het
Italaans schiopetto -
handkanon - geweer -
arquebuse

15 februari 1638 – Watermolen te Coppemolle ? – Resoluties SAP 469 + bestuur 50d - 1638

Actum ter vergaderinghe
van mijn heere de bailliu
utter naeme van den

heere, 't collegie van de weth ende raeden
Den xvden february 1638

Is goed ghevonden, gheraemt ende gheresolveert nopende tmaecken van de waetermeulen upt versouck van **Anthonis Massau**, totte Coppernolle, dat niet gheradich en is alsnoch – mits Pieter Fobert in pachte heeft een deel van de wateren die daertoe zouden moeten gebruyckt syn - te consenteren int maecken van de selve watermeulen oock gheconsidereert het cleyn proffyt dat de stede danof soude connen hebben, maer ten conrarie grootte schaede door 't afmalen vande wateren

17 februari 1638 – Cheys levert hommelpersen aan Ghilein vande Walle – Ververij - SAP 398
- Folio 139 verso - 140

ende by speciaele de drie deelen van viere van thuus erfve ende **varwerye met t'gheheele varwallaem - als ketel - cuupen met zyne toebehoorten**
daerop staende - derfve groot lxxvij roeden - aboutterende van noorden d'yperstraete –
oosten t'naervolghende ende thuus meester Frans T'Lam –
zuuden inde Schipvaert
ende van westen d'ervve ende brauwerie
vanden voornoemde Cheys
Item een lyne erfve ghelegghen opde voorseide Yperstraete - abbouterende van noorden -
begrepen d'ervve onder thuus van Bertholomeus Liebaert ende thuus van Jan Looy –
tot opde voroseide Yperstrete –
oost langhest t'Reckhoffrstraetjen –
zuudt de wedewe Jacob van Damme
ende van westen thuus meester Frans t'Lam
ende d'ervve ende varwerye voorseit -
voor desen ghelast met xxvij pond parsiis t'sjaers losrente ten proffyte vande weese Jan Bouve
met een verbant van hondert ende acht ponden grooten vlaemsch ten proffytte
van ... *niet ingevuld* ...
Item met xxxij pond grooten ten proffyte van Andries Goudenaere
Item een lynne hommelhof ghelegghen inde Haghebaerthocuk deser jurisdictie -
aboutterende van noorden d'yperstraete - van oosten t'gherslandt van Philippe Carvonel ende
Jan Folcque -
van zuuden ... *niet ingevuld*...
voor desen zuuver ende onbelast ofte gheheele de voorseide schult waerinne de voorseide
Vande Walle ende zyne huusvrauwe hemlieden hebben volontairelick laeten condempneren
ende themleiden laste doen wysen executoir
ende zal blyfven in vigeure nietjeghenstaende verjaerthede ofte usancie ter contrarie
Actum present d'heeren Frasn Folcque ende Jaques Folcque - schepenen den xvij february
1638

23 februari 1638 – Herberg Duinkerke – Renten

Compareerde in persoone **Mayken Charlotes, weduwe van Lioen Dupuis**, gheadsisteert met
meester **Charles Dejonghe**, in desen haeren bystaenden man,
verkennende ende belydende wel ende deuchdelick vercocht te hebben aen ende ten proffytte
van **Lodewyck Keerne**,
present ende accepterende
een huus staende in de Watoestraete deser stede, op d'ervve van sieur **Guille Rouvroy** metten
rechte van cheinse daermeede gaende
Aboutterende van westen **d'herberghe van Duunkerke**
Zuuden Jacob de Meersseman,
van vooren de voornoemde Watoestraete,
voor ij schellingen te Godspenninck
ende van principlen coope voor de somme van drieentwyntich ponden grooten vlaemsch
byde vercoopinghe thaeren contentemente ontfaen,
dies de vercoopinghe moet ontfaenghen de loopende jaerschaere
die verschijnen sal halfmaerte 1638
Actum present Cheys ende Goesteene, schepenen
Den xxij februari 1638

Jeroen Brouwers

8 maart 1638 – Brouwer Liebaert neemt een rente op - Renten – SAP 398 – Folio 142

Compareerde in persooene **Bertholomeus Liebaert filius Augustyn ende Passchyne filia Christiaen Doom**, zijne huusvrouw, verkennende ende belydende vercocht thebben aen ende ten proffytte van **meester Joos Cheys de jonghe**, present ende accepterende, eene erfvelicke losrente van achthien ponden parisis t'jaers den penninck zesthiene Voor de somme van vier en twyntich ponden grooten vlaems, by de vercoopers thaerlieden contentemente ontfæen, innegaende heden date deser danof teerste jaer vallen ende verschynen zal den viij marty 1639 endealzo voorts van jaere te jaere eteca. Te lossen teenen payement etc. verbyndende daerinne **een huus, brauwerie ende brauwallaem** metgaders drie vierendeel erfve hiermede gaende daer de vercoopers presentelick wonen inde Watoestraete deser stede Abboutterende van oosten de voorseyde straete, zuuden t'hommelhof van Leonore Doom ende d'ervfe vanden vercooper, westen d'ervfe van de voorseyde Leonore Doom ende d'ervfe wed. Anne Baelde, ende van noorden de beke, voor desen belast met zes ponden grooten tjaers rente in twee briefven ten proffytte van de cooper, de welcke de vercoopers generalick affecteren op de voorseyde hypothesque, overmidts vande hypothesque vande voorseyde renten van zes ponden grooten t'jaers deel van die vercocht is, voor desen anden cooper, voorts zuuver

ghereserveert sheeren ordinaire landtschult,

Actum present Nicolays Jacobssoone, Paulus Diedeman, Pieter Melis, Clays Vermaerle ende Jacques Roens, schepenen

Desen vijjde maerte 1638

8 maart 1638 – Peter Deworm verkoopt aan Jan van Hille een hommelmhof - Archief zusters Penitenten Roeselare – Transcriptie Vandermarliere / Vandenbergh

ie

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe

Alle de gonne die dese presente letteren sullen sien ofte hooren lesen, salut.

Doen te wetene dat heden date deser - voor ons commen ende ghecompareert es in persooene **Peter Deworm**, den welcken zoo in zynen priveen naeme, als over zyne weesekynderen gheprocreert by **Jaeneke van Hille**, zyne overleden huysvrauwe –

vut crachte van octroy ende consent van burghmeesters ende schepenen deser stede als oppervoochden van alles wesen onder hemlieden resorteerende in daten dartichsten january zesthiën hondert achtendartich, alhier ghesien ende ghelesen,

naer vercoopynghe ter haulce ende drie publicatien ten dien eynde ghedaen , onterfde hem ende syne voorseide weesekynderen

ende erfde **Jan van Hille**, alhier present ende accepteerende in een partie hommelmhof – groot vyfenveertich roeden – **paelende aen t'cleenbrugghestraetje** – van noorden de wedewe Robert du Flocq, van westen Maillaert vande Goesteene d'jonghe ende van oosten de weeze Jan Bouve –

belast van coutter rente als van ouden tyde, blyfvende scoopers laste,

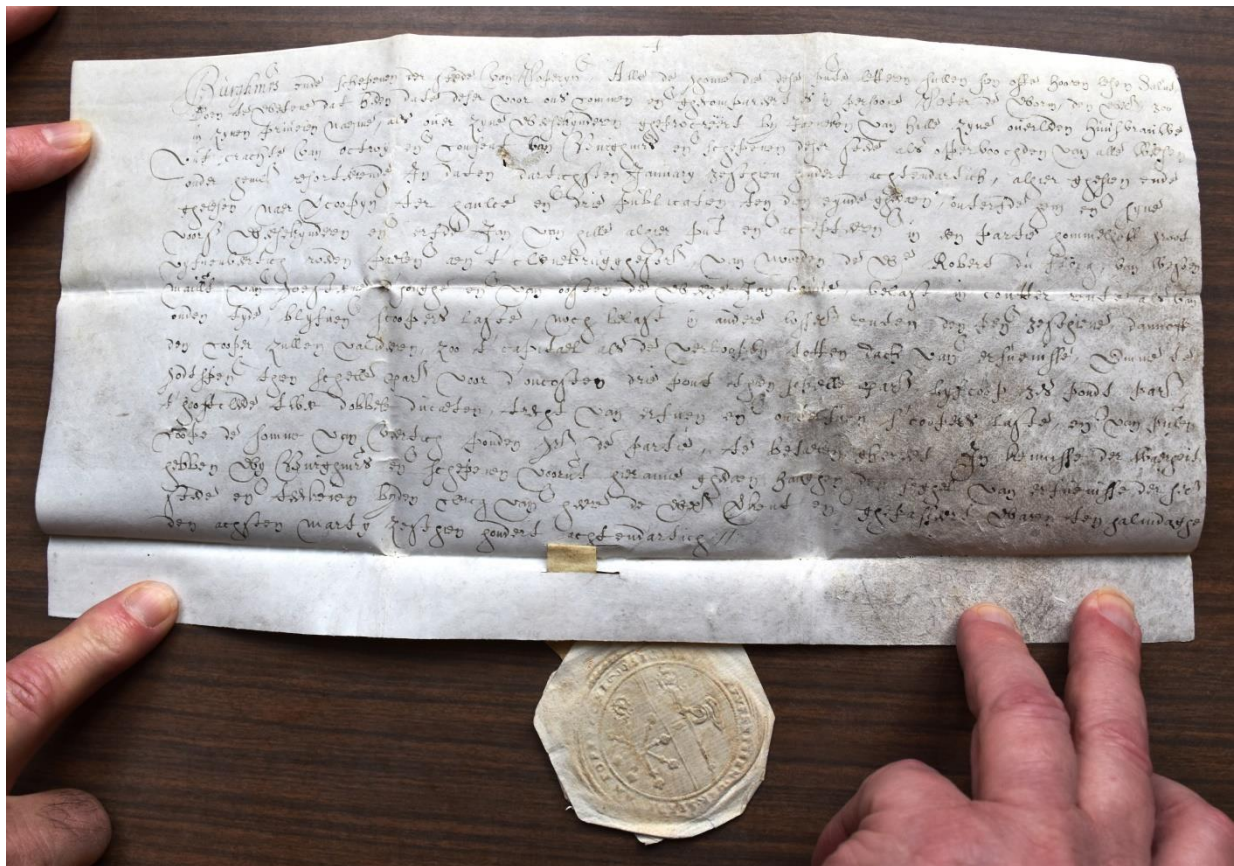
noch belast inde andere losselycke renten den penninck zesthiene –

dannoff den cooper zullen valideeren – zoo t'capitael als de verlopen totten dach van erfvenisse –

omme den godspenninck thien schelle parisis –

voor d'oncosten drie pond thien schelle parisis lyfcoop zes ponds parisis –

t'hoofcleede twee dobbele ducaeten – trecht van erfven end onterfven s'coopers laste ende van principalen coope de somme van veertich ponden grooten de partie – te betaelen ghereet In kennisse der waerheit – hebben wy burghmeesters ende schepenen voornoemt hieranne doen hanghen den zeghel van erfvenisse der selve stede ende teekenen byden clercq van de heere de welcke verkent en ghepasseert waeren ten halmdaghe den achsten marty zesthien hondert achtendartich

13 maart 1638 – Passchier de Braedts moet weer uit de stad vertrekken – SAP 251 – Boeten

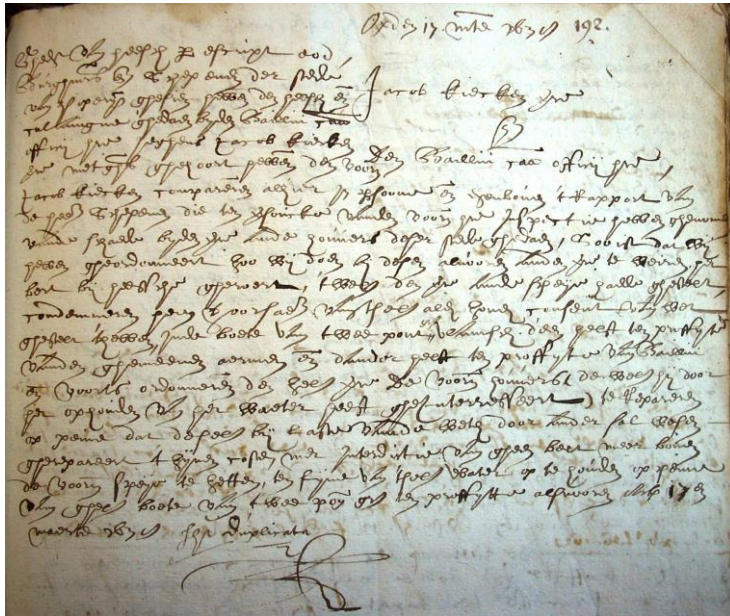
Passchier de Braedts verweerder contra den bailliu – causa officij heescher omme de boete van dertich ponden aprsisi ter cause hy verwereder is commen woonen binnen deser stede zodner voorgaende cosnent vanden heere ende wet – contra t'statuu desr stede – ende toedien dat hem gheordoneneert zy dadelick te vertrecken op peine als naer style – met costen

17 maart 1638 – Watermolen – Vaart - Kiecken veroordeeld - Register der boeten

Jacob Kiecken jeghens den Bailliu causa officie

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe, gesien hebbende den heesche ende calaigne ghedaen byden baillu causa officij, heescher jeghens **Jacob Kiecken**

ende metsgaders ghehoort hebbende den voornoemde Jacob Kiecken,
comparerende alhier in persooene en hierboven t'rapport van de heeren schepenen die ten

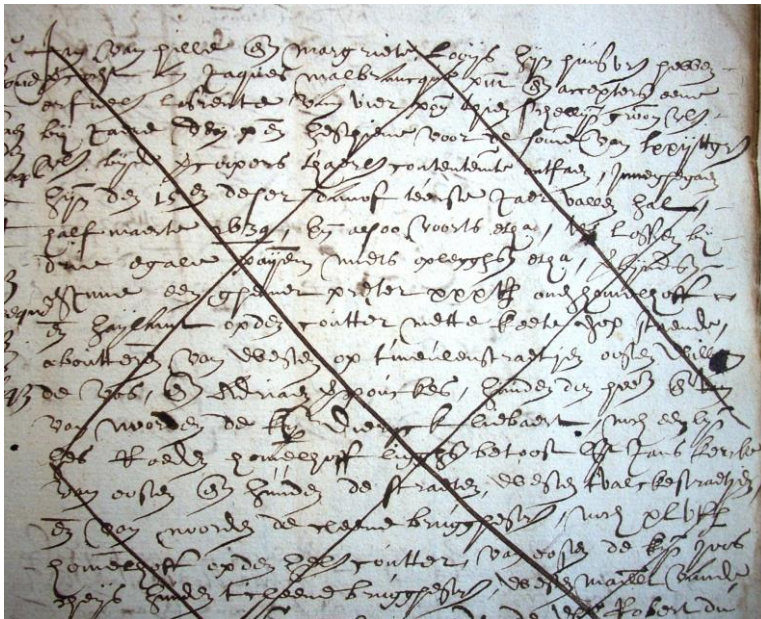
versoucke vanden voornoemde
heescher inspectie hebben
ghenomen van de schaede by den
verweerder ande houters deser
stede ghedaen,
soo ist dat wij hebben
gheordonneert, soo wij doen by
desen altooren anden verweerder te
weiren het bert by heessche
gheroert, 't welcke den verweerder
ande speye hadde ghestelt,
condemneren hem t'orsaecke van
tselve alhier sonder consent van de
wet ghestelt 't hebben inde boete
van twee ponden grooten vlamsch,
d'een helft ten proffytte vanden
ghemeen aermen
ende dander helft ten proffytte

vande bailliu
ende voorts ordonnerende de zelve verweerder
de voornoemde houters de welcke hij door het ophouden van het waeter heeft gheinteresseert,
te repareren
op pene dat de selve by laste vande weth door ander sal wesen gherepareert 't sijnen costen,
met interdictie van gheen bert meer boven de voornoemde speye te zetten,
ten fyne van 't selve water op te houden, op peine van ghelicke boete van twee ponden
grooten ten proffytte als vooren
Actum 17de maerte 1738 – schr. Duplicator

18 maart 1638 – Jasper Bleus belooft den baljuw Joris Queval te betalen - SAP 398 - Folio
143 verso

Jasper Bleus heeft belooft te betaalen - zoo hy doet by desen -
aen meester **Jooris Queal** - balliu deser stede –
de somme van xiiij pond parisis over reste van coope ende leverynghe van stroy ende
cruutschoof byden voorseiden Bleus vanden zelve bailliu ghehadt –
waerinne den zelven Bleus hem volontairelick heeft laeten condemneeren ende dese tzyne
laste wysen executoir -
waarmede de voornoemde Bleus gheslaeckt es van arreste ten dien fyne aen zyn persoon
alhier ghedaen mets betaelende de costen daervuytte ghesprooten
Actum present den bourghmaitre Marsilles ende Cheys schepene
den xviiiij marty 1638

19 maart 1638 – Hommelhof op de Couter verkocht - Renten

Jan van hille ende Margriete Louys zijn huusvrauwe, hebben vercocht an **Jacques Malbrancque**

present ende accepterende een erfvelicke losrente van vier ponden thien schellynghen grooten vlaems by jaere, den penninck zesthiene voor de somme van lxxij pond grooten vlaemsch by de vercoopers thaerlieden contentementente ontfaen, inneghegaen zijnde de 15de deser danof t'eerste jaer vallen zal

halfmaerte 1639 ende alsoo voorts etca

Tot lossen by drie egale paymenten mets opleggghende etca.

Verbyndende daerinne een ghemet preter xxx roeden

over **hommelhoff ende zaylant** op den coutter mette keete daerop staende aboutterende van westen op t'meuelenstraetjen

oosten Willem de vos

ende adriaen Verpoucken

zuuden den heere end van noorden de kynderen Dieryck Liebaert

noch een lyne zes roeden homelhoff ligghende bet oost St. jans Kercke

van oosten ende zuuden de straeten, westen 't valckestraetjen ende van noorden de cleene brugghestraete,

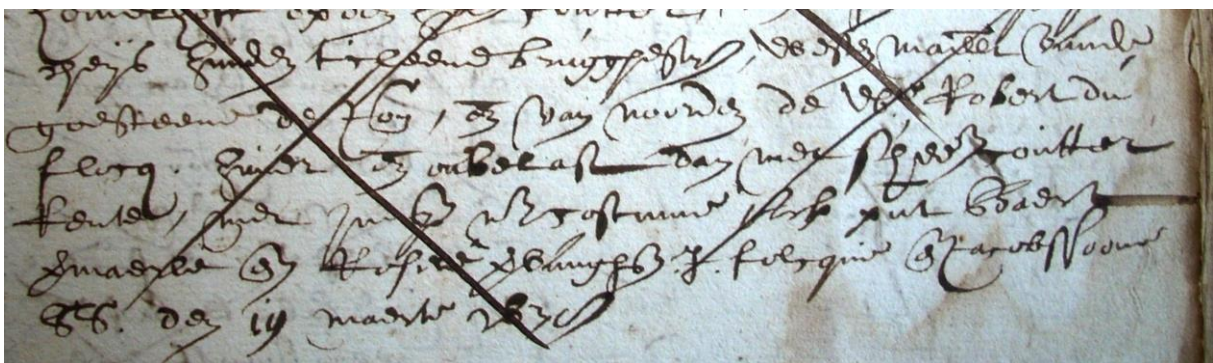
noch xlv roeden hommelhoff op den zelve coutter, van osoten de kynderen joos Cheys, zuuden t'cleene burgghestraeten, westen Mailliaert vande Goesteene de jonghe ende van noorden de weduwe Robert Duflocq

zuuer ende onbelast dan met s'heerelicke coutterrente

met inninghe naer costuyme

actum present Baert, Vanmaerle ende Rosiere vervanghen J. Folcque ende Jacobssoone schepenen

den 19de maerte 1638

19 maart 1638 Gillis Verburgh neemt een lening op bij de Sint Janskerk – Capellebilck - SAP 398 - Folio 143 verso - 144

Compareerde in persooene **Gilles Verburgh ene Christyne Marley** zyn huusvrauwe de welcke kenden wel ende deuchdelick vercocht t'hebben aen ende ten proffyte vande **kercke van Sint Jan** binnen deser stede -
 ter acceptatie van Rodolphus vander Leeuwe - kerckmeester vande voornoemde kercke –
 eene erfvelicke losrente van achtien ponden parisis by jaere -
 den penningh xvj –
 voor de somme van vierentwyntich ponden grooten vlaemsch -
 byde vercoopers thaerlieden contentemente ontfaen -
 inneghegaen de selve rente den laetsten 9bris 1637 - danof tjste jaer vallen zal den laetsten 9bris 1638 - ende alsoo voorts etca.
 verbyndende daerinne een partye van vier ghemeten xj roeden zaylandt ligghende inde Haghebaerhouck - deser jurisdictie ghenaeamt **den cappellebilck** - streckende oost ende west - paelende metten oostzyde opde Meesenstraete - 't weteinde Anthonis Maeseman - de zuudtzyde het Casselstraetjen – de noortzyde d'aeldynghen van wylent d'huusvrauwe van Andries Masselis -
 voor desen belast met twaelf ponden parisis t'sjaers ten proffyte van Maillaert vande Goesteene de jonghe -
 Actum present Floor - burgmeester -Jaques Baert -Frans Folcque - Jaqueus Rosiré ende Nicolays Jacobssoone schepenen
 den xix marty 1638

20 maart 1638 - SAP 398 - Folio 143

Jan van Belle en Mayken filia Christiaen Doom nemen een lening op by Gilles Pierins borg - hommelhof met huus en hommelkeete op de Werfstraete

26 maart 1638 - SAP 398 - Folio 144 verso

Andries Huughe filius Jaspar & Cathelyne zyn huusvrauwe nemen een lening op bij Jacob van Beveren - borg gelegen in de Wipperhouck

26 maart 1638 - De aanstelling van de officieren subalterne - SAP 436 - Folio 34
--

Officieren subalterne der stede van Poperynghe vernieuwt by myn heere den proost, bailliu, burghmeesters ende chepenen der zelve stede upden xxvj marty 1638

Oppervoocht van weesen - D'heer Andries Massilles
 Kerckmeesters van Sinte Bertins:
 D'heer Jacques Schevele D'heer Guiliames Pierins - Jacob Melis de Jonghe - Jan Proventier , cnape - Jacques de Naghelare
 Kerckmeesters van O.L. Vrouwe :
 D'heer Pieter van der Peereboome - Willem Scherrier - Jacob Pladys - Pieter Huyghe filius Jans - cnape Jacques Cootteel
 Kerckmeesters van Sint Jan
 D'heer Guiliames Floor - meeser Jan Makeblyde - Rodolf vander Leeuwen - Maillaert vande Ameele cname : Clais Baelde

Dischmeesters generael vande drye prochie kercken
 D'heer Andries Rebault - Gillis Pierins - Jan vande Sande - Joos Baertier - cnape Jan de Lamy ter assistentie van Sint Bertins : Caerle van Caester

Ter assistentie van O.L. Vrouwe : Jan van Heede de jonghe modo Christien Bouve 15 november 1638

ter assistentie van Sint Jans: Gheeraert de Wyntere

Om omme te gaene tot de recollecten ten proffyte vande ghemeen en aermen : Clays Verhaeghe - ende Antheunis de Witte

Gasthuusmeesters : D'heer Ghelein Diedeman d'oude - d'heer Jacques Proventier - Christiaen vande Ammeele - cnape : Matthys Brock

Voocht vande Magdeleene Cappele - d'heer Jaecques Baert - Cnape: Clays Balde

Gouverneuren van de altaere van onse lieve vrouwe van Sint Bertins:

Clays Cambray - frans Pierins de jonghe - Frans Diedeman

In Onse Lieve Vrouwe kercke : Jacob Verslype - Ghelein Vercllyte filius Ghileins - Michiel vande Sande

In de Sint Jans kercke : Anthhonis Winnebroot - Jaecques Le Roy, timmerman

Gouverneuren vande altaer van t'heilich sacrament : Joos Couvreur - Guilliame Ledou

Besorghers van dde goede weghen inde prochie van Sinte Bertins: Jaecques Couvreur - Jacob Lucas

Inde prochie van Onse Lieve Vrouwe : Andries Masselis - Andries de Saghere

Inde prochie van Sint Jan : Jan Bervoet filius Bavonis - Christiaen Lauwick - cnape : Jaecques Poissant

Warandeerders van de biere ende broode met datter ancleef ende sonderlynghe met laste van te doen gaugieren de coorne ende haver mate

D'heer jacques Wyts - d'heer Maillaert vande Goesteene doude - Francois Pierins d'oude - Jaecques Diedeman - Jan de Roode - Jacob van Beveren - Augustin van Damme -

Damme - Cnape Pieter Rouveroy

Omme loopers - voorzitters, ghebieders vande wacht ende bestelders vande maerct : Jan Hondthauwere - Pieter Rouveroy

Warrandeerders vande smalle lyste ende perse ende rauwe perse met datter ancleeft : Jan van Damme d'oude - Boudewyn Verhaghe - Jan Bervoet -

Jaques Cotteel - Jan Bochoute - Jan du Floucq - Matthys van Cassele - Franchois van Beveren - Clays Buuck - cnape: Jaecques Rouvroy

Warrandeerders vande opper loyen - recke - volders - persse ende rauwe : d'heer Ghileyn

Diedeman d'oude - Jan vande Sande - Pieter Babelaere - Pieter van Renynghe - Christiaen

Liebaert - Jan van Renynghe filius Jaecques - Christiaen Maes - Jacob Pladys -

Andries de Meire - Guilliame Tristram - Ghilein vande Walle de jonghe - Jan van Eede de jonghe -

cnape: Michiel Stasen

Warrandeerder vande sayen :

Pieter van Damme d'oude - Andries de Meire - Jaques Callebout - Franchois Bardouf - Jan de Floucq - Michiel van Thune de jonghe -

cnape: Vicnent van Bouchoutte

Gouverneur vande sayen: Gillis Buuck

Gouverneuren vande vullambachte:

Michiel vande Sande de jonghe - Clais Waterleet - Pieter Verhaghe - cnape: Daniel de Cotz

Gouverneuren van de weefambachte
d'heer Guillames Floor - Clays Beke - Jan de Meulenaere - Gillis Buuck - Clays Waterleet -
Cnape: Pieter van Neufville

Ickers van stopen kannen ende pinten bier ende wyn maete inde herberghen : Jan van
Renynghe filius Jaecques
Gouverneuren vande scheerambachte: Ghilein vande Walle d'oude - Christaien Liebaert -
Jacob Maerten - cnape: Jaan Maseman
Warrandeerders vande vlaecke : Jan maerten - Clays devos - Christiaen Zanneken - Jan Buuck
- Anthonis Gloire - Cnape: Vincent van Bouchoute
Warrandeerders vande verkens: Frans Hellebus - Joos de Voldere - Maillaert Liebaert
Meter van de bayen ende sayen: Jacob Maerten
Warrandeerders van de ghesoden ende ghebraden: Jan Rouvroy - Jan van Renynghe filius
Caerles - meester Michiel Aernout -
Jaspar Venoot d'oude - Frans Roelens - Pieter Rooms - Maillaert Liebaert - Cnape: Pieter
Rouvroy
Warrandeerders van de ledere :
Gillis Pierins - Jan Rouvroy - Robert vande Goesteene - Isaeck Bearelle - Rogier Steels -
cnape: Jaecques de Naghelaere

Warrandeerders van de hoppe: meester Jan vande Fosse - Guilliamen Pierins - Jan Rouvroy -
Jan Folcque - Jan Baert - Pieter van Renynghe -
Frans Scherrier - cnape : Daniel de Cotz

Officieren van de ackerschade:
Caerle de Puudt - Oosthouck
Jan de Schildere - Eduaerthouck
Andries Bailllevier - Haeghebaerthouck
Ghilein Quaghebeur - Lyssenthouck
Jaspar de Berch - Wipperhouck
Maillaert Huughe - Helelhouck
Pieter Bouve - Schoudemonthouck
Frans Coussaert - Hipshouck
Caerle Bossaert - Eeckhouck
Clays Moreel - Hamhouck
Jan Techele - Peselhouck

Cnape hebbende beslach binnen ende buuten: Jaecques Possant - Pieter du PUIS - GUilliamen
Lucas

Brantmeesters ende warrandeerders van de brycken
d'heer Jaecques Schevele - d'heer Jan Folcque - Jan van Renynghe filius Caerle - Jan Maerten
- meester Michiel Aernault - Clays Tlam -
Jan Roens filius Vincent - Jaecques Maseman - Mahieu van Belle - cnape: Jaecques de
Naghelaere
Warrandeerders van de houtte : Jan de Puudt - Mathys Brock - Maillaert de Puudt - Frans
Rovaen - Daniel van Cayseele - Jaecques de Naghelaere -
Jan Barvoet
Hoppesackers: Gillis van Calis - Daniel van Neufville - Pauwels de Corte - Jan de Puudt
filius Maillaert - Jan Keersebilck - Fra&nchois van Hove -

Frans Rouwaen - Joos Keersebilck - Claude Gallier - Jaecques Keersebilck - Maillaerdt de Puudt - Joos van Caiseele - Matheus Rooms - Mahieu Rouveroy - Andries Fontenay - Clays Buuck - Frans Questroy

Gaugierders vande tonnen en vatkens : Jan de Volder - Christiaen de Witte - Gillis Waghers - Ycker vande boter cuypen: Antheunis de Witte

Bierwerckers vande halve tonnen en de vatkins : Daniel van Cayseele - Jacob de Naghelaere - folio 38

Jan Keersebilck - Pauwels de Corte - Pieter Rouveroy dict Manvelt - Guilliame Lucas met laste vande clocken te luyden ende ten brande te commen ende alle debvoiren te doene naer costume blyvende niet min in viguere alle statuten ordonnantien ende keuren vorogaendelick tot directie ende onderhoudt vande voorghelesen offien byde wet ende raeden daer uppe ghemaect

SAP 436 - Folio 38

Officieren subalterne der stede van Poperynghe vernieuwt by sie Jaques Marsilles - proost - vutter name vanden heere met burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe upden xxvj marty 1639

Oppervoocht van weesen - D'heer Jaques Proventier

Kerckmeesters van Sinte Bertins:

D'heer Jaecques Schevele - d'heer Jan Rouvroy - Robert Proventier - Puwels Diedeman - knape - Jaques de Naghelare

Kerckmeesters van O.L. Vrouwe :

D'heer Pieter van der Peereboome - Frans Scherrier - JJacob van Beveren - Jaqus Rozeré - knape Gillis Bervoet

Kerckmeesters van Sint Jan

D'heer Guiliames Floor - Jacques vande Wynckele d'jonghe - Hendrick Heneman - Jan Bervoedt filius Bavo - Knap Clays Baerdt

Dischmeesters generael vande drye prochie kercke'n

Jaques Folcque - Nicolays Jacobssoone - Willem <<scherrier - Franchois Gallois knape Jan de Lamy

ter assistentie van Sint Bertins : Caerle van Caester

Ter assistentie van O.L. Vrouwe : Jan van Heede de jonghe en Christiaen Bouve ter assistentie van Sint Jans: Ghilen Frengy

Gasthuusmeesters : D'heer Andries Marsilles - Jan Proventier - Robert vande Goesteene - knape : Matthys Brock

Voocht vande Magdeleene Cappel - d'heer Jaecques Baert - Cnape: Clays Baelde

Gouverneuren van de aultaere van onse lieve vrouwe van Sint Bertins:

Jacques Hannot - Franchois Pierins de jonghe - Frans Diedeman

In Onse Lieve Vrouwe kercke : Ghelein Verclite filius Ghileins - Michiel vande Sande d'jonghe - Antheunis van Zegherscappelle

In de Sint Jans kercke : Meester Anthhonis Winnebroot - Jaecques Le Roy, timmerman

Gouverneuren vande aultaer van t'heilich sacrament : Joos Couvreur - Guilliame Ledou

Besorghers van de goede weggen inde prochie van Sinte Bertins: Jaecques Couvreur - Jacques Creux filius Gilles

Inde prochie van Onse Lieve Vrouwe : Jacques Rosire - Pieter Bouve

Inde prochie van Sint Jan : Maillaert vande Ameele - Joos Barthier - knape : Jaecques Poissant

Warandeerders van de biere ende broode met datter ancleef ende sonderlynghe met laste van te doen gaugieren de coorne ende haver mate

D'heer Frans Folcque - Pieter Diedeman - jan vande Zande - Lodewyck Keerne - Jacques Steven

- Knape Pieter Rouveroy

Omme loopers - voorzitters, ghebieders vande wacht ende bestelders vande maerct : Jan Hondthauwere - Pieter Rouveroy

Warrandeerders vande smalle lsyte ende perse ende rauwe perse met datter ancleeft :

Michiel vande Sande d'oude - Clays Buuck - Jan Bervoedt d'oude -Caerle Vryelynck - Frans van Beveren - Pieter de Dammere d'jonghe - Boudewyn Verhage

Jan du Flocq - Jan vande Bouchoutte - knape: Jacob Rouvroy

Warrandeerders vande opperloyen - recke - volders - persse endd rauwe :

Jan vande Sande - Clays Cambray - Jan Maerten - Christiaen Liebaert - Pieter Babelaere -

Michiel van de zande d'jonghe - Pieter van Reninghe -

Jan van Heede - Caerle Roens - Chrsitien Hoverdere - Clays de Vos - Jan Verslype filius Jans

Pieter Babelaere - Pieter van Renynghe - Christiaen Liebaert - Jan van Renynghe filius

Jaecques - Chrsitiaen Maes - Jacob Pladys -

Andries de Meire - Guiliame Tristram - Ghilein vande Walle de jonghe - Jan van Eede de jonghe -

cnape: Michiel Staessen

Warrandeerder vande sayen :

D'heer Andreis rebault - Ghilein Verclyte doude - Christiaen Maes - Jacob van damme filius

Jacobs - Pieter de Dammere - Jan du Flocq - Andries de meire -

cnape: Vincent van Bouchoutte

Convoyer vande sayen: Gillis Buuck

Gouverneuren vande vullambachte:

Christiaen Zanneken d'oude - Frans van Beveren - Pieter Verhaghe - knape - Daniel de Coedts

Gouverneuren van de weefambachte

D'"heer Andries Rebault - Adriaen Verpouckes - Nicoalys Beke - Guille Trystram - Jan de

Vos - knape: Pieter van Neufville

Yckers van stopen kannen ende pinten bier ende wyn maete inde herberghen : Jan van

Renynghe filius Jaecques

Gouerneuren vande scheerambachte:

Jan de Meulenare - Christiaen Liebaert - Jacob Maerten - knape: Jan Maseman

Warrandeerders vande vlaecke - Christiaen Zanneken d'oude - Nicolays Cambray - Jacob van Damme filius Jacobs - Jacob Maerten - Jacques Calleboudt

- knape: Vincent van Bouchoute

Warrandeerders vande verkens: Maillaert Liebaert - Frans Hellebus - Joos de Voldre -

Meter van de bayen ende sayen: Jacob Maerten

Warrandeerders van de ghesoden ende ghebraden:

Jan Baert - Meester Michiel Aernoult - Jacques van Renynghe - Jacques Diedeman - Chaerle de Quidt - Pietr Rooms - Jacques Maseman

- kanpe: Pieter Rouvroy

Warrandeerders van de ledere :

d'heer Maillaerd vande Goesteene doude - Clays van Renynghe - Isaec Behaerelle -

Boudewyn de Langhe - Rogier Steels -

- cnape: Jaecques de Naghelaere

Warrandeerders van de hoppe: Heers Ghilein Diedamn d'oude - Franchois Pierins - Jaques

Folcque - Clays Jacobssoone Jaques Melis - Mahieu van

Renynghe - Augustyn van Damme - - knape : Daniel de Cotz

Officieren van de ackerschade:

Pieter de Puudt - Oosthouck

Pieter Markey - Eduaerthouck

Andries Ballevier - Haeghebaerthouck

Jan de Roo - Lyssenthouck

Jan de Keyser - Wipperhouck

Pieter Delbare - Hellehouck

Pieter Huughe - Schoudemonthouck

Jacques Hocke - Hipshouck

Guillaume Cauwera - Eeckhouck

Willem van Damme - Hamhouck

Jan Techele - Peselhouck

Cnape hebbende beslach binnen ende buuten: Jaecques Poissant - Pieter du Puis - Frans Blyeck

Brantmeesters ende warrandeerders van de brycken

d'heer Guillaume Pierins - Jan Folcque - Maillaert vande Goesteene - Jan de Roode - Pieter

van Renynghe - Robert Bonte - Jooris van Thuyne -

Mahieu van Belle - Louys Le Roux - - knape: Jaecques de Naghelaere

Warrandeerders van de houtte :

Jan de Puudt - Jaques de Naghelere - Matthys Bock - Mahieu Rovaen - Frans Rovaen -

Hoppesackers: Gillis van Calis - Maillaert Liebaert - Pauwels de Corte - Jan de Schiedt§ -

Danie Ivan Cayseele - Mattheus Rooms - Jan de Puudt - Andries Fontenay - Jan Keerssebilck

doude - Mahieu Robaen - Frans van Hove

Jan Keerssebilck d'jonghe - Frans Rovaen - Frans Quetstroy - Joos van Cayseele

Gaugierders vande tonnen en vatkins : Jan de Voldere - Christiaen de Witte - Gillis Waghers

-

Ycker vande boter cuypen: Antheunis de Witte

Bierwerckers vande halve tonnen en de vatkins :

Pieter Herreman dict Manvelt - Jan Keerssebilck - Daniel van Cayseele - Pauwels de Corte -

Jacob de Naghelare - Guillaume Lucas -

met laste vande clocken te luyden ende ten brande te commen ende alle debvoiren te doene naer costume blyvende niet min in viguere

alle statuten ordonnantien ende keuren vorogaendelick tot directie ende onderhoudt vande voorghelesen offienbyde wet ende aeden der uppe ghemaect

27 maart 1638 – Christyne heeft ongewarrandeerde hop verkocht – SAP 251 – Boeten

Christyne de wedewe Ancheel Geus verweereghe contra Philippe Faufacque – Jan Derré ende Loys Petyt Berghein als dienaers vanden heere – heeschers – omme vj pond parisis per accoord ghesproten uut cause de verweereghe zeker hoppe heeft vercocht zonder warranderen ende de zelve laeten vertransporteren ter cause van twelcke zy byde heeschers beslegghen is gheweest – met kosten

12 april 1638 – Beestenmarkt, paardemarkt Keukenmarktstraat – Halmen – SAP 370

Ten halmdaeghe xij apirl 1638

Boudewyn de Langhe ende Christynken Staessen, zynne huusvrauwe, metgaders **Andries Portier ende Jossynken filia Jan de Langhe**, zyn huusvrauwe, onterfden hemlieden ende erfden **Jaecques Steven** – alhier present ende accepterende in zulck recht, cause ende actie als hemlieden competeert in **een huus met dry woonsten ende derfve** daeronder ende achter ligghende op de Beestenmarckt deser stede - aboutterende van oosten ende zuuden aen thommelhof van dheer Frans Folcque, westen tkeuckemarktstratgen end van noorden langhst de Beestenmarckt – Item in ghelyck part ende recht in drye ghemeten een vierendeel preter vij roeden in twee partyen zayelant ligghende inden Pezelhouck deser jurisdictie ghebruyckt by Jaecques Crepy, doostzyde daeldynghen jo. Pieter vande Stecchele, tzyuyteynde de weduwe meester Jacob Canin, de westzyde daeldynghen Boudewyn vande Clytte ende tnoorteynde Jan Folcque, de vercoopers competeerende ten sterfhuuse van Joossynken Hussyn - weduwe vande voornoemde Lange, ghemeene met de coheritueren, omme te godspenning vj schele, te lyfcoope xvj pond ende van principiële coope de somme van twee en veertich ponden grooten vlaems, - boven lx fagooten byde vercoopers thaeren contentemente ontfæen, erfven ende onterfven scoopers laste
Actum ut supra

19 april 1638 – Iperdamcutter – De Halve Maene – SAP 370 – Halmen – folio 93

Anthuenis Maseman ende Jacquemyncken van Renynghe - zyne wettelicke huusvrauwe,- onterfden hemlieden ende erfden **Clays Merlevede filius Jans** – alhier present ende accepterende in een woonhuus met derfve staende opden **Iperdam cutter** deser stede gheñaemt **de halfve maene** – zonder grootte van lande,- dan in ghevolghe van deellot dannof zynde met lysten, canten ende abtouten – omme xlvij schele parisis voor godspenning, xij pond ter taeffel, twee sticken van achten voor de kynderen van vercoopers boven een dobbel ducaet voor svercoopers huusvrauwe - endevan principaelen coop, de somme van vierentezentic ponden groten vlaems, - zuuver gheldt, - welcke somme zal croiseren ten advenante van de penning xvj, - cours nemende van daete deser, -

mits conditie de zelve hiernaer te moghen rembourseren met zestien ponden grooten vlaems capitaal tseffens ofte wel met een rente van ghelycke somme –
mits betaelende alle de verlopen naer raete van tyden welcke coope gheschiet es, -
zonder prejuditie van voorgaende heure byde vercoopers ghegheven aende voornoemde
cooper, dye zy vercoopers belooven te houden goet, vast ende van weerden in ghevolghe
ende naer tvuytwysen vande pachtbrief dannof zynde, -
beloovende ovesulcx de voorseide vercoopers, den coope te garanderen voor alle jugen ende
wetten costeloos ende schaedeloos tallen tyden, dyes verzocht zynde,
Raeckende zyn voorseide heure ende coop
Actum ut supra

24 april 1638 – Kiecken heeft gemalen op Palmszondag – SAP 251 – Boeten

Jacob Kiecken verwerder contra Jan Vrammout ende Jan Derré als dienaers vanden heere -
heeschers omme de boete van zes ponden parisis ter cause den verweerder ghemaelen heeft
ghedeurende den goddelycke dienst vande hooghmisse op palmsondagh laetsleden - met
kosten

26 april 1638 – Vander Leeuwe verkoopt een hommelfhof aan Jacob De Puudt - halmen – SAP
370

Ten halmdaeghe xxvj april 1638

Dheer **Uldrich Nicolais vande Leeuwe aman deser stede ende jo. Marie Schotters** zyne
huusvrouw onterfden hemlieden ende erfden **Jacob de Puudt** alhier present ende
accepterende –

in een erfveken – hommelfhof zijnde, groot zessentwyntich roeden, liggende inden

Haeghebaerthouck op d'Elsenbrugestraete -

aboutterende van noorden de voorseide straete – van westen de voornoemde Puudt by coope
jeghens daeldynghen van Jan van Fecchgelen – van zuuden Caerle Roens – van oosten het
erfeken vande ghasthuuse, -

groot zynde thien roeden

ende dat tot vj schele parisis de godspenning – twee sticken van acht schellygnhen grooten ten
hoofcleede ende tweeëndaertich ponden grooten vlaems van principaelen coope –

de voorseide xxvj roeden al zuuver ende onbelast – ghereserveert sheeren grondtrente –
te betaelen ghereet

Actum ut supra

26 april 1638 – Christine van Damme staat haar recht af - SAP 398 - Folio 146

Compareerde in persoone **Christyne de wedewe van Jacob van Damme**

gheadsisteert met Frans haer zoone de welcken heeft gherenunchiert - zoo zy doet by desen -
van alsulck recht - cause ende actie -

als hy zoude moghen pretenderen aen twee lynnen xx roeden hofstede ghelegghen inde
Eeckhouck deser jurisdictie

daer Jan Merlevede woont - vercocht byde wedewe Mahieu Coemelck aen ende ten proffyte
van Charles Leurin –

metghaders van een vierendeel zaylant - liggghende inde zelve houck - recht jeghens over de
baille vande selve hofstede - byde voornoemde wedewe vercocht aen Nicolays Merlevede -
laetst de coopers vande selve partyen -

van nu voort in libre jouissance ende de coopsomme van dien betaelende ande voornoemde wedewe Coemelck – vercoopighe -
soo oock de voornoemde wedewe Mahieu Coemelck gheadissteert met Jacob haer zoone heeft gherenunchiert - soo zy doet by desen - van zulck recht - cause ende actie als haer zoude moghen competeren an een lynnen lants inde zelve houck -
streckende van oosten de kercke van Sint jan - zuuden Jan Denys - westen d'heer Pieter vanden Peereboome ende van noorden de voornoemde wedewe van Damme –
zoo zy oock van ghelycke haer kent voldaan ende betaelt te zyne van vier ghemeten lants met haer man vercocht an wylen Jacob van Damme –
renunchierende beede deselve wedewen van alle exceptien ende privilegien zonderlynghe van t' beneficie es V Bellram et ants. sigs. mulier -
teffect van dier haer te kennen ghegeven zynde -
Actum present Cheys ende Jacobssoone - schepenen den 26ste april 1638

28 april 1638 – Jacob Verschoote verkoopt een obligatie aan Jacques Proventier - SAP 398 - Folio 146 verso

Compareerde in persoone **Jacob Verschote** de welcke gheeft ende ghetransporteert heeft zoo hy doet by desen -
aende ende ten profyte van d'heer **Jacques Proventier** - present ende accepterende eene obligatie sprekende ten laste van Pieter Bailliu -
bedraeghende de somme van seven ponden grooten vlaemsch procederende van coope van **een ysgrauwen run** - verborcht by Mathys Bailliu -
te betaelen in twee egale paymenten danof teerste payementen vallen sal te Bellefeeste 1638 - ende per ander te kesmisse int selve jaer -
dies den zelve Bailliu houdt zyn dagh van betaelynghe zal myncken acht ponden parisis int stipuleren vanden coop vertheirt -
in zulcken ghevalle zal den voornomde Proventier de selve acht ponden parisis noch moeten ontfanen van hem Verschote -
verclaerende hy cedent dat deselve obligatie is deuchdelick ende onvergholden danof hy hem kent voldaan vande voornoemde Proventier ende belooft hem - indien hy danof niet en conde proffytteren - te garranderen ende indemneren naer style
Actum present d'heer Frans Folcque vervanghende Baert schepenen
den 28 april 1638

29 april 1638 – De pacht van de dobbelen impost op de bieren en de brouwershulden - SAP 398 - Folio 147

Compareerde in persoone **Jaques vande Wynckele** de welcke hem ghestelt ende gheconstitueert heeft borghe ende cautionaris voor alsulcke somme van penninghen als **Rodolph vander Leeuwe** schuldich soude moghen wesen ter casue van zekeren pacht by hem angheslegghen binnen deser stede van Poperynghe –
vanden ouden dobbelen impost op de bieren vanden saysoene innegaende jste mey 1638 ende expirerende den laetsten octobris 1638 -
belovende in cas van non betaelynghe deselve somme in zynen priveen naem te betaelen met clausule ende belofte byden zelve Rodolph vander Leeuwe ghedaen van zyne borghe t'indemneeren costeloos ende schadeloos
Actum present meester Joos Cheys - schepene desen 29 april 1638

Compareerde in persoon Rodolph vander Leeuwe den welcken hem ghestelt ende gheconstitueert heeft - zoo hy doet by desen -
borghe ende principael voor alsulcke somme van penninghen als **Jaques vande Wynckele** schuldich zoude moghen wesen ter cause van zekeren pacht by hem Wynckele angheslegghen binnen dese stede van Poperynghe vanden brauwersgulden vande saisoene innegaende jste mey 1638 ende expirerende den laetsten octobris 1638 –
belovende in cas van non betaelynghe ofte insouffissanthede de voorseide somme selve te betaelen in zyn priveen naeme –
met clause ende belofte byden zelve Jaques vande Wynckele zyne borghe t'indemneren costeloos ende schadeloos
Actum present meester Joos Cheys - den 29 april 1638

1 mei 1638 - De waarden en waardinnen - SAP 436 - Folio 29
--

Relicta Frans Kyts –
Pieter Rooms weert inde Inghele –
Pieter vande Walle, weert ten grooten eecke –
Ghilein van Damme weert ten Spaingnaersdaele -
Passchien Enten , weert inde Pellicaen –
Jan Vrammoudt weert inde Trompe –
Jaques Rousseel weert inden Byesebilck -
Frans van Damme weert ten Doorneken –
Frans Wydoot - weert int catspel –
Ghilein Bacqueroo, weert ten Spaingnaersdaele -
Frans de Quidt in Dunckercke –
Baptist vande Kynderen, hostellier in Sint Jooris –
Ghilein van Damme , weert in Vlissinghe
Anthoine Bureau, weert in de t'Rooden Hert –
Jaques van Cayseele weert in Sint Sebastiaenshoff –
Pieter Hallynck hostellier inde Gouden Hoorne -
Weduwe Jaques Vasseur hostellier in t'Gouden hooft

4 mei 1638 – Christiaan Dewulf neem teen lening op bij Frans Scherrier – d'eerdebrugghe SAP 398 - Folio 148 verso
--

Christiaan Dewulf ende Claysken filia Maillaert de Bergh

nemen een lening op by **Frans Scherrier**

*hun borg ligt in de **Lyssenthoek** -*

en daarbij : vyf vierendeel zayulant ghenaemt **d'eerdebrugghe** inden zelve houck -
steckende oost ende west - t'oostsyde Jan de Roo - de zuudtzyde de voornoemde aeldynghen
Bulteel - t'westen de zelve - de noordtzyde de kercke van onse lieve vrouwe –
Item drie ghemeten preter xl roeden zaylant inde voornoemde houck -
streckende als vooren t'oosen de voornoemde Jan de Roo - causa uxoris - ende andere –
de zuudtzyde wedewe Loys vande Goesteene - twesten de voornoemde kercke ende de
kynderen Maillaert de Berch - ende de noordtzyde de selve kercke
Item d'helft van een ghemet preter iiij roeden elstlant in de zelve houck - streckende als
vooren -

t'oostsyde d'heer Ulryck Niclais vander Leeuwse amptman deser stede -
de zuudtzyde meester Jaques Rysselinck - tweten den Buck

4 mei 1638 Lodewyck van Renynghe neemt een lening op bij Maillaert vande Goesteene –
huis op de Oude Markt - SAP 398 - Folio 149

Compareerde in persooene **Lodewyck van Renynghe filius Jaques** - jongman te huwen - syn
selfs by comepternde elde -
verkennende ende belydende wel ende deuchdelick vercocht thebben aen ende ten proffyte
van **Maillaert vande Goesteene d'jonghe** -
present ende accepterende een erfvelicke losrente van vier ponden thien schellynghen
grootten vlaemsch by jaere -
den pennynghen zesthiene –
voor de somme van twee en tseventich ponden grooten vlaemsch byden vercooper t'synen
contentemente ontfaen -
innegaende heden date deser danof teerste jaer vallen ende verschynen zal den vierden mey
xvjc neghen en dertich ende alsoo voorts van jaere te jaere etca.
te lossen teenen payementen etca
verbyndende daerinne d'helft van vyf lynnen L roeden hommelhof inde Haghebaerthouck
ende licht noortsyde op tMerriestraetgen –
de westzyde de Nieuwe straete -
tzuudtsyde de Bellestraete –
d'oostzyde tlant d'heer Pieter vande Peereboome -
Item vyf vierendeel zaylant teenen sticke inde Hipshouck deser jursidictie –
abbouterende van oosten Antheunis Maeseman - causa uxoris - van zuuden d'hofstede Jacques
Floor - van westen d'aeldynghen d'heer Cornelis Pierins -

Item noch d'heft van een woonhuus ghedeckt met schailien - staende binnen deser stede
opde oude marct -
met d'helft van de erfve daerachter met ghelycke helft van den ambachte vande huuverterye -
te weten calckpit - cupmen ende voorts den dobbelen meur ende t'gonne aldar staende -
ghemeene met de kynderen van Jacqueus van Renynghe svercoopers broeder -
paelende 't selve huus ende erfve van westen jeghens thuus Pieter Babelaere - van oosten
d'ervve ghenaeamt t'leeuwken - van noorden inde beke -
van vooren d'oude maerct - belast met ij schele xj deniers parisis sjaers aen den heere van Sint
bertins -
ende de voroseide vy vierndeel met vj schele x deniers parisiis anden zelve heere -
voorts zuuver ende onbelast met inneynghen aer costume
Actum present Floor burghmeester - Jaques baert - Jaques Folcque ende Vermaerle ende
Rosiré -
schepenen - den 4de may 1638

5 mei 1638 – caeyken geschoten gedurende de goddelijke dienst – SAP 251 – Boeten

Pieter Callewaert verweerder contra Jan Vermeulen als dienaar vande heere – heescher –
omme de boete van zes ponden parisis ter cause den verweerder opden xxvden maerte
laetsleden op onse lieve vrouwe dagh ghedeurende den goddelicke dienst van de vespers
caeyken gheschoten heeft contrarie t'statut – met costen

5 mei 1638 – Anthonette Cousein geeft haar koebeeste in borg - SAP 398 - Folio 149

Compareerde in pesoone **Anthonette Cousein wedewe van Loys Verboucke** -
gheadsistert met Thomas de Quidt in desen haeren bystaenden man -

de welcke omme te versekeren **Passchier Savate** vande loopende jaere huus ende ghersheure
- bedraghende vyf ponden grooten vlaemsch by haer ghebruuckt -
dat vallen zal half maerte 1639 - verbonden heeft in zyne handen eene haere coebeeste -
blauwe grysde van haire omme de jaerlickste prestatie daeroppe te verhaelen naer costume
Actum present d'heer Willem Floor burghmeester ende Paulus Diedeman - schepene -
en 4de mey 1638

11 mei - SAP 398 - Folio 149 verso

Passchier de Messeman ende Mayken filia Maillaert de Berch - zyne huusvrauwe
nemen een lening op by Marie filia Jan Bouve -
borg in de lyssenthoek

14 mei 1639 – Monstering – Bestuur SAP 50^E

Alsoo in de laetste mosnteringhe ghehouden by burghmeesters ende schepenen deser stede
ende jurisdictie van Poperynghe – den xxj in maerte 1639 – bevonden zyn gheweest vele
personen hebbende te cort gheweire ende andere ongehoirelick – sulcx dat aen alle de
voorseide personen van weghe de voorseide burchmeesters ende schepenen als danne ghelast
ende gheordonneert wiert hemlieden binnen achte ofte xiiij daghen vterlick te voorsiene van
souffisant gheweire – opde boete van vj pond parisis – ende dat dies nietjeghenstaende
burchmeesters ende schepenen voornoemt ledenchtende teenemael nie volcommen te wesen
aen haerlieden voroseide ordonnantie ofte oock dat sommighe personen middelertyt hun
gheweire souden moghen otnmaeckt hebben –

Soo ist dat alsnu ee noot meer tselve heeschende eenen yghelick mits desen andermael wort
belast ende gheordonneert hem cito te voroseien ende ten eersten doendelick synde van
souffisant ende volcommen gheweire ten misnten conforme de lastynghe ende ordonnantien
aen yder int pariculier ter voroseide laste monsteringhe gheprescribeert ende dat - boven de
boete van vj pond parisis aldaer ghecomineert – t'incureren eene andere amende van
tweemael lx pond parisis ten profyte vande wacht – tot achterhaelen van de welcke boeten
ende amendes - soo sullen d'officieren vander wachte te weten binnen tport – de capiteinen
ende buyten de hofmannen neffens eenighe schepens deser stede visite doen ende
wapenschauwynghe ter domincilie ende woonste van supposten metter eerste gheleghentheyte
– oversulx sy mits desen danof eenen yghelyck ghewaerschuwt

Men ghebiet aen alle officieren van de wcht – soo buyten als binnen – dt sy van nu vorot
sullen houden perinente wacht – ordonneren ande hofmannen deser jurisdictie te comparen
voor myne heeren vande wet naer de vespers omme nopende de voroseide wachte tanhooren
den voet die hemlieden daernaer te reguleren

Item dat eenen yghelick promptelick sal obedeieren an zynen capitein off hofman daertoe
vermaent synde ende commende ter platse ghedesigneert opde boete van 2 mael lx podn
parsiis

Item men ghebiet dat niemant vande oude van xviii tot lx jaeren exclus ende alsoo wachte
subject synde – vervoordere te vertrecken uter stadt emmers by nachte ut te salpen sodner
consent vande bailliu ofte burghmeesters deser stede opde boete van lx pond parsiis
Actum ter camer den xiiij mey 1639

15 mei 1638

Ghelein vande Walle d'oude en Susanne - zyne huusvrauwe

nemen een lening op by Jan T'Hechelen - en stellen als borge hun ververij op d'Yperstraete

15 mei 1638 – De mannen van de draperie – SAP 436 -

De twaelf mannen vande draperie ghecooren ende ghemackt by burghmeesters ende schepenen deser stede opden 15de mey 1638

Jacob Wanten - Jan Heede' d'oude - Christiaen Beuten - Pieter de Dammere d'oude - Caerle Roens - Michiel vande Zanded djonghe - Jacob de Bergh filius Jacobs - Chaerles de Roode - Jacob vande Zande - Pieter de Dammere filius Jans - Jacob van Damme filius Jacobs - Jan Verclyte

15 mei 1638 – Pieter Gheeraert pacht de Abele windmolen - SAP 398 - Folio 150 verso

Compareerde in persoone **Pieter Geeraert** -

kende wel ende deuchdelick schuldich te wesen aen **Maillaert Gheeraert** -

de somme van xxv ponden grooten vlaems - xxij ponden grooten van overprys vanden **abbeele coorne wintmeulen** end drye ponden grooten van coope ende leverynghe van hoy - ende omme byden zelve Pieter Gheeraert den zelve Maillaert vande bovenschreven somme wel ende ghetrauwelick te versekeren - -

metghaders hem te indemneren over de borchtochte byden zelve ghepresteert voor zes jaeren pachts byden voornoemde Pieter Gheeraert anghegaen ter oorsaecke vanden voorschreven wintmeulen -

volghende vier en dertich ponden grooten by jaere

danof t'eerste jaer ghevallen is Site maertensmisse 1636 -

soo ist dat hy daerinne verbindt zynen persoon - goedt - present ende toecommende -

ende by speciale alsulcke baete van prys alsser zoude moghen wesen aent roeren vande voorseide meulen ende hierboven twee zyne coebeesten -

wesende d'eene root ende dander bruyt sterende van haire

Item ontrent een ghemet groene coorne staende opden acker -

Item ontrent drie vierendeel vlas

Item een pluymen bedde - twee floers - een lyfs regtbanck - zestien sticken tin werck ende voorts gheneraelick ende specialick alle zyne meublen ende catheylen die tsynen huuse ende hove nu ende hier nar zouden moghen bevonden wesen -

omme in cas van beschaethede daeranne tselve te moghen recouvreren - volghende de costumen ene usantien alhier in ghelycke geobserveert

ende is den voorschreven Pieter Gheeraert met synen volontairen wille hierinne

ghecondemneert ende dese tsynen laste ghewesen executoir -

naer verclaers by beede de comparanten ghedaen -

dat 't voorschreven verbant is sonder schimp, fraude ende niet in prejuditie van yemant -

Actum present meester Joos Cheys schepene vervanghende Jaques Rosiré

desen xvde meye 1638

21 mei 1638 – Jacques Proventier stelt zich borg over de gevangen Pieter de Focquenbergh - SAP 398 - Folio 151

D'heer **Jacques Proventier** comparerende in persoone stelt hem borghe over **Pieter de Focquenbergh** voor de slakynghen van zyn persoon -

ligghende in vanghenisse emmers ttoer somme van vyftich ponden grooten conforme d'ordonantie ghegeven ip register in date xx mey 1638 -

onderteeckent J. Petyt

actum present Cheys ende Rosiré schepenen den xxj mey 16389

Pieter de Focquenbergh garrandeert dan zijn borg met ede helft van een behuude hofstede in de Schoudemonthouck - bij de Riemeerschen

Mei – De internationale Politiek – Nicolaus Despars –

Het leger van Oranje streeds nu tegen de Cardinael Infant aan de kanten van Maastricht en aan de Maas aldaar. Maar ook aan deze kanten kwam er weeral beroering – zo schrijft Despars:

Ondertusschen de Fransche, om hun verbond met d'Hollanders te onderhouden, hadden grooten toestel gemaekt tot den oorlog teghen de Spaensche Nederlanders.

Chatillon het oppergebiedt voerende valt in Artois, welcke provincie hy jammerlijk laet verderven en belegert in 't leste van mey Sint-Omer, welcke plaetse hy op korten tijdt meynde te veroveren.

Hy krijgt by hem den marschalk de la Force, en het beleg gedeurt meer dan 6 eken.

Terwijl den prins Thomas van Savoyen, graef Jan van Nassauw en Graef Piccolomini aentogen tot ontset: dese veroverderen op den 9 julius het fort de Baqck, brnegen volk en levensmiddelen in de stadt en de Fransche tot soodanig kleynmoedigheydt, dat sy besloten eht beleg op te breken, te vreden zijnde met darnaer het fort Renty en Chatelet, de leste plaetse door de Spaensche in Picardien ten jaere 1633 genomen, te hernemen.

Den koning Lodewyk den XIII was op Chatillon soo verbittert, dat hy hem het opperbevel des legers ontmaekte en La Force hier mede vereerde.

Wikipedia

In 1638 gaf Gaspar de Guzman y Piemantel de opdracht **aan kardinaal-infant Ferdinand van Oostenrijk** om de strijd tegen de Noord-Nederlanders met alle kracht voort te zetten. De kardinaal-infant focuste zich dan ook op de belegering van de vesting van

Rheinberg waarmee hij een bruggenhoofd zou krijgen over de Nederrijn. De winterkwartieren van het Spaanse leger bevonden zich in de omgeving van Antwerpen, maar na de inname van Breda door het Staatse leger waren de steden in deze regio kwetsbaar gemaakt voor eventuele aanvallen. Doordat het Spaanse leger elders druk bezig was, was Sint-Omaars slecht verdedigd. Het beschikte maar over een klein garnizoen onder de leiding van Lancelot Schetz.

Hierdoor kon de Franse maarschalk Gaspard III de Coligny makkelijk oprukken naar Sint-Omaars en de stad belegeren.

De situatie voor Sint-Omaars was niet goed. Om zich effectief te kunnen verdedigen tegen de Fransen had het garnizoen drie keer zo veel man nodig dan er onder de wapenen waren. Na een bombardement veroverde het Franse leger de buitenpost Arques en werd dit hun hoofdkwartier. Vervolgens begonnen de Fransen met het afsnijden van de aanvoerroutes om de stad uit te hongeren, maar dit mislukte. Er kwam versterking voor het garnizoen onder leiding van de Spaanse kapitein Luis de Mieses. Met hun hulp slaagde het garnizoen erin om Sint-Omaars te verdedigen tegen de Franse aanvallen. De situatie bleef voor de Spanjaarden ernstig.

Het dichtstbijzijnde Spaanse leger stond onder leiding van **prins Thomas Frans van Savoye-Carignano** en hij zag zich gedwongen om met zijn niet al te grote leger Sint-Omaars te hulp te komen. Met behulp van hun lokale kennis slaagde het ontzettingsleger erin om buskruit en andere benodigdheden naar de stad te brengen. Deze operatie werd uitgevoerd met boten via de kanalen die door moerassen van Sint-Omaars liepen.

Zie ook stadsrekening – 1637 – 1638

De Franse druk op de stad nam in juni 1638 toe. In deze maand begonnen de Fransen met het graven van grachten voor een eventuele aanval en de Franse bombardementen op de stad bleven aanhouden. In juli veranderde de situatie echter in het voordeel van de belegerden. Het leger van Ottavio Piccolomini bereikte deze maand de stad. Het leidde tot bloedige gevechten met de Fransen en ze zagen zich vervolgens genoodzaakt om het beleg op te geven.

Pauwels Heinderycx schrijft in zijn *'Jaerboeken van Veurne'* hierover het volgende:

De Franschen, eenige voordeelen op de Spagnaerds, sedert dat den oorloge verclaert wiert, vercregen hebbende; zijn op den 27° meije 1638, de stad van St. Omaers commen belegeren. Dat bedrijf verweckte onder de inwoonders van dit geweste wonderlicken grooten schroom. Gedeurende dat beleghe liepen de Franschen geheel Casselamacht af, ende sy namen al de rijkckste lieden gevangen. Dat doen was oorsaecke, dat vele inwoonders vande geseyde casselrie benevens, eene menichte uut de ambachten van Brgen ende Brouckbrugh, met alle hunne goederen vluchteden in de Casselrie van Veurne ende desselfs omliggende. Daer ontstont onder het gemeente soo eene vervaertheyt, dat de begoetste lieden van 't van 't Veurneambacht hun te ladne niet drufden houden, ende met hunlieder schatten in beslotene steden trocken. Vele treffelicke personen vande stadt Veurne verhuysden hunne schatten tot Brugge ende in andere stercke steden. Dit was het gevolghe vande eerste beroert die de Franschen in dese streecke, sedert den beginne van desen oologe, veroorsaecten.

Soo haest de Spagnaerden dat beleghe vernamen, sonden sy Octavio Picolomini, nhertogh van Amalfi, aen 't hooft van een leger derwaerts, om de voorzeyde stadt te ontsetten. Dien veldoversten ruckte op de vyanden aen, ende geluckte een deel van hun leger by den Back, neffens Sint Omaers, te verslaen.

Vervolgens nam hy den Back in, alwaer de Franschen hun reeds seer sterck beschanst hadden. Die stadt wasdaer door van beleghe verlost: al de menschen, welcke gevlucht waren, ceerden naer hunlieder huysen: overal wierdender lofdichten en liedekens tot lof vanden voorseyden Picolomini gemaect ende in alle de plaetsen van West-Vlaenderen wiertter hem soo vele eere bewesen als ofte hy den coninck selve soude geweest zijn.

30 mei 1638 – Monstringhe - 50d - Bestuur - 1638 -
--

Monstringhe ghedaen voor burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe van de insetene vande selve stede binnen tport den ijde juny 1638

ende dat inghevolghe vande ordonnancie van sijne HH in daeten 30ste mey 1638 vander oude van xx jaere ntot vichtich inclus.

Eerst de compagnie van Jan van Reninghe

Mahieu van Reninghe met een musschet ende rapiere
 Christiaen Floor musket ende rapier – wat telkens afgekort wordt tot m n r
 enz....

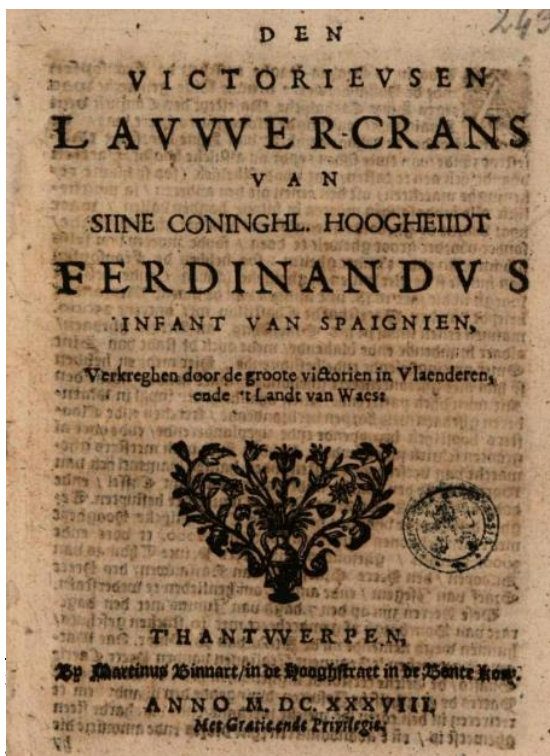

Op het einde komt er een lijst:
 Gheordonnert an Jacop Nol te kopen
 behoorlicke wapenen
 gheordonneert an Robert Bonte te kopen en
 muschet
 Gheordonneert Christiaen Sanneken te
 kopen een flasche ofte bandolyere
 Gheordonneert Paschyer Rabaardt te kopen
 een picke - ghepassert met roer

Gheordonneert Jaques Plantefever te kopen
 een picke werbaer
 Gheordonneert an Augustyn Jacopse te
 kopne een bandolyere om zyn musket
 Gheordonneert an Jan Dorgenbrot te kopen
 een flassche
 Gheordonneert an Jan de Voos te kopen een
 bandolyere om syn musschet
 gheordonneert an Ghylleyn Leclytte te
 kopene een bandolyere om zyn kalyber

En we halen nog een fragment uit het boek: Den victorieusen lauwerocrans van siine coninghL. Hoogheijdt Ferdinandus – infant van Spaignen...³

In't midden van de maent mey – onder beleyde van den Mareschal de Chastillon met ontrent 25000 mannen een'en inval in het graefschap van Artois ghedaen – aldaer brandende ende blakende – mede oock de stadt van Sint Omer omringhenlende endebesluytende.

Hier mede en hebben sy hun niet gheconcenteert ghehouden – maer hebben noch – den nieuwen dyck passerende eenen vyandtlijcken inval in Vlaenderen ghedaen – vele dorpen verbrandende - kercken ende cloosters booselijck beroovende ende uytplonderende – ende over al grooten schrick maeckende – hebben hun oock meesters ghemaect van verscheyden posten ende schansen namentlijck van Wattene ende den Back – midsgaders oock van Cassel – ende andere – om de stadt Sint Omer te nauwer te besluyten.

Teghen dese wreede vyanden heeft zyne conincklijke hoogheyt met eenen schoonen legher van ontrent 12000 te voet ende 3000 peerden ghesonden den heere prince Thomas van Savoyen – den heere graef Jan van Nassauwen –

den heer Graef van Isegem ende andere – om henlieden te wederstaen.

Dese heeren zijn op den 7 dagh van junius met den dageraet van Bourborgh af gemarscheert met 10 stucken geschuts – hunnen wegh nemende nae de stadt van Sint Omer.

Nae Wattene getrocken – 't regiment Italianen vanden heere Caerle Guasco – de welcke terstondt inghenomen heeft de kercke van de patres de Engelsche Jesuiten – dwinghende den vijandt hem te retireren in den cooren – de welcke vierkant ende van harde steen ghemetst is – ende t'abandonneren syne amonitie die hy in de selve kercke hadde – ende des anderen daeghs – den 8 juny – hebben de Fransoysen de selve plaetse met accoordt overghegheven. Den selven dagh is den Prince Thomas met synen legher ghekomen – staende in batallie tot in het ghesichte van de stadt Sint Omer – niet voordere dan eenen masquetscheut van den vyandt – die met sijn gros was op d'ander syde vande riviere.

Don Jan Augustyn Spinola – die de arciers garde hadde – heeft inghenomen Nieuw Vliet – daer de Fransoisen uyt ghevlucht waren.

De onse voortd marchierende hebben aenghetroffen op het dorp Haeskercke 6000 fransche te voet en 3000 peerden – die hen op een boschachtigh velt gegheven – ende met een waghenborgh beschanst hadden – ende de onse hebben daer op aen ghegaen – met alsulcke cloeckmoedigheydt ende resolutie vechtende dat de Fransoisen ten lesten hunne wapenen quitterende quaertier versochten welck hen ghegheven is ende alle hunne bagagie wierdt tot buit ghemaect waer onder menighte van broot – wijn – hespen – pasteyen ende andere vivres – menighte van fyn lynwaedt – silverwerck ende pistolen voor peerdevolck ghevonden zyn – de onse veroverden daer oock vele schamte roodt kapoten die sy aentroocken – met noch kostelijcke kragens a la mode daer sy mede quamen traveren.

In dit gevecht bleef doodt den jonghen graef Cuander Piccolomini – de welcke tot Winnocx Bergen begraven is. Vande Fransche zijn opde plaetse ghebleven over 2000 mannen ende werden ghevanghen 17 capiteynen – 24 luitenanten – 19 alferissen – 17 sergeanten – 1 capellaen – 1 chirurgyn ende 1095 soldaeten – t'samen 1132 ghevanghenen.

Na dese schoone victorie heeft den Prince Thomas op den 9 daer naer in de stadt van Sint Omer langhs Nieuwe vliet te schepe ghebrocht 1500 uytghelesen mannen – met 400 duytsche van het regiment van Spinola – ende groote menichte van vivres –welck ghedaen zijnde is den prince Thomas met sijnen legher op ghetrocken om de Fransoysen de vivres van achter af te snijden - tot welcker versekerynghe de Fransoysen begonsten een fort royal tussschen Calis en Sint Omer te macken.

11 juni 1639 – Ommestelling – SAP 50 E

Actum te vergaederynghe van sire Jacques Marsilles – proost deser stede utter name vande heere neffens den abilliu wetten raeden ende notable – den xj juny 1639

Is gheraempt – goet ghevonden ende gheresolveert te taxeren ende tot laste vande in ende upsetene deser stede ende jurisdiitie metghaders de bedryfvers onder de zelve eene enckele ommestellynghe omme mette portee van diere te volstringhen ende betaelen de schulden de stede incumberende sonderlynghe ter casuen vande utzendt van boven – de ommetellynghe te taxeren opden ouden iemmediaten voet by myne heeren vande wet.

20 juni 1637 - **De Vaart** is navigabel – SAP512

Informatie preparatoire ghehoort by my notaris residerende tot Poperynghe ter presentie van dheeren Jan Fobert ende Jacques Wyts – ghetuughen- desen **20 juny 1637**

Jan de Meester - oudt 47 jaeren ofte daerontrent woonende ende handelende t'overdraghe van **Coppornolle** ende ghehouden hebbende over de 17 ofte 18 jaeren

- tuught ende verclaert by eede daertoe ten heylighen ghestaef, dat t'sydert dat Pieter Fobert ende Andries Marselis hebben anghenomen de vaert deser stede van Poperynghe de schepen commende winters ende somers vaeren tusschen t'overdragh van Vestgens ende Poperynghe voornoemt,

daer nochtans de schepen van te vooren niet en consten passeren dan met water te trecken ende macht van 12, 15 ende 20 mannen ghebruyckende practyquen van taillen door 3 ofte 4 schyflopen

voor reden van wetenschap seght tselve alsoo diverschelick ghesien thebben, ja gheholpen de schepen aldaer passerende, uptrecken ende winden toorconde onderschreven by laste Jan de Meester

Pieter Remmery - lantsman woonende aldernaest tvoornoemde overdragh van Coppornolle,

oudt 37 jaeren affirmeert ende verclaert op eedt warachtigh te syne dat voor het annemen vande vaert by Pieter Fobert ende Andries Masselis, hy ghesien heeft dat de schippers vaerende jeghens over syn huus, swynters niet en consten passeren met heurlieden schepen duer dat **de vaert te nauwe** was, **ende t'ondiepe** in dien manieren dat de schippers waeren ghedwonghen - souden sy gheraecken tot het voornoemde overdragh - te gaen anden overdraghman om hulpe van water ende adsistentie van 10, 12 ofte 20 mannen - danoff dat hy dicwils een gheweest is, ghebruyckende practyquen van taillen duer diversche blocken, daer nochtans tsydert het annemen van de voorseide Fobert ende Marselis de schepen connen vaeren s'winters ende tsomers als het reck vol is ende dat het niet noodich is water te trecken, segghende voor reden tsynder scientie tselve alsoo ghesien ende bevonden thebben toorconde onderschreven by laste Pieter Remmery

Frans Beuth, voerman, woonende neffens tvoornoemde overdragh van Coppernolle onder de jurisdictie van Poperynghe - oudt 27 jaeren ofte daerontrent hem voorgaende, ghelesen synde de depositien van Jan de Meester ende Pieter Remmery, seght op eedt daertoe hooghelick bemaent, deselve depositie in alle haer punten van woorde te woorde te wesen warachtich sonder dies de contrarie te wesen - ghevende voor reden van wetenschap, tegene alsoo al hier te voorgaende ter herberghe vande voornoemde **Coppernole** ghewoont hebbende - ghesien t'hebben ende daernaer ten versoecke vande voornoemde Pieter Fobert hem ghe-employeert den tydt van ses maenden ofte daerontrent neffens andere verscheiden persoonen tot al te voeren vande aerde ende mooze byde wercklieden van hem Fobert vut devoornoemde vaert ghedolfven ende ghesmeten Toorconde ende is onderteeckent by laste van Frans Beuth

Frans Widoot, diverschelick schepen der stede van Poperynghe ende langhen tydt - jae - over vyftich jaeren hebbende bedient t'overdragh van **t'Reepken** neffens Poperynghe voornoemt, oudt 68 jaeren ofte daerontrent, tuught op eedt dat tsydert de vaert anghenomen is gheweest by Andries Marselis ende Pieter Fobert alsnu ten allen saisoene vande jaere soude connen bevaeren wesen, inghevalle datter ondertusschen gheen water afghetapt en waere omme de nederrecken vande selven vaert te spysen ende verhooghen, welck reken vol ende ongheranckt blyvende, soude de selve vaert altydt ter navigatie wesen bequaem Toorconde ende is onderteeckent by laste van Frans Wydoot.

Jan Dierick, lantsman, woonende in Oostvleteren niet verde by t'overdragh ghenaeamt Vestgens - oudt 37 jaer ofte daerontrent ende Laurens Priem, lantsman oock woonende onder de prochie van Oostvleteren - out xxxij jaren soo daer ontrent - oorconden ghehoort ende gheexamineert tuughen ende verclaeren ghesaemdelick ende elck respectivelick up eedt solemnelick in myne handen ghepresteert warachtich te syne dat sylieden by laste van Pieter Fobert bedient hebben dry a vier jaeren ende noch somwijlen dies sijnde gevraecht, t'overdragh van Vestgens, boven vermelt soo sy tschieten als upwinden der schepen aldaer passerende, oversulcx wel te weten dat de vaert loopende van tvoornoemde overdragh naer Poperynghe, tsydert dat deselve vaert anghenomen is gheweest by de voornoemde Fobert ende Andries Masselis s'wynters ende t'somers soude bevaerlick ende navigabel wesen, niet waere dat men somwijlen niet en moeste water trecken tot spysen vande onderste reken - langhe voorts dat sylieden diverschelick by laste vande voorseide Fobert hebben ghedolfven

ende de voornoemde vaert ghediept, soo boven als onder tvoornoemde overdragh - tsy eenighe plaetsen ter breedte van een roede daert noodigh was ende minop andere - sulx niet verheeschende -

tot **de Hooghbrughe**, exclus inder voughen dat de deposanten niet en twyffelen of den selven vaert soudentallen saisoen des jaers wesen bevaerelick indien er enigh retinakel ofte wederhoetsel der wateren beneden voornoemde overdragh ghemaect waeren toorconden onderteecken by laste **Jan Dirick, by laste Laurens Priem** Aldus ghehoort ende ghedeposeert ten daeghe, maende ende jaere als boven toorconden onderteeckent J. Van Reninghe notaris present

Wij, **Guillaume Pierins ende Charles Leurin** schepenen der stede van Poperinghe doen te weten dat voor ons commen ende ghecompareert is in persooene **Pieter Fobert**, den welcken belooft heeft van maende te maende te betaelen an de weduwe ende aeldynghe van Jan Wyts het maendelick contingent van twee distyncte losrenten van elck zeven ponden groten by jaere den pennyngh xvj, by de weduwe ende hoirs van de zelve Wyts in de naeme van de zelve Fobert ten daghe van heden verkent ende ghelypthequeert ten proffytte van d'heer Jacques Schevele totter effectuele lossynghe den zelve cederende voorts den voornoemde Fobert ten proffytte van de selve weduwe ende aeldynghe drye naestcommende payementen den voornoemde Fobert competerende ten laste deser stede behelsende elck payement vyfhondert gulden dannof t'eerst vallen sal te St. Jansmisse inden jaere xvjc dryeendertich naerstcommende ende dandre resterende twee jaeren - van jaere te jaere daernaer ende dat in betaelinghe van tcapitael vande voorseide renten consenterende nietmin de voornoemde weduwe Jan Wyts dat de voorseide aeldynghe ende vut de voorseide drye ghecedeerde payementen profftyeren sullen de portie van tcapitael van hunne voorseide rente in kennesse der waerheyt hebben wy desen doen ondertekenen by en greffier der voorseide stede desen xxjste ougst 132 ende was onderteeckent by Derycke

In suive den voornoemde transport aen meester Joos Seys de jonghe als thresorier der stede van Poperynghe ten versoucke van Michiel de Visch ende consorten, hoirs van wylen Jan Wyts, ten fyne hy niet en betaele van tgonne hy inde selve qualiteyt vut crachte vande voornoemde transport schuldich is van tannemen vande vaert ten maecken navigable dan an zelve hoirs cessionarissen op peyne als op rechte Toorconde desen xxvij october xvjc dryenedertich ende was onderteeckent Wenis notaris publick

In suive van de voorschreven transport es by my onderschreven notaris ghedaen an myne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe collegialick vergaedert wesende in heurlieden wetcamer ten fine sy an niemandt en betaelen ofte laeten betaelen van an de voorschreven ressenarissen tgonne Pieter Fobert is toecommende vande voorseide stede van de vaert navigable te maecken Toorconde dne xxix october 1638 ende was onderteeckent Winnebroodt

Protest van die van Westvleteren – 5 september 1638

Copie

Zal believen den eersten notaris hiertoe bezocht ten beheerte van burghmeesters, landthouders, schepenen ende cuerheers de stede ende casselrie van Veurne, intercederende over heurlieden gemeene supposten ende insetenen, midsgaders vande leden ende superintendentes **vande Zuutwaterynghe** van Veurnambacht intercederende over de

respective ghelande - resorterende onder de selve waterynghe inde prochie van Westvleteren ende daerontrent -
hun in presentie van ghetuughen te transporteren tot de selve prochie van Westvleteren ter plaetse daermen verstaet dat diversche wercklieden jeghenwoordelick gheemployeert ende onleedich syn,
omme by laste van burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe inde vaert ghenaeemt te schieten eenighe dammen met intentie van aldaer te maecken eenich sas ofte overdrach soomen verstaet
ende kan oordeelen vut de preparatien ten dien fyne aldaer begonnen maecken omme alsoo tselve gecomen is ter kenne van de versouckers deser -
ende namelick dat de voornoemde van Poperynghe syn gheresolveert met tvoorschreven werck op haerlieden autorityt
ende by pure nieuwicheyt faitelick voorts te gaen
ten groten interesse van de voornoemde versouckers
ende niet jeghenstaende de redenen by huerlieden respective ghedeputeert aende de selve van Poperynghe gherepresenteert akte vooren ghehouden - tinsinueren ende de late weten aende de voorseide wercklieden dat sy hun niet en vervoorden van met tselve werck voorts te gaen oft by ghebreeke van dies dat men attesteert heurlieden zulckx faitelick ende metter macht te beloven doende gelyck insinuatie ende advertentie aende voornoemde burghmeesters ende schepenen van Poperynghe
latende ten effecte van dies van ditte als dander copie van desen akte ende beheerde aende voorseide versouckers relaes van antwoorde die hier op sal worden gegeven
actum te desen vden 7tember
1638 by laste ondertekent Corneel Puerin
met een hanteecken

Opden vjden 7tember 1638 soo hebbe ick, Vandenberghe, notaris public, my vertransporteert inde presentie van Michiel Gillis ende Lenart de Hane, ghetuughen, ghedaen de insinuatie van de inhouden van de tvoorschreven lastinghe ten persone van Andries Masselis, Pieter Fobert, Jacques van Caysele, Ludovick Bousseart ende andre diversche personen bevonden inde plaetse - ende de wercklieden in cas van voorderynghe van wercke ghedaen aen elck respectivelick het bovenschreven protest – deliverende in handen vanden voormoemden Andries Marselis desen copie ter presentie van alle andere wercklieden
my toorconde
notaris ten voornoemde daghe ende jaere ende was onderteeckent Vandenberghe notaris publicq

21 juni 1638 – Ommestelling – Resoluties – SAP 469
--

Ter vergaederynghe van de bailliu, vutter name vanden heere, wetten, raeden ende notable den xxjste juny 1638
Is goet ghevonden, gheraemt ende gheresolveert te taxeren tot laste van de ghemeene in ende opsetene deser stede ende jurisdictie metghaders de bedruffers van lande over deselve eene gheheele ommestellynghe ende dat tot betaelynghe van de meenichvudighe shculden de stede incumberende ende namentlick de vutzendt van boven de selve ommestellynghe te taxeren opden ouen imediaten voet byde heeren vanden weth.

21 juny 1638 – Een nieuwe kapitein en een nieuwe ‘alpheris’ - 50d

Ten selven daghe is byde heeren vaner wet, gheaccepteert de resignatie die in haerlieden handen ten voorseide dage ghedaen heeft
dheer **Mailliaert vande Goesteene**, van syn capiteynschap, regardt ghenomen hebbende op syn ouderdom ende lanckdurighen dienst ende
inde plaetse vane voorseide Goesteene is by ghemeen voisen van die vande wet ghesugrogeert dheer Jacques ... *afgescheurd* ...
ende mits den selven dheer Jacques ... algheris was vande selve compagnie is sijne platse van ghelycken by ghemene voisen voor algheris ghestelt dheer Jacques Folcque
actum eodem

22 juni 1638 – Pieter Focquenberghe koopt een roowaerde merrie - SAP 398 - Folio 151 verso

Compareerde in persooene **Pieter de Focquenberghe** ende **Christyne van Westbrouck** zyn huusvrauwe -
de welcke kennen ende belyden wel ende deuchdelick schuldich te zyne aen **Christiaen de Lantsheere** -
present ende accepterende –
de somme van achthien ponden grooten vlaemsch over de coop ende leverynghe van een **roowaerde merrie** byde jste comparanten vanden voornoemde Landsheere thunnen contentemente deuchdelick ontfaen -
belovende de voorseide somme te betaelen by twee paymenten –
te weten thien ponden grooten te ougst feeste 1638 - ende de resterende acht ponden grooten te alderhelighen in tselve jaer ende voorts omme de voornoemde Landsheere - danof wel ende deuchdelick te versekeren ende bewaeren -
hebben de voornoemde jste comparenten in zyne handen verbonden - zoo zy doen by desen - tboven t'verbant personel –
de oosthelft van vyf vierendeel zaylant ligghende inde Schoudemonthouck deser jurisdictie van Poperynghe - streckende zuudt ende noordt -

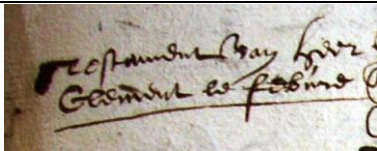
de oostzyde ende noortsyde d'heer Pieter vanden Peereboome - de haeghen van oosten
hiermede gaende -
tzuudtzyde tlant Pieter Adriaen - causa uxoris –
van westen Janneken scomparants suster –
wesende de wedersplete van desen ghelast in haverrente als van oude tyden –
voorts zuuwer ende onbelast -
omme is cas van non beaelynhe tselve ghestelden daeghen de voornoemde somme daeranne te
verhaelen naer costume -
laetende hemlieden in al t'gonne voorschreven wettelick condemnieren –
soo wy schepenen onderghenomt hemlieden condemnieren midts desen
Actum present Cheys ende Jacobssoone - schepenen
xxij juny 1638

29 juni 1638 – Het volksleger - 50d - Bestuur

Men laet eenen yeghelyck weten van wegghen burchmeesters ende schepenen
deser stede van Poperynghe - lastende ende bevelende alle de gonne insetenen synde deser
voornoemde stede vande oude van achtiën jaeren tot de sestig jaeren,
hemlieden in persone vinden ende opcomen ter wachte ter maenynghen van hunne capitein ofte
andere personen ende officieren vut hunnen naeme –
wel ghestoffeert **met cruyt ende loop** -
opde boete van byde collegien daerop ghestatueert end dat alle de gone die van oude syn
boven de sestig jaen - zy eenen
behoorlycke ende suffisanten persoon ende man stellen en senden wel ghemonteert med
wapenen in hunne plaetse ten contentemente van
de capiteinen ende offcieren opghelicke boete daertoe staende
Actum den 29 juny 1638

Ordonnerend te herpubliceren dat alle de landslieden die van eenighe landen ghescheeden syn
t'zydert tlaetste ommesellynghe zy dadelick binnen de 3 daghen opbryngghen onder
thandteecken van hemlieden hooftman in handen van wetten de quaentiteyt van landen danof
zy ghescheeden syn
ende by wie die anghetrocken syn op peyne dat nae daenstaende ommestellynghe men gheen
regaerde sal nemen
Actum den 29 juny 1638

8 juli 1638 - Testament van heer Clement Lefebvre, onderpastoor van de O.L. Vrouwekerk –
Renten SAP 398 – Folio 152

Inden naeme ons Heeren Jesu christi, amen
Aenghesien dat men zekerder en is van de dood ende dat ick
bevanghen ben met de sieckte,
Maer noch vande selve niet verwonnen wesen,
noch ten mynen vollen verstande,
willende van mijne goederen, cattheylen etca.
wel disponeren,
soo ist dat ick ten uttersten begheere naer mijn overlijden dese naervolghende poincten sij
onderhouden,
Als oft ick de selve dede ghelicke ick die stelle ende begheere ten desen

inden eersten zoo recommandere ick mijne ziele aen God almachtich ende zijn ghebenedyde moeder ende alle Gods lieve heylighen ende mijn lichaem in de heylighe aerde inden hooghen choor opde plaetse die by den heer pastoor zal bevonden worden te behooren ende terstond naer mijn overlijden zal mijn heer de pastoor van Onse Lieve Vrouwe selve doen ofte besorghen dertich missen tot mijne ziele laefvenisse ende voorts ghedeurende t'gheheel jaer langh zullen ghelesen worden, wekelicks twee missen aende hooghen altaer ende ten tweeden tot cieraet van de kercke van Onse Lieve vrouwe tot Popreringhe, voor mijne sepulture gheve ick een tafereel van **Onse Lieve vrouwe hemelvaert** te hanghen inden hooghen choor, maer tselve moet ghemolluert ende gheschildert zijn en ten derden verleene de selve kercke namentlick den choor van **de Heylighe Roosencranschen** tot devotie, vereeren om dat ick ten tyde van twee ofte ontrent drye en dertich jaeren hebben vande selve kercke naer mynen dienst, gheproffyteert end gheleeft, oock ter eewygher memorien van mij soo ist dat ick begheire ghegheven te hebben ende gheve met desen aende selve kercke ofte choor van het heylighe roosencransken aldaer, de somme van drye ponden grooten vlaems s'jaers, eeuwelick ende erfvlick maer losselick den pennynck sesthien, met laste van een **eeuwich jaerghetyde** twelcke zal betaelt worden naer discretie vanden pastoor ende ten zelve dienste zal broot ghedeelt worden, alle jaeren voor de somme van thien schellynghen grooten vlamsch

Item ten vierden, zoo gheve ick in allemoessen aende eerw. **Paters recollecten** binnen deser stede van poperinghe de somme van zes ponden grooten vlaems eens

Recommanderende mij in hunne ghebeden

Item ten vijfdn zoo gheve ick van ghelycken aende eerweerdighe **paters van St. Six**, de somme van ses ponden grooten vlaemsch, eens met ghelycke recommandatien in hunne ghebeden

Item ten zesden ten daeghe van mijn utvaert, twelck zal heerelick gheschieden naer behooren voor eenen priester, met vier tortsen ofte flambeeuwen boven per ordinaris waslicht, zal **ghedeelt worden aende aermen** twee rasieren ghebacken **brood**

Item ten zevensten ick gheve ende joone ende begheire ghegeven te owrden ane mijn heer den pastoor nu zijndetot Onse Lieve Vrouwe, al t'gonne ick hebben verdient, ende mij compt vande pastorale competentie ter causen vande doot vanden laetsten pastoor **heer Pieter Roelens**, ende dat de zelve sture (?) heeft ghevaceert vanden zesthienden oogst zesthien hondert zeven en dertich tot den 1ste february exclusifa vanden jaere zesthien hondert acht en dertich den welcke tijt ick hebbe ghedient ende bedient uvt laste van zijn eerweirdigheyt ende mijn heer den archidiaken van Yperen, beyden saligher memorien, ende twelcke mij zoude toeghewesen ende gheordonneert worden van mijnheer den prelaet ofte mijnheer den proost deser stede ende kerckmeesters der zelve kercke van Onse Lieve vrouwe al had ick blijven leven

Item ten achsten alle mijne goederen ende huuscatheilen ligghende ende roerende ghelt ende anderssins, commeren ende bate, voordeel ende achterdeel, al t'ghene dat ick hebbe ende mij angaaet vande meesten tot den minsten toe, gheve ick aboslutelick aen mijn zuster Jacquemyne Lefebvre voor haer ende haerlieden ghebruucke, dispositie etca als tselve hebbende verdient door haeren langdeurighen dienst soo dat sij van alles sal vermoghen te doen zoo zij zal begheiren, als van haeren eyghen ghewonnen ende verstorven goede, sonder datter yemant haer zal moghen molesteren van dese mijnen goederen achterghelaeten, midts dat deselve mijne zuster zal gheven de wetenschap van allres mijn sterfhuus aengaende, aen de executeurs van desen mijnen wettelicken wille, die ick wille onbrekelick ende zonder

eenighe glosse ofte processe volbracht worden, al en zijn hier alle de solmeniteygen van gheestelcike ende civilen rechten niet gheobserveert oft eenighe behulpseven van eenighe costume etca
ende ten neghensten ten fine ende vervoorderinghe van desen mynen testament gheve ick volle macht ende authroisatie in mynen name te doen stelve testament volcommen ende neme voor executeurs vande selve mijn vyttesten wille,
mijn heer den pastoor van St. Bertins, mijn heer **Anthonis Duhamel**
ende mijnheer **Guilielmus Sayers**, pastoor van Onse Lieve Vrouwe prochie binnen Poperinghe
Ende in teecken der waerheyt heb ick de selve onderteeckent met mijn hand desen zevende july 1638
Ende was onderteeckent
Ego Clemens Lefeverre prb ecclise Sainte Marie
Quillielmus Sayers, pastor S. Marie Poperinghe
Anthonis Duhamel, St. Bertini pastor
Wim Scherrier ende Jan Defebvere,
Binnen stond – Aldus by den bovenschreven testateur met vollen verstande verleden ende ghepasseert
Present dheeren Guillaumesz Floor, burghmeester vande commune ende Andries Marsilles, Burchmeester van den weth,
Desen viij july 1638
Toorconde als greffier deser stede van Poperinghe ende was ondertekent J. Petyt
Met een hanteecken

19 juli 1638 – Marsilles borg over de jacht van de proost - Renten – SAP 398 – Folio 153 verso
--

Compareerde d'heer **Pieter Marsilles filius d'heer Jaques**, inwoonder deser stede, de welcke verclaerde hem te verkennen zeker ende borghe
over sire **Jaques Marsilles, religieux van 't klooster van Ste. Bertins**
ende proost deser voorseyde stede
ende dat over de boete van t'fol appel –
ende zulcx als vooren dependeert vande contracte van reformatie byden voorschreven proost vercreghen inden priveen zaeke van zijne majesteyt tot laste vande ghecoitteerde van 't siege van de jacht gheordonneert binnen der stedevan Yper -metgaders tot laste van jo. Anthone Dela Cour - lieutenant van tselve siege,-
indien de selve proost bevonden waere frivole ende zonder grief gheappelleert t'hebben, -
attesterende ende certiffierende de voornoemde Pieter Marsilles voor de selve borchtocht te wesen suffisant, -
dies den voorschreven proost belooft heeft de selve zijne borghe te garranderen, costeloos ende schadeloos int cas van beschaethede -
Actume present Diedeman vervanghende Vanmaerle, schepenen
Den xix july 1638

Siege vande jacht = rechtbank van de jacht -
Lieutenant van de siege = een soort bosbewaarden – jachtwachter

9 augustus 1638 – Ommestellinghe – Resoluties – SAP 469

Actum vergaderynghe van mijn heeren den proost, vutter name vanden heere, den bailliu, wetten, raeden ende notable den ix ougst 1638

Is gheraempt goet ghevodnen ende gheresolveert te taxeren tot laste vande ghemeene in ende opsetenen deser stede ende jurisdictie metsghaders de bedryfvers van lande onder de selve, eene onderhalfve ommestellynghe omme mette partee van diere te stremmen ende beaelen de schulden der selve stede incumberende ter cause vande vutzyent vande gheestelicke ende vier leden slants van Vlaenderen danof de quote tot laste van dese stede alleene bedraeght zeven duust twee hondert guldenen, deselve te taxeren bymyneheeren vande weth op den ouden immidiaeten voet, te betaelen by drye egale paymenten – een 3de ghereet endee de resternde tgwee derde van manede te maende daernaer.

16 augustus 1638 – Boeten – SAP 251

Pieter Craye verweerder contra den bailliu – causa officij – heescher omme de boete van xij pond parisis ter cause den verweerder sodnaeghe wesende den xvde ougst 1638 – ten huuse ende brauwerie van Jacques de Fonteyne ghehaelt heeft eene canne biers ende den zelve ghesmeten ten ancomen vande heescher jeghens de steenen – allessins contrarie tstatuut deser stede van Poperynghe – met costen

Jossyne van Santvoorde huusvrause van Jaques vande Fonteyne - verweereghe contra de bailliu – causa officij heescher ter cause vande contraventie vant statuut deser stede ghemaect opde bieren

De verweereghe – comprerende in persoone ende ghevraecht of zy sodaaghe den xvden ougst 1638 – ontrent de 5 heuren naer noene niet en heeft laeten volghen aen Pieter Craye de jonghe een kanne groot bier – kent dat jae inde quantiteyt van ontrent eenen stoop – met meyninghe dat zy danof de prys ende estimatie soude myncken op tgonne zy schuleich was anden zelve Pieter Craye over tbeslaen van twee waghenwileen -

Den heescher volghende vooghende sverweereghens kennisse versouckt condemnatie inde beote avn xxvj pond parisiis inghvolghe van tstatuut deser stede metghaders dat aher brawuerye sal wesen ghesuspendeert den tyt van zs paendn – concluderende daarmede de saecke in -t advys

De wet op als ghelet condemneert Jaques vande Fonteyne ingevolghe van tstatuu alhier ghesien inde beoe van xxxvj pond parisiis tapplicqueren ten proffyte als by tselve statuut ghrpescrbeert wort met verbodt ende suspensie van zyne neirynghe voro den tyt van zes maenden metghaders indictie van by eenighe andere in de selve brauwerie binnen de voorschreven tyt van zs maenden te brawuen opde verberute van de bieren – condemnerende hem vorots inde costen ende tautxie

Actum xx 9bris 1638

25 augustus 1638- Ulryck Niclais vander Leeuwe - SAP248

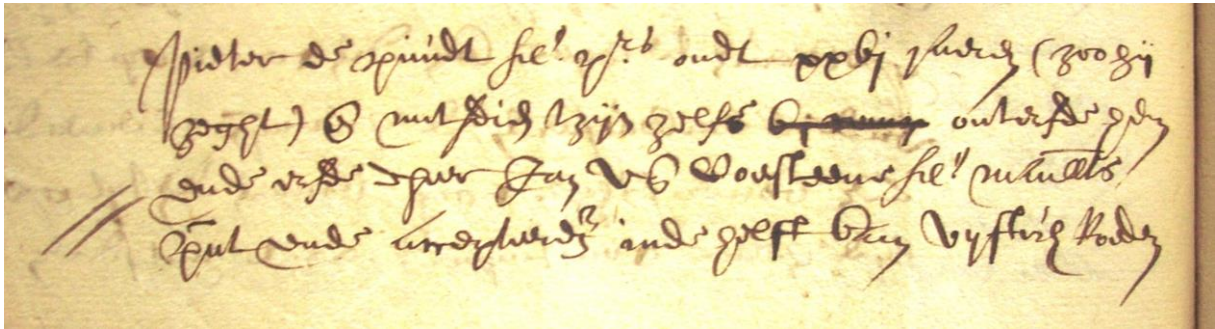
Opden 25ste oegst 1638

D'heer Ulryck Nicolays vanden Leeuwe tendeert ten fine dat Hendryc de Grave gheinthimeert ten beschudde van syne ghearresteerde vruchten staende onder dese jurisdictie op zyne pachtlanden hem betaelen de somme van xl iiij pond x schele in reste van coope ende leveryinghe van bier by slote van rekenynghe ofte dat de selve vruchten tot recouvre van dien staens met costen.

28 ougst 1638 – Nicaisen van de Walle

Nicaesen van de Walle ghedaegt ten beschudde van zyn ghearresteert lynwaet verweerder jeghens jacques van cayseele heescher arrestant omme de somme van xiiij pond vj schel vj deniers parisis van theirre met costen

1 oktober 1638 – Jan vande Goesteene koopt land van Pieter Depuudt - SAP 370 – Halmen - 1638

Pieter Depuudt filius Pieter, oudt xxvj – 26 - jaeren – zoo hy zeght –
ende mitsdien tzyn zelfs,
ontferde hem ende erfde dheer Jan vande Goesteene filius Maillaert –
present ende accepteerende vande helft van vyftich roeden gerslandt, gheleghen onder ende
achter de groene ende drooghe catheilen vande cooper inde Edewaerthouck deser jurisdictie
- ghemeene ende onverdeelt in een meerder partye metten cooper,
aboutteerende van oosten tlandt van de heere,
zuudt den cooper –
west den coutercech
ende van noorden de dreve
ende dat omme te godspenning iiij schele parisis,
te lyfcoope xl schele parisis,
thoofdcleede een patagon
ende van principaale coope de somme van thien ponden grooten vlaemsch,
byden cooper ontfaen,
passeerende mits desen dannof quictantie aboslute, belast tvercochte goedt met eene heure
van neghen jaeren scoopers proffyte – tot iiij pond tsjaers, t'eerste jaer verschenen
baemisse 1639 ende in de couterrente, als van ouden tyden, dye metter verlopen es ten alste
des cooper, voorts zuuver ende onbelast, trecht van erfven ende ontferven scoopers laste
Actum ut supra

Pieter Depuudt filius Pieter, oudt xxvj – 26 - jaeren – zoo hy zeght –
ende mitsdien tzyn zelfs,
ontferde hem ende erfde dheer **Jan vande Goesteene filius Maillaert** –
present ende accepteerende vande helft van vyftich roeden gerslandt, gheleghen onder ende
achter de groene ende drooghe catheilen vande cooper **inde Edewaerthouck** deser jurisdictie
- ghemeene ende onverdeelt in een meerder partye metten cooper,
aboutteerende van oosten tlandt van de heere,
zuudt den cooper –
west den coutercech
ende van noorden de dreve
ende dat omme te godspenning iiij schele parisis,
te lyfcoope xl schele parisis,
thoofdcleede een patagon
ende van principaale coope de somme van thien ponden grooten vlaemsch,
byden cooper ontfaen,
passeerende mits desen dannof quictantie aboslute, belast tvercochte goedt met eene heure
van neghen jaeren scoopers proffyte – tot iiij pond tsjaers, t'eerste jaer verschenen
baemisse 1639 ende in de couterrente, als van ouden tyden, dye metter verlopen es ten alste
des cooper, voorts zuuver ende onbelast, trecht van erfven ende ontferven scoopers laste
Actum ut supra

7 oktober 1638 – Jan en Jacob van Eede hebben schulden bij Christopfle de Keerle - SAP 398
- Folio 156

Compareerde in persoone **Jan ende Jacob van Eede filia Jans**
verkennde ende belydende wel ende deuchdelick elck voor ander en een voor al in solidum
- zonder divisie ofte exucssie -
als hoirs ende aeldynghen vande voorschreven jan van Eede heurlieden vaeders
schuldich te zyne aen d'heer **Christopfle de Keerle de jonghe** –
present ende accepteerende de somme van acht en tsestich ponden thien schellynghen zeven
ponden grooten -

procederende van coope ende leverynghe an wolle –
te weten de somme an zestien ponden acht schellynghen een penningh grooten - die de
voornoemde heurlieden vaeder belooft heeft anden voornoemde Keerle te betaelen als borghe
ende principael over Charles van Eede des voorseide jste comparanten broeder ende de
resterende lij pond ij schele vj deniers grooten - die den selven heurlieden vaeder over syn
eyghen coopmanschap van wolle an de zelve Keerle ten achteren es -
waeroppe de voorseide jste comparanten valideren zullen **zekeren coop van hoppe** byden
zelve Keerle jeghens hemlieden ghedaen ten pryse van vyfentwytnich ponden thien schelle
parisis thondert –
wesende de hoppe t'sterfhuus van de voornoemde heurlieden vaeder toebehoorende -
ende t'surplus zal byde voroseide eerste comparanten betaelt worden utte vercoopyghe vande
goede vande voorschreven sterfhuuse -
emmers onthier ende zes weken naerstcommende –
waerinne de voorseide jste comparanten op heurlieden versoucken ghecondemnteert te zyn
ende des heurlieden laste ghewesen executoir -
Actum present Vermaerle veranghende Rougiré schepenn den vijde octobris 1638

8 oktober 1638 – Charles van Heede is gearresteerd - SAP 398 - Folio 157 verso - 158

Alzoo **Charles van Heede** ghearresteert es byden bailliu deser stede ten versoucke van d'heer
Guillaume de Coninck
omme betalynghe vande somme van vyftich ponden grooten vlaemsch metten intreste van
diere ten advenante vande penningh xvj -
zydert den vierde april 1636 ghesprooten van **leverynhe van wolle** ende anderssins alles in
conformiteyte van contracte dies breeder mentioneerende ghepasseert voor **Frans de Baeke**
notaris ende ghetuyghen tot Honschote upde voorschreven april 1636 -
zoo ist dat den voornoemde van Heede belieft heeft de voorseide somme te betaelen aende
voornoemde Coninck metten interesse van diere ten advenante vande penningh xvj alsvooren
-
totten dagh van de oplegh ende totaelen furnissememente van diere –
waerinne den zelve van Heede op zyn versouck volontairelick ghecondemneert es ende
dese t'zyner laste heef laeten wysen executoire -
zonder breeder wettelick te moeten oorboiren ende nietmin oock gheconsenteert te moghen
gheredintegreert wesen inde helft vande arreste int cas van non betaelynghe –
hebbende daerenboven hem borghe ende principael gheconstitueert **Jan van Heede filius**
Jans alhier medecomparerende over den zelve Charles zynen broeder
voor den furnissememente ende betalynghe vande somme hiervooren metten interest waerinne de
zelve Jan van Heede oock volontairelick ghecondemneert es -
alle twelcke d'heer Andries Marsilles ove den voorschreven Coninck heeft gheaccepteert -
renunchierende voorts elck van de partyen van alle exceptien die dese zoude moghen
contrarieren
ende omme den zelve Jan van Heede te garrandieren ende indempneeren vande zelve
borchtocht int cas van beschaedthede - zoo ist dat den voornoemde Charles alhier
wettelick heeft verbonden alsulcke erfve, meublen ende catheilen metghaders alsulcke
goedynghen als hem vervallen ende ghesuccedeert zyn byden overlyden van wylent Jan van
Heede d'oude - ene zyne huusvrauwe - zynen vaeder ende moeder -
Actum present meester Joos Cheys d'jonghe ende Clays Vermaerle schepenen den achtsten
octobris xvjc acht en dertich

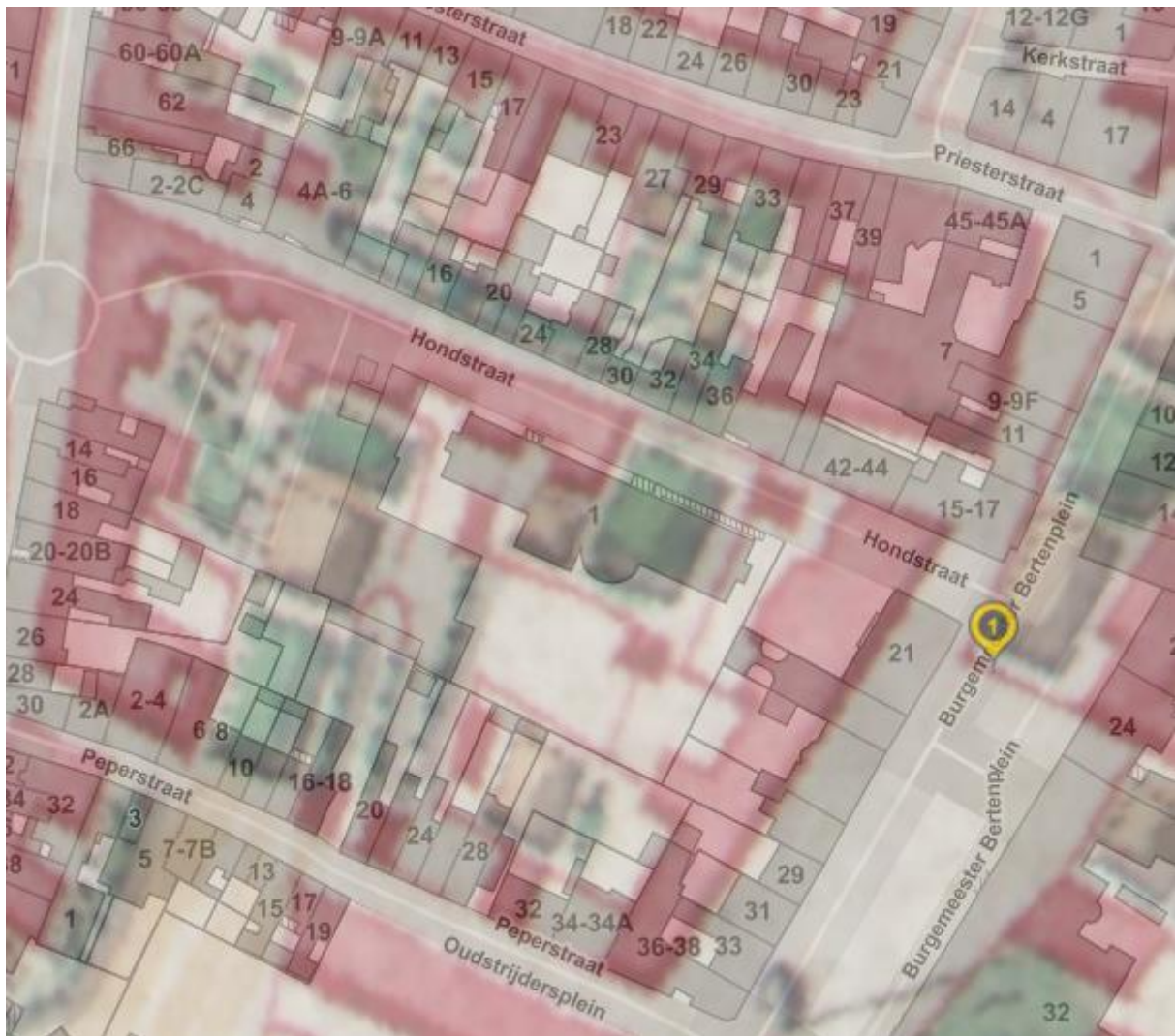
8 oktober 1638 – De broers De Berch hadden een gemeene beurse - SAP 398 - Folio 158

Alsoo **Jacob de Berch ende Christiaen de Berch** in zyn leven met eene ghemeene beurse tsamen ghewoondt ende huusghehouden hadden –
 zonder elcanderen dannof rekenynghe - bewys ende reliqua ghedaen thebben vande baeten end proffytten byden zelve Ghelein hanghende ende ghedeurende zyn leven deur de voorschreven ghemeensaemheydt ghetrocken ende ghepercipieert –
 zoo ist dat de wedewe van de voornoemde Ghelein jeghens de vermelden Jacob de Berch vereenst ende gheaccordeert zyn inde vormen ende manieren naervolghende -
 Alsoo dat de voorschreven wedewe schuldich ende ghehouden wert aen hem Jacob te leveren een zwart fustainen⁴ wambais - eenen zwarten laeken brouck - een paer zwarte stametten⁵ coussen - een stametten roodt lyfveken - de voornoemde Ghelein toebehoort hebbende
 Item alle de hemden vande zelve Ghilein - een bedde met 't hooftende - twee paer slaeplakens met drie spaensche decksels -
 Item sal de voorschreven wedewe ghehouden wesen de voorschreven Jacob t'onderhouden vande montcost den tydt van twee jaeren beghinnend vande doot vande voornoemde Ghilein ofte indien hy Jacob gheradich vonde ghederuende dezelve twee jaeren te verhuuzen zal de voorseide wedewe hiervooren hem moeten volghen ten adveante van xij pond parisis per maendt ende indien hy ondertusschen quaeme t'overlyden zal de selve wedewe t'zelve moeten volghen aen zyne hoirs ende aeldyngghen ten advenante zoo voorschreven es.
 Item wert de voorschreven wedewe ghehouden te betaelen alle hemlieden ghemeene schulden - voorts wort ten proffyte vande voornoemde Jacob de helft vande cuuppe botere ten zelve sterfhuuse bevonden –
 emmers wort de zelve wedewe schuldich dannof aen hem te volghen drye ponden twee schellynghen zes penninghen grooten -
 metghaders de helft vande perssen achter den huuse wesende –
 zal voorts oock behouden t'zyn proffyte de helft van een ander cuupken botere by haer ingheleit metghaders een la –
 dies zal de voorseide wedewe zonder pacht ofte heure te betaelen moghen bezaeyen twee sticken zaeylandt - de voornoemde Jacob toebehoorende - het eene groodt twee lynnende ende het andere een ghemet ende xxxvj roeden - de voorschreven twee jaeren ghedeurende - waermede zy hemlieden van elckanderen houden vuldaen -
 quytdtscheldende oversulcx hiermede elckanderen van alsulcke pretensien als zy t'elckanderen van alsulcke pre'ensien als zy t'elckandeen laste totten daeghe van heden zouden moghen hebben ende ghehadt hebben
 Actum present d'heers Willem Floor ende Andries Marsilles - burghmeesters ende Maillaert vande Goesteene schepenn -
 den 8 octobris 1638
 Stamet = benaming van vroegere wollen stof - afgeleid van latijn stamen; schering, draad

8 oktober 1638 – Clays de Ram mag nooit meer gebranden wijn drinken ! - SAP 398 - Renten
--

⁴ fustainen = grove stof uit boomwol - bombazijn -

⁵ Stamet = benaming van vroegere wollen stof - afgeleid van latijn stamen; schering, draad

Als we de ligging van de winkel van de familie De Ram in 1638 projecteren op de huidige kaart gecombineerd met de ferrariskaart – dan zien we dat deze winkel aan de linkerkant van het huidige Bertenplein lag.

Het eerst wat er echter opvalt is dat volgens deze kaarten – de huizen in de 1778 – de tijd van Ferraris' meting – een heel stuk naar achteren lagen.

We kunnen alleen maar met zekerheid zeggen dat zowel de winkel van De Ram als de stedschool aan deze kant van de Nieuwe Markt lag. Het Sebastianshof liep immers door van de Hondstraat tot op de Peperstraat.

Compareerden in persooene **Clays de Ram weduwaere ende Cathelyne de Ram** zyne zusters
thaer selfs by competente elde -

geadsiteert van Andries lebbe in deen haeren bystaenden man –

de welcke omme verscheyden goede considration ende omme beter ghedaen dan ghelaeten -
verclaerden onderlynghe in t'vriendelicke vereenst ende vercocht te syne

inden voughen dat de voornoemde Clays zal hebben ende behouden t'zyn porffyte den
gheheelen wynckel mette wynckelwaere –

zoo goedts als andere hemlieden ghemeene toebehoorende -

zynde de madelstede daer Charles de Ram haerlieden broeder overleden is - ter westzyde
vande Nieuwe Marct deser stede - met conditie nochtans dat de zelve Clays hem verbonden
heeft - zoo hy doet by desen ende over sulcx schudich is zyn leven ghedeurende -

noyt te dryncken eenighe ghebrande wyn –

op peyne van te verbeuren ende verobligiert te zyne te betaelen an de voorseide sustere over haer helftscheede inde voornoemde wynckel ende wynkelwaere ter somme van vyftich ponden grooten vlaemsch –

verbyndende tot versekerthede van dien tderde vande voornoemde madelstede - erfve ende catheyl paelende mette zuudtzyde ande stedeschole - t' westsyde Sint Sebastiaenshof ende de noordtzyde thuus ende erfve van Jan Folcque - causa uxoris –

omme in cas hy Clays hiernaer bevonden wierde eenighen brandewyn te nutten ofte dryncken - de voorseide somme daeroppe te verhaelen volghens de costume in ghelycke gheuseert

Actum present d'heeren Jaques Proventier - burghmeester ende Jaques Wyts schepene
den 8 9bre 1638

9 oktober 1638 – Boeten – SAP 251 – Boeten
--

Frans Ferou ende Clays Diedeman samen verweerders contra Jan Vermeulen als dienaere vande heere – heescher – omme de boete van elck xij pond parisis ter cause zy opden xijde ougst laetsleden ghevischt hebben inde schipvaert deser stede ontrent de schorssemeulens – zonder consent vande pachter – contrarie t'statuu – met kosten

Christiaan de Wulf - verweerder contra de voornoemde heescher omme de boete van vyfthien ponden parisis ter casue s' verweerders thien coebeesten door de heescher bevonden zyn gheweest schaede doende in thommelhof vande wedewe Loys vande Goesteene ende in tgonne van Jan de Langhe opden xiiij septembris 1638 – contrarie tstatuu daeruppe ghemaect met kosten

Den zelve verweerder ende de zelve heescher omme de boete van zes ponden parisis over s' verweerders vier coebeesten bevonden thebben schade doende ende door den verweerder uutgheddreven uut thommehof van dheer **Maillaert vande Goesteene** d'oude ende den voornoemde Langhe opden 23ste 7bris 1638 – contrarie tstatuu – als vooren – met kosten

Ghilein Maerten verweerder contra Jan Derré als dienaere vanden heere – heescher omme de boete van drie ponden parisis ter cause den verweerder opden 3 deser zynde sondagh ghemaelen heeft ghedeurende den goddelicke dienst vande hooghmisse – met kosten

11 oktober 1638 – Meers gekocht door de abdij – Halmen – SAP 370
--

Compareerde Jaques Roseere doude jeghenwoordich schepen deser stede, den welcke verclaersde

Folio 104

Opghedregen ghecdedeert ende ghetransporteert hebben by donatie ende ghifte – zoo hij doet mits desen – aen ende ten prouffycy van het clooster ende abdij van Ste. Bertins, ter acceptatie van sire Jaecques Marsilles – proost deser stede, ten desen present een vierndeel meersch ligghende inden hellehouck deser jurisdictie, s treckende zuudt ende noordt, van noorden ende westen een stick van vier ghemeten en half xxx roedne oock meersch, toebehoorende de voorseide abdye – van zuuden tot half de beke ende van oosten mayken filia Ckristiaan Huughe, dienvolghende heeft de zelve Roseré hem onterft, van voorseide vierendeel ende daerinne gheërft de voroseide proost, tot behoufve vande zelve abdye met alle solemniteyten naer coustuyne

Actum ut supra

Instructie voor de Pach-

ter ende zyne Commisen / hoe ende in wat
manieren hy hem zal hebben te reguleren in het lichten van
twintich stuyvers op elck hondert ponden Hoppen / die te
Landt uptghevoert zal worden uyt die Provincien vande
onderdaenicheit van zyne Majesteit naer Brancrypck/
Lupch / Keulen / Duytschlandt / Gulick / Cleve / ende ande-
re Neutrale plaetsen / midelgades oock naer Hollandt ende
andere vande Neder-3pde / uptghenomen de Hoppe die upt-
ghevoert zal worden door Sint Omaer ende Gabelin-
ghen naer Calis / de welcke blyft in collecte ghelyck de hop-
pe die te waeter is uptgaende / naer de welcke Instructie
enen reghelicken hem zal hebben te reguleren / alsoo hier
naer volght.

TE GHENDT,

By Anna vanden Steene ^W. Jans / wonen-
de op Sittus Pharahilden plaetse. 1634.

Met Gratie ende Priuilegie,

Instructie voor de Pach-

ter ende zyne Commisen / hoe ende in wat manieren hy hem zal hebben te reguleren in het lichten van twintich stuyvers op elck hondert ponden Hoppen / die te Lande uytghevoert zal worden uyt die Provincien vande onderdaenicheyt van zyne Majesteit naer Brancrpel / Rupel / Keulen / Dupschlandt / Quick / Cleve / ende andere Centrale plaetsen / midelgaden noch naer Hollandt ende andere vande Neder-zyde uytghevoeren de Hoppe die uytghevoert zal worden door Sint Maer ende Gravelinghen naer Calis / de welke blijft in collecte ghelpe de hoppe die te waeter is uytgaende / naer de welke Instructie eenen veghelicken hem zal hebben te reguleren / alsoo hier naer volght.

IN den eersten zal den voorsyden Pachter ende zyne Commisen moghen ontfanghen voor t'voors recht eenen gulden oft twintich schellynghen Arthois van t'hondert pond Hoppe uytghevoert worden te Lande naer de voors plaetsen , zonder daer voor yet meer t'ontfanghen , op de pene vande zelve pachtynghe gheprijsert te worden , ende daer beneffens van arbitraire correctie.

Item op dat de Pachter te beter mach zyn recht bewaeren , zoo zal hy hem moghen behelpen met de Ordonnantie ende Placcaet van haere Hoocheden , ghemaectt ende ghellaeghen op t'uytvoeren vande Hoppe , den naest leden der maendt Augusti zeshien hondert zeuen , zoo veel als aengaet de Hoppe die wort uytghevoert te Lande.

Item dat gheen Waeghe-lieden, Coop-lieden oft eenighe andere en zullen vermoghen te laeden eenighe Hoppe op Waghens oft Kerren, om die uyt te voeren, oft doen uyt voeren door de voorf. quantieren, zonder eerst ende voor al t'recht betaelt te hebben aen den Pachter oft zyne Commiffen, op de pene vande verbeurte vande Hoppe die alfoo zal gheladen worden.

Item zoo wanneer eenighe Coop-lieden, hun Faeteuren, Verclaerders oft Voer-luyden willen laden eenighe Hoppe om die uyt te voeren te Lande door die voorfeyde plaetsen oft andersints, zoo zullen de zelue ghehouden wesen eerst ende voor al die te doen oft laeten teecken en met het marck vanden Coopman oft Faeteur, op wiens naem de verclaerynghe zal gheschieden in t'uytvoeren vande voorfeyde plaetsen.

Item zullen daer naer oock ghehouden wesen die te doen weghen ter plaetsen daer zy zullen gheladen worden, ende nemen vanden Waghe-meester een billet, inhoudende de precise quantiteyt vande zacken aldus gheteeckent, ende pertinent ghewicht der zeluer.

Item indien datter gheen ghewicht en waere ter plaetsen daer de voorfeyde Hoppe gheladen worde, zoo zullen nochtans de voorfeyde Cooplieden hunne Faeteurs oft Voer-luyden ghehouden wesen de zelue te doen weghen inde eerste oft de naeste

ste Steden daer ghewicht zal wesen, op de pene dat
zoo wanneer daer eenighe arriueerde met dusdani-
ghe Hoppe zonder die gheweghen te hebben, oft
gheteeckent inde laetste Stadt oft plaetse daer
t'recht ontfanghen wordt, dat den voorseyden
Coopman zal verbeuren bouen zyne Hoppe het
quadruple oft vier dobbel vande weerde vande
Hoppe, ende den Voerman zyne Peerden, Waeg-
ghen ende Kerre.

Item zoo ter plaetsen daer zy ghelaeden worde
gheen ghewicht en waere, zoo zullen die Cooplie-
den, hunnen Facteur oft Voer-lieden vande voor-
seyde Hoppe ongheweghen ghehouden wesen in
d'eerste aencomen van eenighe onse Steden daer
ghewicht zal wesen die te doen wegghen, op de pene
dat de ghene die comen sullen met zulcken Hop-
pe onghewegghen noch ghemarckt inde leste plaet-
se ofte Stadt daermen het recht ontfanght, te ver-
beuren byden Coopman het quadruple van t'ghe-
wicht van zyne Hoppe, ende den Voerman zyn
Peerden, Waegghens oft Kerren, hier alleenlick
uytghenomen de Stede van Namen, daer de voor-
seyde Hoppe mach inghebrocht worden van La-
buiſſiere t'Schepe zonder ghemarckt te wesen oft
ghewegghen: ende zoo wanneer men de zelue wilt
voeren uyt het voorseyde Landt, zoo zal men hem
moeten reguleren naer t'marck ende ghewicht als
voorseyt is.

A ij

Item

Item en zal niemant moghen nyt dese Landen voeren eenighe Hoppe te Peerde, oft in Coruen, op pene van die te verbeuren.

Item zal den Pachter gheuen aen de goede lieden een Passe-port ghedruckt, om hente dienen in t'uytgaen vanden voorseyden Lande, inhoudende de quantiteyt vande zacken, het ghewicht, ende den naem vanden Voerman die de voorseyde Hoppe zal uyt voeren, de welcke Passe-porten en zullen niet langher dueren dan daer in uyt ghedruckt en zal staen, naer aduenant vande distantie vande plaetsen.

Item zoo zal den Pachter vermoghen te stellen zyne wachten door die Landen vande onderdaenicheydt van zyne Majesteit, tot beter conseruatie van zyn recht.

Item alle Coop-lieden die Hoppe zullen voeren, zullen ghehouden wesen de herbanen oft den grooten wegh te houden, zonder de om-weghen te nemen, om t'voorseyde recht te defrauderen oft t'onderhouden, op peyne van verbeurte vande Peerden, Waeghens ende Kerren.

Item ghemerckt datter daeghelickx wort uytgheuoert groote quantiteyt van Hoppe van d'eene Stadt ende plaetse tot d'andere, onder welck decksel groote fouten ende bedroch gheschiet, ouermidts datzy te kennen ghenen dat de voorseyde Hoppe niet gheuoert en wordt dan inde Steden
onder

onder de ghehoorsaemheyt van zyne Majesteit,
het welck nochtans dickwils wordt valsch ende
abusif beuonden.

Soo zullen om zulcken abusen ende bedroch te
schouwen alle Cooplieden, Facteurs, ende Voer-
lieden ghehouden wesen eerst ende voor al eer sulc-
ken uyt voeren zal gheschieden, te kennen ghe-
ven de plaetse daer zy willen de voorseyde Hoppe
ontlaeden, ende behoorlick bescheet te brenghen
vande Magistraet vande zelue, inhoudende den
naem vanden Brouwer tot wiens behoere ende ste-
te de zelue Hoppe uytgheuoert zal worden.

Item ten leiten zal den Pachter, zynen Commis
ende toesienders ghehouden wesen te nemen goe-
de ende soch-vuldighe toesicht, datter gheen
Hoppe uytgheuoert en wort uyt desen Lande, t'zy
in wortelsande planten, t'zy ghepackt in Koffers,
Manden ende Coruen.

Item zal oock den voorseyden Pachter, hunnen
Commis ende toesienders ghehouden zyn hun o-
bligatie oft verbintenisse te passeren van te vol-
brenghen alle de voorseyde conditien, ende darin-
den Rade van Vlaendren, ende t'allen plaetsen daer
t'zelue zal van noode wesen, al eerst ende voor al
dat hy zal moghen verweruen zyne brieuen van
Executorialen daer toe dienende.

Ordonnerende oock aen alle d'Officieren, Ma-
gistraeten, die vande Weth, ende andere daer t'be-
hooren

**hooren zal, dat zy zullen ten versoucke vanden
voorseyden Pachter doen Publiceren ende vercon-
dighen den inhoudt van dese Instructie inde plaet-
sen daer toe versocht, ten eynde dat niemandt en
pretendere eenighe ignorantie oft materie van on-
wetenschap.**

**Aldus ghedaen tot Brusselle, den 14. Octobris,
1630. K. Vt. A. Isabel. R. Conte de Warfuzé
F. Kinschot. I. B. Maes. I. van Male.**

**Ghepubliceert in openbaere Consistorie vanden
Raede in Vlaenderen, present Commissaris van-
den zeluen Hove, Aduocacten, Procureurs,
Deurwaerders, ende meer andere bystaenders,
den zeuensten October, Duysent zes-hondert
ende vierendertich.**

Onderteeckent

MASSEAU,

18 oktober 1638 - Sint Lucasdag - Vernieuwing van de wet - SAP 436 - Folio 30 -

Wet vernieuwt by myn heeren Sire Guillaume Pattinnier supprioer ende sire Guillaume de
Whitte - administrateur van d'abdie van Sinte Bertins opden Sinte Lucasdagh 1638

Burghmeester vande commune - d'heer Andries Rebaut

Burghmeester vande weth - d'heer Jaques Proventier

Schepenen : Jaques Wyts - Jaques Baert - meester Joos Cheys d'hjonghe - meester Jan
Makeblyde, - Chaerles Leurin - Jan van Renynghe filius Caerles - Augstyn Jacobssone -
Nicolays vande Maerle - Christiaen Maes - Andries Masselis filius Andries

Thresorier : Jan vande Goesteene filius Mailaerd

20 oktober 1638

Raeden ende notable vernieuwt by burghmeesters ende schepenen opden xx ste oktober 1638

Eerst raeden

Jan vande Goesteene - thersorier - Guillaume Floor - meester Jan vander Foosse - Jaques Schevele - Franchois Folcque - Maillaert vande Goesteene d'oude - Frans Pierins - Jan Folcque - Ropbert Proventier - Jan Rouveroy - NicolaysBeke - Clays Jacobssone -

Notable

D'heer Andries rebaut burgmeester vande commune - d'heer Andries marsilles - Guillaume Pierins - Ghilein Diedeman - Jaques Floor - Jaques Folcque - Maillaerd vande Goesteene d'jonghe - Jan Baert - Pieter Keerne - Jan Maerten - Pieter van Renynghe - Jaques Melis - Jacob de bergh filius Gilles - Nicolays t'Lam - Jan proventier - Augustyn van Damme - Jan de Vos - Robert vande Goesteene - Jaques Maeseman - meeser Philips Winnebroodt - Robert de Rycke - Frans Scherrier - Haques Steven - Clayus van Renynghe

Contrerolelur : d'heer meester Jan vander Foosse

Refectiemeesters ghecooren by de wet ende raeden den 24 october 1638

De heer Jques Schevele - Jan van Renynghe filis Caerles

Quartie vande berechte

1 - d'heer Jaques Wyts voorschepen - Chaerles Leurin - Nicolays vander Maerle

2 - d'heer Jasues Baert - Jan van Renynghe filius Caerles - Augustyn Jacobssone

3 - D'heer Jaques Proventier burghmeester van de wet - Meester Jan Makeblyde - Christiaen Maes

4 - D'heer Andries Rebault, burghemeester vande commune - meester Joos Cheys d'jonghe - Andries Masselis filius Andries

De heer meester **Jan vander Foosse** contrerolleur vande voorgaende jaere is byde wet voor sallaris ghetauxeert xxiiij pond parisis

Jaques Leroy - timmerman - heeft verlanght ende vernieuwt **de pacht vande tollén opde beesten** vercocht ten vrye jaemarkct desser stede voor eenen termyn van acht jaren danof teerse vallen zal ten vrye jaermaerct xvjc xxxix tich voor achthien ponden parisis staens - actum ter camere den ... niet ingevuld

D'heer **Frans Folcque ende Maillaerd vande Goesteene** d'jonghe hebben gheheurt jeghens burghmeesters ende schepenen deser stede die insghelycx kennen verheurt thebben an de selve Folcque ende Goesteene **de Ghervelgatweddynck**

voor eenen termyn van ... *niet ingevuld* -... jaren innegaende tjste octobris 1638 - voor twyntich schelle parisis sjaers - actum ter camere

23 oktober 1638 – Vuilnis op 't kerkhof van St. Bertins - SAP 469 – Resoluties
--

Burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe

Doen te weten dat alsoo thaerlieden wetenschap ghecommen is dat diversche personen woonachtich an de zuutsyde van de maerct,

paelende van achteren jeghens 't kerckhof van Ste. Bertins deser stede,

hemlieden hebben vervoordert diverschelick te brynghe door hemlieden achterdeure op 't kerkhof voorseyt alle hunne vuillicheyt ende mesch allesins in despecte van den goddelijcken dienst ende ter ontstichtinghe van 't ghemeente,

soo ist dat wij burghmeesters ende schepenen voornoemt, willende dusdangihe inconvenientien obieren

(dies te meer datter niemandt ter plaetse voorseyt syn achterdeure ghestelt heeft met octroy ofte consent),

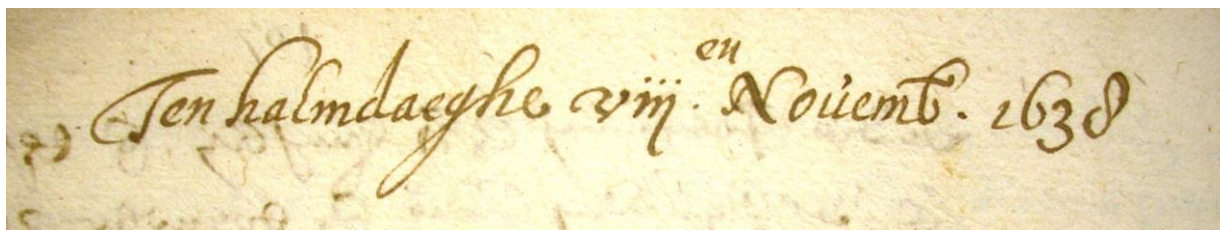
hebben gheordonneert ende ordonneren mits desen dat eenieghelick paelende an 't
voornoemde kerckhof ende hebbende aldaer eene achterdeure, **de selve sal toe doen metsen**
binnen acht daeghen naer desen dagh,
op peine dat 't zelve ghedaen sal wezen 't haerlieden kosten,
metsgaders accorderen mette kerckmeesters van St. bertins om dezelve haerlieden deure
aldaer te moghen behouden ende continueren, welck accoord alsoo ghedaen sy en zal niemant
vermoghen zijne vuilligheyt oftmesch op het voornoemde kerckhof te ligghen deur zyne
pretense achterdeure, maer alleenelick hem daerdoore deservieren om 't selve mesch met een
verticheyt ter straete waert te voeren op de verbeurte van 't voorseyde mesch t'applicatie ten
proffycyte van de voorseyde kerke van Ste. Bertins
actum camer
den xxij october 1638
publicatie 24 october 1638
toorconde by ordonnancie Beke –

26 oktober 1638 - Verpachtingen - SAP436 - Folio 32 - Subalterne wetten

Verpachtynghe ghedaen by dheeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe
vande assysen ende rechten de voroseide stede comept'erende by
octroye opde wynen, ghebranden wyn, bieren, azyn ende calchyde - voor de tyt van zes
maenden in tregart vande bieren innegaende den jste 9bris 1638
ende expirerende den laetsen april 1639 danof d'jste en tijde keersse ghebrant waeren in
hunne schpen camer opde codnitien van oudts by tstad
ordonnantie ende statuuten ghemaect
ghedeclarert staende - desen 26ste octobris 1638.
De pacht van de wijnen ging naar Robert Proventier voor xc iiijxxvij pond ix schele parisis

De pacht van de bieren werd niet verpacht
de pacht van den azyn ging naar Jacques Steven voor 37 pond 16 schele parisis
De pacht vande ghebranden wijn ging naar Jacques Steven voor de som van 420 pond - 19
schele parisis
De pacht vande calchyde ging naar Daniel de Cots - iijc j schele vj deniers parisis - niet
verhoogt
Adriaen Janssen heeft den voorneomde pacht anghelseghen voor ghelycke termyn jeghens
burgmeestes ende schepenen midts betaelende ten
proffyte van de stede de somme van twee hondert acht en tachtentich ponden - 288 pond
parisis
Den pacht van tmeyken, seise ende clarette is by verhoohginghe ghebleven up Jaecques
Stev'en ovor iiij pond parisiis

Vermaak van de bieren
Paasdhcier Enten - Frans de Quidt - Ghileyn Bacquero - Jaspar Pyck - Pieter vandewalle -
Frans van Damme - Frans Wydoodt - Pieter Rooms -
Jan de Landsheere - Jan de langhe - Ja hallynck - inde Hoorne - Anthoine de Bureau
sostellier idne Rooden Hert -
Jan Vramoudt weert inde Trompe - Janne Kyts - Via Jaques Vasseur in't Goduen Hooft -
Jacques van Caysele in Sint Sebastiaens hof - Christiaen B'ejarel - Jan Bap^stis vande
Kyderen , hostellier in Sint Jooris -
Ghelein vn Damme in Vlissynghe - Jacob Mol - Christofhel Mahieu

Ten halmdaeghe vij^{en} Nouemb. 1638

Jan de Roode filius Gilles onterfde hem
ende erfde **Gheleyn Maeten ende Cathelyne** zynne huusvrauwe,
alhier present ende accepterende in tvyfste part ende deel van de **Ghervelghatmeulen** binnen
dese jurisdictie met ghelyck part inden meulenwal ende
Folio 108

huussynghe daerop ende neffens staende,
omme te godspenninck iiij schele parisis,
ter taeffel xij pond, boven een spynt terwen meel voor Jan de Moor
ende iij pond voor een hoofcleedt
ende van principaele coop de somme van tzestich ponden grooten vlaems,
te betaelen vyfentwyntich ponden grooten gereet ende de ressteerende vyfendartich, binnen
een jaer naer daete deser, met de intereste ten advenante van de penning xvj,
dyes valideren de coopers opde coopsomme t'advenant van twee dystinckte renten,
deene van xij pond alsnoch onbezet ten proffycyte van Maillaert vande Goesteene djonghe
ende
dander van twee ponden grooten tsjaers
gherealiseert opde zelve meulen ten proffycyte vande kynderen Maillaert djonghe,
soo insghelycx valideert tverloop van dyen naer raete van tyde van een jaer zonder meer,
verbyndende den cooper ende zynne huusvrauwe tot verzeckertheyt vande resteerende somme
ende interesten van t'vercochte deel met ghelyck deel hem competeerende causa uxoris inden
zelve meulen omme by faulte van betaelynghe de voornoemde resteerende somme daeruppe
te recouvreren ende verhaelen naer coustume in gehlycken gheuseert –
alle oncosten zy erfvenende onterfven ofte anderssins half ende half
Actum eodem

Compareerden in persoonen **Jaques Melis d'oude ende Severyfyve syne huusvrauwe** - ten
naerschreven zaeken byden voorschreven haeren man behoorelick gheauthoriseert -
verkennende ende belydende wel ende deuchdelick verheurt te hebben **aen Heindryck
Heneman ende Cathelyne Melis** zyne huusvrauwe –
ten desen present ende accepterende –
een huus metter brauwerie ende andere edificien - hiermede gaende -
metter erfve daeronder achter ende ter zyden ligghende - zoo tzelve byde verheurders
jeghenwoordelick ghebruuckt es -
toedien een ghemet ofte daerontrent hommelhoff ligghende opde **Meessenstraet** deser stede
neffens t'gonne van Jan van Renynghe filius Caerle -
ende noch een ander hommelhoff neffens t'gonne van Vincent Roens byde hofstede van Wim
Scherrier - grootd zeven vierendeel groot ofte daerontrent –
voor eenen tydt ende termyn van vichthien jaeren -
dannof t'eerste incommen z'al te meye naerstcommende in de jaere 1639 -

ende alsoo voorts totten expierern van de voorschreven pacht –
omme xx schele parisis voor den auttaer van O.L. Vrouwe in Sint Jans kercke -
 twee dobbel ducaeten te hoofclede die de verheurders kennen otnfaen thebben ende van
 principael heure voor dertich pnden grooten vlaemsch by jaere -
 de voorschreven partyen met conditie dat de vooroemde heurders ande verheurders woonste
 verleenen zullen inde voorschreven huusynghetheurlieden relelicken appaisement –
 ende zullen de heurders ghehouden wesen over te nemen vande verheurders by prysye van
 mannen van wederzyden te verkiesen - alle de tonnen, halfve, derden ende vatgens ende
 halfve vatgens metghaders alle ghistvaeten gaende metter voorseide brauwerye -
 ten incommen vande voorschreven heure ende alle tresterende brauwalaem t'ende van de vier
 eerste jaeren vande voroschreven heure –
 zoo de heurders schuldich worden qualick al tvoorschreven brauwalaem by ghelycke prysye
 over te gheven ten einde ende expireren van de voorschreven heure -
 schaede alsdan betaelende ende baete heffende –
 syn oock gheconditioneert dat de heurders by ghelycke prysie zullen overnemen vande
 verheurders alle de perssen - staende ende ligghende inde vermelde twee hommelhoven –
 te weten de gonne ten zelve hommelhoven bequaeme ende gheene andere –
 die de heurders zullen betaelen metten prys vande dien –
 verclaerende ende certifierende de onderghenoemde schepenen dat de voroseide twee
 verheurders wel machtich waeren van hun zinnen ende verstandt ende bydien capable omme
 hiervan te disponeren
 Actum present d'heers Jaques Wyts ende Chaerles Leurin schepenen den xde 9bris 1638

10 november 1638 – Boeten – SAP 251

Jacob Kiecken verweerder contra Jan Derré - heescher vande boete van zes pnden parisis ter
 cause den verweerder opden Sint Bertholomeus dagh laetsleden ghemaelen heeft ghedeurende
 de vespers – met costen

12 november 1638 – De abt verhuurt zijn land in de Eduwaerthoek - SAP 398 - Folio 160
 verso

Compareerde in persooone d'heer **Andries Marsilles** den welcke verkende wel ende
 deuchdelick gheheurt t'hebben - soo hy doet by desen –
 jeghens **den eerwerde prelat van Sinte Bertins** - die insghelycx kende verheurt thebben -
 de nombre **van thien ghemeten zestien roeden landts** -
gheleghen inde Eduwaertshouck deser jurisdictie - den heurder bekent -
 omme by hem ofte zyn command te ghebruucken ende possessereren eenen tyt ende termyn van
 neghen jaeren achtereen volghende -
 voor de somme van twaelf ponden grooten sjaers de voornoemde partye -
 zoo den heurder te passeren deser verclaert heeft –
 innegaende Sint Michielsdaghe 1634 -
 danof teerste jaer ghefallen ende verschynen es Sint Mihcielsdaeghe 1635 - ende zoo voorts
 van jaere te jaere totten expireren van de voorseide neghen jaer -
 met conditie dat de heurder ghehouden wert tselve landt te beteren ende messchen volghens
 de costume vande lande ende teinde van de heure tselve overgheven in goeden ende
 souffissanten staete -
 te zegghen van mannen hemlieden dies verstande -
 ghelyck hy oock tselve landt ontlasten zal van alle ommestellynghe - tauxtien - ayden ende

subsidien ende schauwboeten ende van alle ander impositien ende imposten den voornoemde pacht ghedeurende - alles zonder diminitie vande jaerlicxsche prestatie - bovendien wert noch ghehouden te stellen goeden ende suffisante seker ende borghe tot versekerthede van de voornoemde jaerlicksche prestatie ende conditien – ende tot subsisteren deser heeft hy verheurder verbonden de voornoemde landen ende ander partyen in daten den 4de xbre 1631
onderteeckent Philippe - abbé de Sint Bertin
Actum present Wyts Leurin schepen - den xijde decembris 1638

15 november 1638 – Folcque wil niet betalen – Resoluties – SAP 469
--

Op't verdoogh ende mondelinghe declaratie van Hubrecht van Tright ende Christiaen Liebaert gaeraers van ommestellinghe als dat **Jan Folcque filius Jans** niet en wilde betaelen 24 pond parisis over tgonne hy schuldich was van d'ommestellinghe van de xxvste meye 1637 ende noch 68 pond parisis van eene ommestellinghe ghetauxeert den 13de novembe 1637 ende vraaghe dienangaende gheweghen - te weten of den voorschreven Folcke vry ende exempt was vande voorschreven ommestellinghe op tpretext van syne gheallegierde qualiteyt van gheestelicke vaedere vande P.P. Recollecten deser stede van Poperinghe, Burghmeesters ende schepenen der zelve stede hebben ghedeclareert – zoo zy doen by desen – den voornoemde Folcke gheenssins exempt te zyne vande selve ommestellinghe oversulcx ghedooghen tot recouvre vande selve tzy laste executie
Actum xvde november 1638

23 november 1638 – Ommestellinghe – Resoluties – SAP 469
--

Actum ter vergaderynghe vanden baillu, vutter name vande heer, wetten raeden ende notable den xxiiijste november 1638

Is goet ghevonden gheraemt ende gheresolveert te taxeren tot laste vande ghemeene in ende opsetenendeeser stede ende jurisdictie methaders de bedryfvers een dubbel ommestellinghe ende datte om mette portee van diere te betaelen den uutcoop vande wyntersaysoene omme deselve exemptie te vinden by sulcke middelen als men gheraedich vinden zal vlghende de letteren van xden novembris 1638 – methaders ander schulden ende lasten de stede incomberende over rese van ander ayden van zijne majesteit deselve tauwatie te doene by hunlieden taxateurs daertoe ghecooren vutte drie collegien ende dat met voorgaende halleghebodt ghedaen ten fyne een yeghelick vande lantslieden ende haerlieden respective hooftmannen sullen opbrynghen binnen iij daeghe naer de publicatie pertinentelick hoe vele lant dat zy zijn ghebruuckende op peine van dobbel taxatie thaerlieden alste ghedaen te zyne, ende voorts naer conditie daer volghende de resolutie byde drie collegien dienangaende ghenomen den vijde november 1634 – men zal doen betaelen de taxatie tot laste vande schepenen also danne ghedaen ter cause zy als danne niet personelick en zijn ghelogiert gheweest

De baillu vutter name vanden heere sustineert datmen ondertusschen zal onderhooren of de temporele administraitie van tclooster ende convend van Ste. Bertins believen – de voorschreven resolutie tusschen de drie collegien ghedaen, - t'advo-eren ofte niet – niets dat d'intentie ende wille van de overleden prelaet was dat 'tcollegie van de wet vande taxatie byde voorschreven resolutie ghedregghen zoude wesen exempt/

Taxateurs ghecooren vutte weth

d'heer Jaques Proventier ende Chaerles Lievin
Vute raeden
D'heer ende meeser Jan Vanderfoosse ende d'heer Jaques Schevele
Vutte notable
D'heer Guillaume Diedeman ende Jacques Folcque

Burghemeesters ende schepenen deser stede van Poperinghe ordonneren an alle landslieden woonende onder de voornoemde jurisdictie methaders alle bedryfvers van lande onder deselve – soo wel buuten als binnen tport resiederende, dat zy zullen pertinent overghevenen elck an zyn hooftman de nombre ende grootte vande landen die zy zijn gebruuckende onder de voornoemde jurisditie binen deden daeghen naer de tweede publciatie, welcke nombre ende quantiteyten van elck persoon particulier deselve

Folio 54

Hooftmannen zullen overbrynghen in handen vande voorseide heeren taxateurs omme ten dien eynde ghedaen tewesen de voorseide ommestellynghe volghende de resolutie van de drie colelgien te dien opsiene ghenomen op peine dat de gonne in faulte blyfvende van hemlieden groote binnen den voorsiene tyt elck an zyne hooftman over te gheven dobbel zullen ghetauxeert worden

Eodem

Publicatie 26 november 1638

Item 28 dito

23 november 1638 - SAP 398 - Flio 161

Philips Winnebroot en Peryncken de Wilde - zyn huusvrauwe
nemen een lening op bij Gillis Pierins
en stellen als borg een huus in de watoestraete met het hommelhof daar achter ligghende –
etc....

28 november 1638 – Boeten – SAP 251

Nicolays Tlam verweerder contra Jan Vrammoudt als dienaere vanden heere - heescher -
omme de boete van xij pond parisis ter cause den verweerder opden xxijde 9bris 1638 –
ghevischt heeft inde schipvaert – met costen

1 december 1638 – Andries de Meire en Cathelyne Clinckemaille nemen een lening op bij Jaxquemyne Lefebure - SAP 398 - Folio 162
--

Compareerde in persoone **Andries de Meire ende Cathelyne Clinckemaille** zyne
huusvrauwe -
verkennen ende belyden wel ende deuchdelick vercocht t'hebben aen end eten proffyte van
Jaquemyne Lefebure - ter acceptatie van heer ende meester Anthonis Duhamel - pastoor van
Sinte Bertins ende Guilles Sayers - pastoor van Onse Lieve vrouwe
eene erfvelick losrente van drie ponden grooten vlaemsch by jaere - den penningh xvj –
voor de somme van xlvij pond grooten vlaemsch -
byde vercoopers t'haerlieden contentemente ontfanen –
passerende danof quictantie absolute - innegaende heden date deser -
danof t'eerste jaer vallen ende verschynen zal den eersten x 1639 –
ende alsoo voorts van jaere te jaere etca.
te lossen teenen payemente midts oplegghen etca.

verbyndende daerinne boven tverbant personel alle hunne goedynghen - present ende toecomemnd ende by speciale een huus metter erfve daeronder ende achter ligghende met alle appendentien ende dependantien daermede gaende - staende ende ligghende in de Casselstraete deser stede - abbouternde mette westzyde opde selve straete - zuuden Cathelyne de Roode - noorden Hubrecht de Hongehre ende van oosten Jan vande Zande - voor desen zuuwer ende onbelast - ghereserveert met sheeren renten als van ouden tyden - voorts met innynghen naer costume
Actum Jacobssoone ende Vermaerle vervanghende Maes - schepeen den eesten xbris 1638

3 december 1638 - Verbod op verkoop ter dooder hand ⁶ -
--

Ordonnantie vanden raede in vlaenderen inhoudende verbodt van te vercoopen ofte transporteren eenighe onroerelycke goederen in dooder handt vanden
3de decembr 1638

5 december 1638 – Opgave van de gronden in gebruik – Resoluties – SAP 469

Burghemeesters ende schepenen voornoemt ordonneren andermael aen alle bedryfvers van lande zoo wel buuten als binnen tport residerende, alsnoch in faulte ghebleven zynde van over te bryngghen elck aen hunne respective hooftmannen de grootte van lande die zy zyn ghebruuckende onder dese jurisdictie ofte die tzelve niet behoorelick en hebben ghedaen naer specificatie ende declaratie – zoo vele dat zy van haerlieden overghebrochte landen zyn hebbende in proprieteyte ende hoe vele in heure, ofte oock die den precisen nombre ende grootte hebben versweghen, dat zy alle tselve onthier ende saterdaghe incluis soudent volcommelick effectueren ende beweghen an de hooftmannen soot voorseit is, op peine van dobbel tauxatie te ghenieten ende t'incuereren de boete van zes ponden parisis over elck versweghen ghemet lants – de selve boete t'applicqueren een derde ten proffyte van de heere, een ande anbryngher ende een derde ande ghemeenen aermen deser stede
Publicatie 5 december 1638
Publicatie 12 december 1638 tot volcommynghen van tgonne voorschreven onthier ende merghen avont op deselve peinen ende breucke daerby behelst.

⁶ Wikipedia - Een eigendom in **dode hand** (Frans: **mainmorte**, Engels: **mortmain**) was in de middeleeuwen een domein of een onroerend goed dat niet vererfd kon worden. Meestal ging het om kerkelijke goederen maar ook stichtingen en liefdadigheidsinstellingen zoals armenhuizen en weeshuizen konden (en kunnen vandaag nog) eigendommen verwerven *in dode hand*.

De bezittingen *in dode hand* waren niet in het voordeel van de maatschappij in het algemeen. De grond die verworven was door een kloostergemeenschap was niet vrijelijk beschikbaar voor de bevolking. Ze brachten voor de heer geen belastingen meer op zodat het benodigde geld door de gewone belastingplichtigen moest worden opgebracht.

Chaerles de Quidt verweerder contra Philippe Faufarque als dienaere vande heere - heescher -omme de boete van vj pond ter cause den verweerder opden Sint Catherynedagh laetsleden binnen de hooghmissie ghevoert heeft **een pipegale vol vleesch** over het kerckhof van Sint Bertins – met kosten

